

PO KONGRESU

Enajsti deželni kongres Slovenske skupnosti, ki je potekal v veliki dvorani Kulturnega centra L. Bratuž v Gorici v soboto, 1., in v nedeljo, 2. t.m., je gotovo pomemben mejnik v politični zgodovini slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. V času, ko domala vse politične stranke v Italiji pretresa globoka kriza, je Slovenska skupnost zelo jasno dokazala, da je "pri polnem zdravju" in da je trdno odločena še dalje opravljati svojo temeljno nalogo, to je biti subjekt in ne objekt družbenega dogajanja. 49. člen italijanske republiške ustave priznava vsakemu državljanu pravico do združevanja v političnih strankah, da "na demokratičen način prispeva k oblikovanju vsedržavne politike". Takšen prispevek je seveda posreden, saj politiko oblikujejo od ljudstva izvoljeni predstavniki na raznih ravneh: na vsedržavni, deželni, pokrajinski in občinski. Ena glavnih nalog političnih strank pa je zbiranje kandidatov za nastop na volitvah.

Slovenci v Italiji smo sicer narodna manjšina, a imamo kot državljani enake pravice kot pripadniki večinskega naroda. To pomeni, da imamo tudi pravico do svojih predstavnikov na vseh pravkar omenjenih ravneh, od vsedržavne do občinske. Država, v kateri živimo in plačujemo davke, je zato dolžna, da z ustrezno volilno zakonodajo omogoči naši manjšini, da si sama izvoli svoje predstavnike v razna zakonodajna in upravska telesa. Tako sicer velja 6. člen republiške ustave, ki pravi, da "republika varuje jezikovne manjšine s posebnimi normami". Ustava republike Italije je postala veljavna že 1. januarja 1948, torej pred 53 leti, a je žal v tem pogledu zgoraj omenjeni 6. člen še vedno le načelne narave, torej brez dejanskih učinkov.

Dosedanji deželni tajnik SSK Andrej Berdon je zato povsem upravičeno v svojem poročilu posvetil prav vprašanju zaježene zastopstva naše manjšine na vseh ravneh največjo pozornost. To vprašanje je postalo tembolj aktualno po postopnem uveljavljanju večinskega volilnega sistema, ki nujno vodi v dvopolnost, iz česar izhaja, da se na raznih ravneh oblikujejo večine, ki so na oblasti, in manjšine, ki so v opoziciji. Ne glede na to pa ohranja polno veljavo ustavna obveza o posebnih normah, ki naj varujejo jezikovne oz. narodne manjšine, med katere prav gotovo sodi pravica do sodelovanja pri oblikovanju vsedržavne politike, torej do izvolitve manjšinskih predstavnikov tako na zakonodajni kot upravni ravni.

Deželni tajnik Berdon je v svojem poročilu prav tako povsem upravičeno poudaril, kako se mora tudi sama manjšina tako politično organizirati, da bo lahko dosegla svoj glavni cilj, to je svoje izvoljeno zastopstvo. Dosedanja politična razcepljanja, ki smo jim pri nas priča vsem povojnem času, so se izkazala za naravnost pogubna. Skrajni čas bi bil, da se takšnemu stanju navedi konec in da se stopi na pot, ki sta jo od vsega začetka ubrali obe narodni manjšini, ki sta naši še najbolj sorodni: južnotirolska in valdostanska.

STRAN 2

DRAGO LEGIŠA

"Ustanovitev goriške nadškofije je bila nedvomno v veliko korist cerkveni disciplini, dušnemu pastirstvu ter poživitvi verskega življenja med slovenskim ljudstvom (...). A bila je izredne važnosti tudi na kulturnem in narodnem polju. Zgovoren dokaz za to je dejstvo, da so se Slovenci goriške nadškofije na narodnem področju zelo povzpeli nad beneške Slovence, ki so ostali pod videmsko nadškofijo. In če slovenska kulturna zgodovina upravičeno priznava škofu Slomšku, da je rešil narodnega pogina stotisoče svojih rojakov s tem, da je izvedel leta 1859 premestitev škofijskega sedeža iz Št. Andraža v Maribor, bi morala priznavati enake zasluge stoletnemu boju za ustanovitev goriške nadškofije, ki je zagotovila goriškim Slovencem nemoten verski in narodni razvoj."

MSGR. RUDOLF KLINEC, ZGODOVINA GORIŠKE NADŠKOFIJE
1751-1951, GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA, 1951

11. DEŽELNI KONGRES SLOVENSKE SKUPNOSTI / ODV. DAMIJAN TERPIN NOVI DEŽELNI TAJNIK

OD BESED K DEJANJEM

V letu, ko si je slovenska narodna skupnost v Italiji končno izborila zaščitni zakon, je njena edina politična stranka posvetila deželni kongres, enajsti zapored, dvema žgočima aktualnima tematikama: uresničitvi zaščite, ki kljub vsemu ostaja mrtva črka, in prizadevanjem za zaježeno zastopstvo v izvoljenih telesih.

Kot je ob otvoritvi kongresa v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici v soboto, 1. t.m.,

po pesmi Lipa v izvedbi odličnega Okteta Vrtnica iz Nove Gorice povedal deželni predsednik SSK dr. Bernard Špacapan, sta uresničitev zaščite in zaježeno zastopstvo dva od glavnih ciljev, ki si jih stranka postavlja v vsem povojnem času do današnjih dni. Stranka se časom prilagaja, je povedal dr. Špacapan, in išče načine in sredstva za dosego teh primarnih ciljev.

Moški Oktet Vrtnica je nato zapel še nekaj pesmi, nakar je

stopil za mizo na oder predsednik kongresa dr. Drago Štoka. Ob njem so poleg deželnega predsednika sedeli deželni tajnik dr. Andrej Berdon, podtajnik dr. Damijan Terpin, deželni podpredsednik dr. Maja Lapornik, pokrajinski tajnik za Tržaško dr. Peter Močnik, pokrajinski tajnik za Goriško dr. Mirko Špacapan in goriška občinska svetovalka dr. Erika Jazbar. Dr. Štoka je nato pozdravil številne ugledne goste. Med temi so

bili minister za pravosodje Republike Slovenije in podpredsednik SLS+SKD Slovenske ljudske stranke Ivan Bizjak, generalni konzul RS v Trstu Jadranka Šturm Kocjan, poslanec in deželni koordinator Forza Italia Ettore Romoli, senator Miloš Budin, goriški občinski odbor-nik Luigi Coana, predsednik goriške pokrajine Giorgio Brandolin, predsednik Sveta slovenskih organizacij Sergij Pahor, predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze Rudi Pavšič, deželni svetovalec Ljudske stranke-Marjetica Franco Brussa, deželni koordinator Demokratov Patrizia Baldassi, števerjanski župan Hadrijan Corsi, novogoriški podžupan Gojmir Mozetič, kobarški župan Pavel Gregorčič, predsednik Kmečke zveze Alojz Debelis, deželni koordinator stranke Rinnovamento italiano Barbara Giardini, odgovorni za mednarodne odnose pri SLS+SKD Stanislav Raščan, nekdanji poslanec RS in velik prijatelj Slovenske skupnosti Ivo Hvalica, predsednik društva Edinost prof. Samo Pahor in podžupanja občine Devin-Nabrežina Mariza Škerk.

STRAN 3

OB 70. OBLETNICI SMRTI ZADNJEGA SLOVENSKEGA GORIŠKEGA NADŠKOFA

POKLON NADŠKOFU F.B. SEDEJU

JURIJ PALJK

V Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici je bila v sredo, 28. novembra, slovesnost ob 70. obletnici smrti zadnjega slovenskega goriškega nadškofa dr. Frančiška Borgie Sedeja (1854-1931), ki je umrl v Gorici na isti dan pred natanko 70 leti. Veliko ljudi, ki so napolnili center Bratuž, je dokazalo, da je spomin na velikega slovenskega nadškofa še vedno živ med nami.

Zveza slovenske katoliške prosvete, Združenje cerkvenih pevskih zborov iz Gorice in Kulturni center Lojze Bratuž so se s proslavo hoteli spomniti enega največjih slovenskih nadškofov v Gorici, ki je zaradi tega, "ker je bil velik branitelj slovenstva", kot ga je oz-

FOTO BUMBACA

načil eden od treh predavateljev, moral pod pritiskom fašističnih oblasti odstopiti z mesta goriškega nadškofa leta 1931 in je bilo to najbrž vzrok, da je duhovno strt samo me-

sec dni kasneje v Gorici tudi umrl. Od takrat pa vse do danes v Gorici ni bilo nikdar več slovenskega nadškofa.

Frančišek Borgia Sedej je bil v Gorici nadškof od leta 1906

do 1931, v izjemno težkih časih, vse dotlej, dokler ga niso fašistične oblasti prisilile k odstopu tudi zaradi tega, ker je bil slovenske narodnosti.

STRAN 3

SPOROČILO UREDNIŠTVA

Našim sotrudnikom oz. dopisnikom sporočamo, da bo božična številka našega lista izšla v četrtek, 20. decembra. Zato jih naprošamo, naj pošljejo svoje prispevke do petka, 14. t.m.

- 04 p. Mirko Pelicon
SV. OČE BO BLAGOSLOVIL IKONO ZA MLADE...
- 06 Jurij Paljk in Danijel Devetak
250 LET ŽIVLJENJA
- 07 Tomaž Pavšič
70. OBLETNICA SMRTI NADŠKOFA SEDEJA
- 12 Vladimir Kos
SONET V ČAST ŽIVEČIMA JUNAKOMA
- 16 Majda Artač Sturman
MIKLAVŽEVI MEDENJAKI

ZAKAJ TOLIKŠNA NASPROTOVANJA "ETNIČNI" STRANKI SLOVENSKE MANJŠINE

ALOJZ TUL

Ena temeljnih značilnosti sodobne demokratične družbe je obstoj oz. svobodno delovanje posebne vrste združenj državljanov, ki jim pravimo stranke. Čeprav je sam naziv "stranka" zavajajoč, ker poudarja neko parcialnost tovrstnih združenj, ki pa zasledujejo obče dobro, to se pravi koristi, ki so skupne vsem ali vsaj večjemu delu družbe. V sodobni družbi se tako državljanji za dosego skupnostnih ciljev povezujejo v politične stranke na temelju različnih interesov, ki jih nameravajo ščititi ali zasledovati. Osnova vsakega demokratičnega reda v družbi je spoštovanje temeljnih pravic ljudi oz. državljanov. Zato danes nobena moderna stranka ne more mimo te predpostavke.

Poleg tega pa mora vsaka stranka imeti še specifičen razlog za svoj obstoj, ker v nasprotju s primeru državljanov ne bi imeli elementov za njeno razlikovanje od drugih. Tudi ni nujno, da mora stranka biti vsedržavna značaja, lahko je tudi ožjega regionalnega ali krajevnega značaja. V to skupino nedvomno spadajo, recimo, stranke narodnih in jezikovnih manjšin, ki želijo ohraniti samobitnost in torej subjektiviteto v javnem nastopanju omenjenih

skupnosti. Ta težnja je močno zgodovinsko ukoreninjena tudi pri slovenski narodni manjšini v Italiji po prvi in drugi svetovni vojni do današnjih dni. Naj ob tem spomnimo, da je naša manjšina v prvem obdobju izvolila kar štiri svoje predstavnike v rimski parlament in samostojno nastopala na volitvah, dokler ji fašizem ni tega preprečil. Ta tradicija samostojnega nastopanja "etnične" politične organizacije se je nadaljevala tudi v močno spremenjenih razmerah po drugi svetovni vojni in se kljub vsem težavam in močnemu nasprotovanju levčarskih sil v okviru raznih "fratelanc" in "meščanskih" demokratičnih sil večinskega naroda ohranila do danes.

V mislih imamo politično organizacijo, ki jo poznamo pod imenom Slovenska skupnost in je že več desetletij edina politična stranka slovenske manjšine v Italiji. To njeno predstavnisko vlogo ji priznavajo oblasti in dejavniki večinskega naroda, vključno politične stranke. Kljub temu ji del pripadnikov manjšine politično ne sledi ter se na volitvah in drugače opredeljuje za italijanske vsedržavne ali krajevne politične stranke, celo tiste desno usmerjene ter malo dojemljive za probleme Slovencev. Gre vsekakor za komplek-

sno vprašanje in tudi razlogi za takšno obnašanje so različni in vanje se tu ne bomo spuščali. Radi pa bi se dotaknili drugega vprašanja, zakaj se je do večerjajski pokrajinski tajnik Levih demokratov na Tržaškem v zadnjem obdobju ob več priložnostih negativno izražal ali bolje izpodbijal upravičenost obstoja slovenske "etnične" stranke, češ da je etnična osnova vir za nacionalne spore in celo vojne, naveden primer razmer na Balkanu.

Vsakdo ima pravico ocenjevati stvari po lastnem prepričanju ali okusu, a z resnimi in utemeljenimi razlogi ter enakimi merili do vseh. Če je nesprejemljivo, da stranka slovenske manjšine v Italiji zbira svoje pripadnike na narodnostni osnovi (saj je namenjena zamejskim Slovincem), potem bi moral omenjeni politični mož enako stališče zagovarjati tudi do Unije Italijanov in Istri (v Sloveniji in na Hrvaškem), ki prav tako politično nastopa v imenu italijanske manjšine. Ker tega ni storil, ostaja njegovo gledanje na slovensko etnično stranko v Italiji povsem enostransko in nedosledno ter ne vzdrži resne strokovne in politične konfrontacije. Po drugi strani pa je značilen odsev zmedenih tržaških razmer, pred katerimi ni imuna niti t.i. levica.

Med razpravo so nekateri delegati grajali dejstvo, da stranka ni dovolj vztrajno zahtevala, naj se izvaja pravica do rabe slovenskega jezika v krajevnih ustanovah (v tej zvezi je še najbolj očiten primer v devinsko-nabrežinski občinski upravi). Isti delegati so se tudi spotikali nad vključitvijo SSK v "Marjetico", pri čemer jim je dosedanje vodstvo pojasnilo, da je "Marjetica" dejansko manjše zlo, ki je posledica večinskega volilnega sistema, SSK pa je in bo tudi v takšni povezavi ohranila status samostojne politične stranke.

Slo je skratka za kongres, ki je novemu strankinemu vodstvu določil natančne in obvezne smernice ter zlasti veliko težavnega dela. Želimo mu, da bi ga ob pomoči vseh naših ljudi dobre volje uspešno opravljal.

Na kongresu se je deželni tajnik Andrej Berdon dalj časa ustavil pri vprašanju uresničevanja zaščitnega zakona, ki ga je letos spomladi odobril rimski parlament, pri čemer ni pozabil omeniti njegovih, tudi hudih pomanjkljivosti ter zlasti velikega zamujanja pri izvajanju za manjšino zelo pomembnih obvez.

Ne gre končno prezreti tajnikovega predloga, naj bi matična Slovenija omogočila izvolitev primerne števila poslancev iz zamejstva in zdomstva. To je gotovo zelo pomembno vprašanje, zlasti če pomislimo, da živi izven meja matične države četrtina vsega slovenskega naroda. Kot vemo, je italijanska poslanska zbornica pred kratkim odobrila zakon, ki italijanskim izseljencem priznava pravico do izvolitve 18 parlamentarcev, njihovo skupno število pa ostaja nespremenjeno.

TAORMINA ODPSTOPI

SPOR SE ŠE NADALJUJE

Podtajnik v notranjem ministertvu Carlo Taormina je odstopil, s čimer pa je vprašanje sodstva še vedno v središču pozornosti italijanskega parlamenta. Pravosodni minister Castelli je namreč na seji poslanske zbornice zelo ostro napadel "političizirane sodnike" in napovedal, da bo vlada v tej zvezi predložila parlamentu ustrezno resolucijo. Sedanja parlamentarna večina hoče na vsak način utišati tiste sodnike, ki so kritični do politike sedanje vlade in njene parlamentarne večine. Opozicija napoveduje, da bo vložila svojo resolucijo, saj noče, da bi javni tožilci postali orodje vsakokratne vlade. Gre za zelo kočljivo vprašanje, kako tolmačiti in izvajati nekatera temeljna načela republiške ustave, po kateri je vsaka od štirih vej oblasti povsem samostojna.

AFGANISTAN: SPODBUDNA VEST IZ BONNA

Vse kaže, da se talebanske-mu režimu v Afganistanu zares bliža konec. Talibanska vojska se krčevito upira še na območju Kandaharja na jugu države in v okolici goratega področja Tora Bora na severu, kjer naj bi se nahajal voditelj teroristične organizacije Osama Bin Laden. Nedaleč od Kandaharja je enota elitne ameriške vojske, ki se pripravlja na dokončni obračun s sovražniki. Ameriška letala pa še dalje bombardirajo gorato področje Tora Bora, da bi končno živega ali mrtvega ujeli Osama Bin Ladena. Vzpodbudna vest pa prihaja iz Bonna, kjer se uspešno nadaljuje pogovori za sestavo prehodne afganistanske vlade. Pogovori potekajo na pobudo in pod okriljem Združenih narodov.

NA BLIŽNJEM VZHODU RASTE NAPETOST

ZAOSTRITEV ODNOSOV

BREDA SUSIČ

Krvavi atentati zadnjega weekenda, v katerih je umrlo skoraj 30 oseb, 200 pa jih je bilo ranjenih, so pri Izraelcih sprožili tako nasilno reakcijo, da se je kolesje časa pomaknilo za nekaj let nazaj. Sharon je v televizijskem govoru v ponedeljek zvečer odkrito govoril o vojni proti Palestincem, njegova vlada je (brez glasov laburističnih ministrov) izglasovala popolno prekinitev odnosov z Arafatom in Palestinsko avtonomno oblastjo, izraelski tanki so zasedli položaje v palestinskem mestu Ramali, letala in helikopteri so silovito obstreljevali cilje v Gazi in Cisjordaniji. Bližnji vzhod je zopet zašel v slepo ulico.

Arafat je bil ves čas nove intifade preveč popustljiv s palestinskimi skrajneži, kar so mu očitali ne samo Izraelci in ZDA, pač pa celotna mednarodna skupnost. S tem si je naredil medvedjo uslugo. V zadnjem letu, ko so teroristi z okrutnimi atentati večkrat povzročili smrt nedolžnih in ogorčenje celotne svetovne javnosti, se ni mogel izogniti obtožbam, da je za atentate tudi sam sokriv. Prav po zadnjih dogodkih - ko sta dva atentatorja v soboto ponoči sprožila samomorilno bombo sredi Jeruzalema, ko je nedaleč od kraja atentatov počila še avtobomba, in ko je tretji samomorilec povzročil eksplozijo na avtobusu v Hajfi - so vsi najvišji predstavniki izraelskih oblasti in medijev s prstom pokazali na voditelja Palestinske avtonomne oblasti. Zaradi tega tudi mednarodna javnost ni tako ostro in soglasno obsodila izraelske silovite reakcije, kot bi se bilo zgodilo še pred nekaj meseci in tedni. ZDA kljub pozivom palestinskih predstavnikov na primer Sharonu niso priporočile, naj omeji napade svoje vojske. Glasnik Bele hiše Ari Fleischer je v imenu predsednika Busha izjavil, da ima

Izrael pravico do samoobrambe. Palestinski voditelj Arafat je po atentatih razglasil izredno stanje na avtonomnih območjih in ukazal aretacijo 120 aktivistov skrajne palestinske organizacije Hamas, ki si je prevzela odgovornost za omenjene atentate.

Vendar to ni bilo dovolj, da bi omilil izraelsko reakcijo ali se ji izognil. Že v ponedeljek popoldne, komaj se je Sharon vrnil z obiska v ZDA, so izraelski helikopteri napadli cilje v Gazi. Uničili so heliodrom in dva helikopterja palestinskega voditelja Jaserja Arafata ruske izdelave. Palestinski voditelj pa je bil v času napada v Ramali na Zahodnem bregu. Izraelska vojska je napadla tudi policijsko postajo, ki je bila tik Arafatovega urada, vendar palestinski voditelj pri tem ni bil ranjen. Ranjenih in ubitih je bilo več ljudi.

Sharon torej ni upošteval Arafatovih pozivov o nekajdnevem obdobju zaupanja, ko naj bi Palestinci skušali sami ukrepati proti skrajnežem. Sharon ni do Arafata nikoli kazal nikakršnega zaupanja in po zadnjih atentatih se je medsebojno sovražstvo med dvema narodoma samo še povečalo. Zunanji minister Peres je napovedal, da bo Laburistična stranka v kratkem presodila, ali naj izstopi iz Sharonove vlade. Možnost, da bi v kratkem prišlo do prekinitve ognja in oživitve mirovnega procesa, se zdi bolj oddaljena kot kadarkoli prej. Nekateri analitiki zato ugotavljajo, da bi bila edina rešitev ta, da bi Izraelcem in Palestincem "od zunaj" imponirali mirovni sporazum, ki bi ga morali strani samo sprejeti ali zavreči. Tudi ta možnost pa je v tem trenutku zelo malo verjetna, saj se mednarodna ravnovesja po padcu talibanske vlade v Afganistanu spet spreminjajo in Bushu se naenkrat ne mudi več tako zelo, da bi razvozlal bližnjevzhodni gordijski voz.

S 1. STRANI

PO KONGRESU

Njuni SVP in UV sta bili in sta še vedno zbirni stranki, v katerih je dovolj prostora za vse nemško ali francosko govoreče prebivalstvo ne glede na politično prepričanje ali svetovni nazor. Rezultat takšnega stanja je na dlani: obe manjšini imata svoje predstavnike na vseh ravneh v državi in celo v Evropskem parlamentu. Zakaj ne bi tudi pri nas končno udeležili načela enotnosti v različnosti, kar pomeni, da je manjšina navzven enotna, različna in razvejana pa navznoter, kar naj prihaja še najbolj do izraza na kulturnem in prosvetnem področju. Zlasti na slednjih naj le prihaja do razvejanosti, kar naj vzpodbuja čimvečje število pripadnikov manjšine k delu in angažiranju na raznih področjih človekovega udejstvovanja.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

URESNIČITI ZAŠČITO, ZAJAMČITI ZASTOPSTVO

Dvoje naslovnih gesel 11. deželnega kongresa Slovenske skupnosti je prav gotovo poimenovalo tisto, kar v tem trenutku upravičeno pričakuje celotna manjšina. Na vsak način je bila izbira obeh temeljnih programskih misli premišljena in pretehtana. Poleg tega so se rezultati strankinih zadnjih let v osrednjem poročilu odrazili uravnovešeno in z jasno presojo splošnega dejanskega stanja, ki ga je nujno upoštevati. Na prvem mestu je treba torej uresničiti še zakonsko sprejeto zaščito. Stranka Slovenske skupnosti in z njo celotna manjšina sta se nedvomno znašli v nenavadnem položaju, boriti se morata za tisto, kar je že uzakonjeno. Za soočanje s tovrstno situacijo je potrebno dosti energij in politične modrosti. Na drugi strani si je treba v prihodnosti izboriti zajamčeno zastopstvo. Tudi v tej točki načelno ne more biti bistvenega ugovora, saj je zajamčeno manjšinsko zastopstvo prav gotovo v duhu nastajajoče Evrope. In tako je stranka Slovenske skupnosti mirno in hrabro izpostavila in poimenovala dvoje svojih nalog, katerih udejanjenje pa seveda ni odvisno zgolj od nje. V osnovi je na ta način več kot izpolnila obvezo takšne politične stranke, ki nepopustljivo vztraja na svojih stališčih, posebej če so ta po vseh pravih legitimna, smotrna in demokratično zakonita.

Ob vsem tem pa se je na kongresu pokazalo še nekaj, kar je nedvomno zelo pomenljivo, da namreč dobiva celokupno politično delovanje znotraj manjšine pridih premajhne u-

činkovitosti ter tudi težko otipljivega, pa vendar zaznavnega zastajanja. Kot da bi imeli opravka s prešibko vsesplošno zavzetostjo za reševanje vseh odprtih vprašanj, ki tarejo manjšinskega človeka. Kot da ni dovolj skupne politične volje prav vseh manjšinskih dejavnikov in je vse preveč oklevanja pri vzpostavljanju učinkovitejših osnov za skupno politično delovanje. Res da Svet slovenskih organizacij in Slovenska kulturno gospodarska zveza kot predstavniki civilne družbe storita vse, kar je v njuni moči in marsikdaj ter marsikje celo hočeš nočeš prevzema obveze preveč zadržane politike, toda v kolikor pogledamo na problem v celoti, potem tudi tovrstne zasluge ne morejo nadomestiti trdnega in prepričnega političnega vsemajšinskega nastopa. Upati je seveda, da gre za prehodni pojav, v kolikor pa navedeno politično stanje ni slučajno, ga ne bo lahko hitro preobraziti. Slej ko prej bi bilo treba storiti vse, da bi bil vsemajšinski dogovor trdnjši, in sicer v smislu iskanja tistih novih poti, ki bi v novem času ustrezneje opredelile manjšino v ožjem in širšem prostoru, kar pa se bo z vztrajanjem na sedanjih ravni verjetno težko zgodilo.

In prav v misli na našo bližnjo in daljno prihodnost ima stranka Slovenske skupnosti v sebi dovolj plodnih zamisli, da bo skupaj z vsemi drugimi manjšinskimi dejavniki znala odgovoriti na vsa zahtevna vprašanja, sredi katerih smo se znašli v novem obdobju.

NOVI
GLASUREDNIŠTVO
IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL. 0481 533 177

FAX 0481 536 978

E-MAIL gorica@noviglas.it

uprava@noviglas.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL. 040 365 473

FAX 040 775 419

E-MAIL trst@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR,

INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

S 1. STRANI

OD BESED K DEJANJEM

Tem gostom se je malo kasneje pridružil tudi poslanec in nekdanji tržaški župan Riccardo Illy. Podtajnik Damijan Terpin je prebral pisne pozdrave številnih osebnosti in ustanov; enajsti kongres SSK so tako pozdravili v imenu vsedravnice Oljke (in Marjetice) Francesco Rutelli, Massimo Cacciari, evropski poslanec Luciano Caveri, kabinet zunanjega ministrstva RS v imenu ministra Dimitrija Rupla, zastopnik lužnotirolske ljudske stranke in Union valdotaine, senator Roberto Antonione, predsednik komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu Franc Pukšič, tajnik Narodnega sveta koroških Slovencev, zastopnik koroške Enotne liste, koprski župan Pucer, deželna svetovalka Bruna Zoržini, za ZSSDI Jurij Kufersin in deželni svetovalec Isidoro Gottardo.

Sledila je osrednja točka sporeda - politično poročilo deželnega tajnika Andreja Berdona. V svojem poglobljenem in prodornem govoru, ki ga jemlje v pretres naš odgovorni urednik v uvodniku, je že v začetku prepričljivo in krepko podčrtal nujno po obstoju samostojne politične organizacije Slovencev v Italiji in poudaril, naj ta "ostane in še bolj postane zbirna stranka za vse rojake, ki čutijo v sebi slovenstvo". Analiziral je krajvno in širše dogajanje v svojem triletnem mandatu ter obravnaval odnose med zamejstvom in matico, sam zaščitni zakon, problem zajamčenega zastopstva, odnos z Marjetico ter prihodnje volilne preizkušnje.

POZDRAVI GOSTOV

Sobotno zasedanje se je nadaljevalo s številnimi pozdravi gostov, ki so že prvi dan kongresa izpostavili marsikatero omembe vredno iztočnico za nadaljnjo razpravo. Prvi je spregovoril poslanec Illy. Poudaril je, da moramo biti z zaščitnim zakonom zadovoljni, saj se je marsikdo boril, da bi bil izglasovan, ko je vladala še Oljka. Zadržanje sedanje vladne večine, ki samo ovira njegovo udejanjanje, je še dokaz več, da bi ga sedaj ne mogli doseči. V tem trenutku je zato pomembno osredotočiti vsa prizadevanja prav v njegovo konkretno uresničitev. V prihodnosti, je še rekel Illy, ga bo mogoče izboljšati, in to tudi v optiki vstopa Slovenije v Evropsko unijo ter na deželni ravni, saj je Furlanija-Juljska krajina avtonomna dežela prav zaradi prisotnosti slovenske manjšine, je še podčrtal Illy.

Zagotovil je (in s tem požel topel aplavz), da se bo zavzel za to, da bi naša skupnost dobila pravno zajamčeno zastopstvo tako v deželnih kot v vsedravnih izvoljenih telesih.

Za mikrofon je nato stopil predstavnik goriške občinske uprave Coana, ki je prinesel tudi pozdrav župana Gaetana Valentija. Navrgel je cel kup priloženosti besed, kako da je počaščen zaradi povabila na ta pomembni kongres, kako je prav, da branimo Slovenci svojo specifičnost, kako predstavljamo bogastvo za obsoško mesto, kako upa, da bo zaščitni zakon čimprej apliciran tudi v mestu in da se bo čezmejno sodelovanje le še krepilo itd. Naj v Gorici vladajo prijateljstvo, mir in harmonija, je še rekel v eni svojih obrabljenih fraz.

Senator Budin je orisal sedanjí ne-lahki položaj, ki ga kroji vladajoča desna sredina. Glede uresničevanja zaščitnega zakona je dejal, da je v tem trenutku posebej pomembno se dogovarjati znotraj Oljke. Povedal je, da je nedavno v krogu Levih demokratov prišel na dan predlog, da bi o ključnih zadevah, ki se tičejo naše narodne skupnosti, razpravljali poseben forum izvoljenih slovenskih predstavnikov, nekako delovno telo, ki bi pomagalo priti do nove vsebine in izboljšanja odnosov. Kajti delati moramo, je podčrtal senator, v medsebojnem spoštovanju ter imeti pred sabo na eni strani obzorje Evrope, na drugi pa splošni interes.

Poslanec Romoli je prinesel pozdrav gibanja Naprej Italija. Pozval je k zmernosti in k vzajemnemu spoštovanju.

Podpredsednik SLS+SKD Slovenske ljudske stranke Bizjak je med drugim povedal, kako daje Slovenija dober zgled glede zastopanja manjšin v izvoljenih telesih; "na recipročnosti velja graditi!" Tudi zato si želi tesnejšega sodelovanja med svojo stranko in Slovensko skupnostjo, sploh pa med matico in zamejci.

Veliko komunikativnost je v svojem pozdravu pokazal predsednik goriške pokrajine inž. Brandolin. Poudaril je, da so Slovenci za ustanovo, ki jo on predstavlja, resnično bogastvo in ne problem, saj bodo imeli pomembno vlogo v času, ko bo z vstopom Slovenije v EU padla meja. Brandolin z velikim navdušenjem pričakuje ta trenutek, saj bo šlo za pravi "kulturni izziv" zlasti za tiste, ki še vedno "imajo mejo

v glavi". Zato je pozval vse politike, ki si polnijo usta z lepimi besedami, naj svoje namere dokažejo z dejanji.

Tudi deželni poslanec Brusa, predstavnik Marjetice, je potrdil, da obstajajo dobre vezi med njegovo stranko in SSK in da so skupine znotraj koalicije lep zgled kulturne zmernosti.

Generalni konzul RS v Trstu Jadranka Šturm Kocjan je povedala, da z zaskrbljenostjo spremlja sedanjí politični položaj naše narodne skupnosti v Italiji. Skrbijo jo zamude glede podelitve finančnih prispevkov, sploh pa neuresničevanje težko pričakovanega zakona. Kot je povedala, je za vse to zaskrbljen tudi slovenski premier Janez Drnovšek, ki se je ob srečanju Srednjeevropske pobude v Trstu sestal tudi s predstavnikoma manjšine. Konzul je javno obžalovala tudi dejstvo, da se kljub lepim besedam o čezmejnem sodelovanju letos le ni pripravila primerna skupna proslava ob tisočletnici Gorice; tako početje je ocenila kot "neevropsko razmišljanje".

Energičen nastop je pokazala tudi predstavnica Marjetice Patrizia Baldassi, ki je rekla, da sta uresničitev zaščitne in zajamčeno zastopstvo utemeljeni pravici. "Zato je treba vladajoče spominjati na njihove odgovornosti," je pribila. Tudi deželna koordinatorka stranke Rinnovamento italiano Barbara Giardini je poudarila pomen vzajemnega spoštovanja in dialoga na stičišču narodov in kultur.

Predsednik SKGZ Rudi Pavšič je podčrtal nujno po iskanju nove strategije za skupno nastopanje. Če namreč ne najdemo skupnega jezika v odnosu z italijanskimi in slovenskimi oblastmi glede odprtih vprašanj, je še rekel

DEŽELNO TAJNIŠTVO

Deželni tajnik **Damijan Terpin**
Deželni predsednik **Drago Štoka**
Deželni podtajnik **Andrej Berdon**
Deželni podpredsednik **Hadrijan Corsi**

DEŽELNO TAJNIŠTVO SESTAVLJAJO ŠE:
ZA TRST: Maja Lapornik, Sergij Mahnič, Ivo Jevnikar, Peter Močnik (pokrajinski tajnik), Fulvija Premolin (pokrajinski predsednik)

ZA GORICO: Erika Jazbar, David Grinovero, Bernard Špacapan, Mirko Špacapan (pokrajinski tajnik), Ivan Cernic (pokrajinski predsednik)

Pavšič, bo naš napor polovičen. Predsednik SSO Sergij Pahor je naštel celo vrsto provokacij, ki smo jih letos doživeli, od zaščitnega zakona, ki ostaja neuresničen, do zapletov glede popisnih pol. Tudi zato je še pomembnejše se povezati in odločno zahtevati od države, kar nam pritiče. Krepi moramo moči v luči dialoga, kot to dela uspešno civilna družba. Prof. Samo Pahor je izrazil željo, da bi SSK še naprej skrbela za varovanje pravic manjšine. Mariza Škerk je kot podžupanja v občini Devin-Nabrežina, pokrajinska svetovalka in predstavnica LD orisala svoje poglede na Slovensko skupnost in njeno delovanje na področjih, kjer ona deluje. Udeležencem shoda je zaželela, da bi bil kongres čimbolj ploden. Konkreten nastop je imel tudi predsednik Kmečke zveze Alojz Debelis. Politike je pozval, naj se zavamejo za zaščito naših območij, ki jim grozijo razlastitve. "Naša zemlja krvavi, izgubili smo je že veliko." KZ je vedno podpirala SSK in želi še naprej biti prisotna v ustanovah, kjer se odloča "o našem človeku".

Na koncu sobotnega zasedanja je spregovoril še dolgoletni prijatelj SSK in nekdanji poslanec v državnem zboru Ivo Hvalica. Obžaloval je dejstvo, da se kongresa niso udeležili zastopniki pomladnih strank. Glede uresničitve zaščitne in zajamčenega zastopstva pa je dejal, da politični mlini meljejo počasi v Ljubljani, kaj šele v Rimu. "Zato pa krepko naprej!"

NEDELJA, 2. DECEMBRA

Nedeljski del kongresa je bil posvečen diskusiji med delegati, člani, somišljeniki in prijatelji stranke. Pred mikrofonom se je zvrstilo skoraj 30 razpravljalcev, ki so vsak s svojega zornega kota in vsak na podlagi izkušenj podčrtali problematike, smernice ali konkretne tematike, ki mu ležijo najbolj pri srcu. Marsikdo se je razkašljal, marsikdo izhajal iz res tehtnega tajniškega poročila, nekateri so slovensko stranko hvalili, drugi so imeli zanjo manj pohvalne besede; vsi pa so jasno povedali, da je Slovenska skupnost politična organizacija, ki je manjšini nujno potrebna, manjšinski "seizmograf", če si izposodimo primerjavo, ki nam pove, koliko kaže manjšinski barometer.

Tematike diskusije so se dejansko krile s problematikami, ki jih je deželni tajnik Andrej Berdon nakazal v svojem dolgem in podrobnem besedilu. Sodelovanje v koaliciji Marjetice, za-

jamčeno zastopstvo, levosredinska opcija in sodelovanje ali odnosi z desno sredino, ki vlada v naših krajevnih upravah, na deželi in v Rimu, izvajanje zaščitnega zakona, notranja organiziranost stranke in manjšine, odnos do krovnih organizacij, deželne volitve in volilni zakon, uporaba slovenskega jezika v odnosu z javno upravo, politični odnosi s strankami v Sloveniji, sodelovanje z ostalimi političnimi komponentami slovenske manjšine, pristop do Slovencev, ki izhajajo iz mešanih zakonov etc. Ni pa niti manjkalo specifičnih tematik, kot so Selsljanski zaliv, slovenščina in Vocičjeva uprava, slovenski odbornik pri goriški pokrajini, sprememba poitalijancenih primkov, ukinitvev Gorskikh skupnosti, odnosi s slovensko narodno skupnostjo, ki živi v videmski pokrajini, itd.

Razprava je bila, kot rečeno, nadvse zanimiva, razvejana, plodna in je marsikomu iz prve roke posredovala utrip volilne baze slovenske stranke in vsesplošnega stanja v slovenski manjšini. Soočanje je namreč nadvse koristno; dejstvo, da se je na odru predstavilo toliko govornikov, ki so iznesli tudi pikra in ne le pohvalna mnenja, pa je nadvse razveseljivo, saj pomeni, da je stranka živa in da ni tiste apatije, o kateri prepogosto pišemo ali govorimo, da je danost današnjega časa.

Vsem razpravljalcem je nato repliciral deželni tajnik Andrej Berdon, ki je v daljšem posegu skušal odgovoriti na številne tematike, ki so jih iznesli predstavniki stranke, ter sam izrazil zadovoljstvo nad potekom kongresa.

RESOLUCIJE

Na kongresu so delegati SSK sprejeli tudi devet resolucij, ki se tičejo glavnih tematik, o katerih je tekla razprava na zasedanju, in sicer izvajanje zaščitnega zakona, zajamčeno zastopstvo, avtonomija v Marjetici, odnos do Slovenije, prizadevanja za Slovence iz videmske pokrajine, slovenščina v javnosti, vidljivost slovenskih televizijskih oddaj in avtonomija slovenskega sedeža RAI, razobešanje slovenske zastave, apel na RS, naj izglasuje zakon o posebnih pravicah Slovencev brez slovenskega državljanstva oz. o izvolitvi predstavnikov Slovencev v zamejstvu in po svetu v DZ.

VOLITVE NOVEGA VODSTVA

Zadnja točka dnevnega reda 11. deželnega kongresa Slovenske skupnosti je bila izvolitev novega vodstva stranke. Delegati so najprej glasovali za nov deželni svet, ki ga sestavlja 40 predstavnikov, razsodišče in nadzorni odbor. Zatem pa je bila predložena lista novega deželnega tajništva ter ožjega vodilnega odbora, in sicer deželnega tajnika, podtajnika, predsednika in podpredsednika, ki so jih delegati soglasno sprejeli.

Kot poročamo na drugem mestu, je bil za novega deželnega tajnika SSK izvoljen odvetnik Damijan Terpin, za predsednika pa odvetnik Drago Štoka. Oba sta se po izvolitvi delegatom zahvalila za izkazano zaupanje ter obenem poudarila, da si bosta prizadevala za čim doslednejše in smotrnejše uresničevanje smernic edine slovenske stranke Slovenske skupnosti.

D&J

S 1. STRANI

POKLON

"Bil je zadnji slovenski goriški nadškof, veljal je za učenega moža, saj je znal več kot deset tujih jezikov, bil je pravičen in pošten mož, vsem vernikom vseh narodov v Gorici enak, saj so ga imeli Furlani za svojega nadškofa, radi pa so ga imeli tudi Italijani, vse do časa fašizma, ki je podobno kot furlanskega škofa Luigija Fogarja v Trstu, tudi našega Sedeja prisilil k odstopu!" je o njem dejal prof. Tomaž Pavšič, ki je orisal Sedejevo življenjsko pot in predstavil zlasti njegovo goriško obdobje.

Prof. Tomaž Simčič pa je spregovoril o zadnjih slovenskih nadškofih na Goriškem in v Trstu ter orisal podobnosti med njimi, dotaknil pa se je tudi težkih časov fašizma, ko so slovenski škofje trdno stali na okopih narodne in jezikovne identitete slovenskega človeka. Prof. Simčič je tudi dejal, da bi se morali danes slovenski zgodovinarji še posebej potruditi, da bi osvetlili narodnoobrambno vlogo slovenskih primorskih duhovnikov in nadškofa Sedeja za časa fašizma, ko so opravljali izjemno pomembno nalogo, saj so poleg vere poudarjali predvsem zvestobo slovenskemu jeziku in narodu.

FOTO BUMBACA

Prof. Lojzka Bratuž pa je prikazala lik nadškofa F. B. Sedeja kot človeka, ki je bil že od mladih nog zavezan pisani slovenski besedi. Skupaj z mladim sošolcem Karlom Štrekljem je namreč v Cerknem Sedej sam zbral za več kot dva zvezka ljudskih pesmi in drugega ljudskega izročila, ki jih je kasneje Štreklj objavil, še veliko pa jih je še neobjavljenih. Še posebej se je prof. Lojzka Bratuž zaustavila tudi pri prijateljevanju nadškofa Sedeja s pesnikom Simonom Gregorčičem, s katerim sta si redno dopisovala, se v Gorici sreče-

vala in bila do prerane smrti goriškega slavca velika prijateljca.

Kulturni večer v spomin nadškofu Sedeju je popestril mešani pevski zbor F.B. Sedej iz Števerjana, ki ga je vodil Danilo Čadež. Prav števerjanski pevski zbor je živa priča navezanosti goriškega človeka na nadškofa Sedeja, kateremu se je Gorica poklonila ob okrogli obletnici z lepim kulturnim večerom.

(V tem tednu objavljamo na kulturni strani poseg prof. Tomaža Pavšiča.)

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU CŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

2. ADVENTNA NEDELJA,
SV. MIKLAVŽ (6.12.),
BREZMADEŽNA (8.12.)

"Tisti dan požene mladika iz Jesejeve korenike." (Iz 11,1)
 "V njem bodo blagoslovljeni vsi rodovi." (Ps 72, 17)
 "Narodi slavijo Boga zaradi njegovega usmiljenja."
 (Rim 15, 8)
 "Spreobrnite se, kajti približalo se je nebeško kraljestvo."
 (Mt 3, 2)

Drugo adventno svečo prižigata danes dva velika preroka: Izaija in Janez Krstnik.

Izaija je razočaran nad vsem početjem ljudstva. Obrnili so se od Boga, postali so bolj neumni od osla, ker so zavrgli Svetega (Iz 1, 3.4). 290-letna zgodovina Izraelovega in Judovega kraljestva ni prinesla narodu ne slave in ne miru. Vse se je nekam izpridilo. Ostal je le zanemarljiv del, a še ta po Božji milosti (Iz 1, 4-9). Toda v duhu vidi v tem ostanku, ki ni niti drevo, marveč le neznačajna korenika (Iz 4, 2; 11, 1), delovanje Božje moči rešenja. Rešenje torej je, čeprav v skromnem znamenju korenike. Le tam, pri zemlji in v njej, v majhnosti, in skritem, v ponižnosti zaznava nekaj mogočnega, ki je sicer zakrito očem prevzetnega in ošabnega človeka (Iz 2, 11. 12 nss.).

Polagoma se to videnje osredotoči na devi in njenem detetu (Iz 7, 14.15). V tej sliki lahko spoznamo Bogorodico z Detetom Jezusom.

Advent nam želi odkrivati v vsej zgodovini in na nov način Marijino vlogo pri razumevanju Božjega kraljestva. Za marsikoga, zlasti za nekatoličana, je tak način razumevanja božjega kraljestva in njegovega delovanja v svetu otročji.

Vendar moramo ljudje obrniti svoje misli ali se spreobrniti ter se spreobračati vse življenje v smeri ponižnosti. Že Marija, neznanu judovsko dekle, poje: "Razkropil je tiste, ki so ošabni v mislih svojega srca. Mogočne je vrgel s prestolov in povišal je nizke" (Lk 1, 51-52).

Jezus vprašuje apostole, potem ko jih je skušal strezniti z napovedjo svoje smrti in vstajenja, rekoč: "Sin-človekov bo izročen v človeške roke" (Mr 9, 31), takole: "O čem ste se menili med potjo?" Oni pa so molčali, kajti med potjo so razpravljali med seboj, kateri izmed njih je največji. Tedaj je sedel, poklical dvanajstere in jim rekel: "Če kdo hoče biti prvi, naj bo izmed vseh zadnji in vsem služabnik" (Mr 9, 33 nss.). Pri Mateju govori: "Če se ne sprobnete in ne postanete kakor otroci, nikakor ne pridete v nebeško kraljestvo! Kdor se torej poniža kot ta otrok, bo največji v nebeškem kraljestvu" (Mt 18, 3. 4). Pove tudi: "Učite se od mene, ki sem krotak in v srcu ponižen" (Mt 11, 29).

Zadnji in največji prerok SZ, Janez Krstnik, oznanja rešenje po spreobrnitvi. Ker se je treba obrniti k Jezusu, spremeniti svoje grešne misli, svoje srce. Najprej je mišljeno pošteno priznanje, da smo od Boga. Priznanje mora biti v srcu, toda obenem priznanje v družbi, v skupnosti, npr. pri slavlju evharistije-maše: "Pridite, padimo na kolena in se priklonimo, poklekimo pred Gospodom, ki nas je naredil" (Ps 95, 6). Zlasti moramo priznati Boga s svojim vedenjem, z deli, saj Janez ni govoril enkrat za vselej samo farizejem in saducejem, marveč govori tudi zdaj vsem nam: "Obrodite vendar sad, vreden spreobrnjenja" (Mt 3, 8).

Obrachamo se torej k tistemu, ki ga Izaija opisuje kot polnega Gospodovega duha, ki bo zato pravičen, pošten, zvest. Začel bo usreščevati Božje kraljestvo že med nami na zemlji. Ker bo ustvarjal mir sredi divjih nasprotij, ki prežijo na človeka kakor volk, panter, lev, medvedka, gad, modras. Bo znamenje za ljudstva in narode (Iz 11, 2-10). "V njegovih dneh bo cvetela pravičnost, tedaj bo obilje miru, dokler ne ugasne luna... V njem bodo blagoslovljeni vsi rodovi, vsi narodi ga bodo blagorajali" (Ps 72, 7. 17b).

Ker nismo navajeni na tako stvarnost, ker tičimo v zlu, ki nas povsem obdaja (1 Jn 5, 19), ne moremo takoj dojeti, da nas vera v Boga čuva pred zlom. Kajti že zdaj živimo v Bogu in smo njegovi otroci. (1 Jn 3, 1-2).

V adventu pa še bolj pozorno kot sicer prisluhnimo Božji besedi, ki naj nas utrjuje v potrpežljivosti, tolaži in daje novo upanje. Tudi "Zornice" ustvarjajo med nami povezanost v veri, upanju in ljubezni, ko slavimo Boga in Očeta Jezusa Kristusa.

V veri tudi drug drugega sprejemamo, kakor je tudi Kristus sprejel nas (Rim 15, 4-7).

Janez Krstnik nas zelo trdo opominja in svari. Zato nekateri mislijo, da nas pretrdo prijemlje. Toda zlo, ki nas po celem svetu mori, zasluži še tršo govorico. Janez dodaja celo, da nas Jezus kršči s Svetim Duhom in z ognjem. Tudi pleve, vso našo hudobijo, bo sežgal z ognjem, ki ne ugasne, če se ne spreobrnemo.

Vsekakor je samo eden tisti, ki ustvarja nekaj nepojmljivo novega, nežnega, a obenem močnega, novo Evo namreč, Marijo, vso lepo od spočetja dalje, vso podobno Sinu, zlasti v trpljenju, spočeto in rojeno iz njegove prebodene strani, iz njegove ljubezni, iz mesenega, čutečega srca.

Zato naj nas advent vodi v dobroto, v ljubezen. Saj nas že v začetku razveseli s škofom dobrote, s sv. Miklavžem, ko nas vabi, naj tudi mi raje dajemo, kot pa prejemo (Apd 20, 35), ker so še neštete množice lačne kruha, oblačila, obutve, šole, zdravja, dela (Mt 4, 23-24).

Kolega, družinski oče, mi je nekoč na šoli dejal, da neverni človek, ki godrnja zoper tega svetnika, nič ne razume, kaj pomeni za družino, ne samo za otroke, "Miklavž".

Naj nas približa Sinu po Bogorodici.

12. DECEMBRA PO OBIČAJNI SREDINI AVDIENCI

SV. OČE BO BLAGOSLOVIL IKONO
ZA MLADE IZ DEKANIE ŠTANDREŽ

Sveta podoba bo po Božiču romala iz družine v družino, med mladimi po župnijah in skupinah, da bi pred njo skupaj molili, se srečevali in se pripravljali na svetovni dan mladih s papežem v Torontu poleti 2002. V sklopu teh priprav so mesečna srečanja za mladino, ki jih je priredil odbor za mladino dekanije Štandrež. V Torontu je povabljen vsa mladina, tudi tista (v večini), ki se svetovnega srečanja ne bo udeležila, saj je namen svetovnega srečanja mladih duhovno povezovanje ne glede na možnost fizične prisotnosti v prostoru, kjer se srečanje prireja.

Odbor mladinske pastoralne si je s posredovanjem goriškega nadškofa msgr. Dina De Antonija in dr. Karla Bonuttija, veleposlanika Republike Slovenije pri Sv. sedežu, uspel zagotoviti po sredini splošni avdienci srečanje s sv. očetom Janezom Pavlom II. za tri do pet mladih predstavnikov vseh mladih iz naše dekanije in posredno nadškofije. Iz Apostolske palače so srečanje že potrdili in zaželi,

Kard. Ambrožič bo spomladi prišel v Gorico v sklopu priprave na Svetovni dan mladih, ki bo julija 2002 v Torontu

leli, da bi s takšno pobudo "nalezli" še druge dekanije ali škofije. Z ozirom na duhovno pripravo prvega svetovnega srečanja mladih po velikem jubileju bo spomladi obiskal Gorico kardinal Alojzije Ambrožič,

torontski metropolit in gostitelj svetovnega dneva mladih s papežem v Kanadi. Pristojni v odboru za mladinsko pastoralo na ravni goriške nadškofije že razmišljajo, kako pripraviti srečanje, saj je sam goriški

nadškof zaželel nekaterim mladim Slovencem štandreške dekanije, ki jih je sprejel nedavno v avdienci, da bi postali poseben most med goriško in torontsko Cerkvijo, saj je Božja Previdnost v času, ko obhajamo 250-letnico goriške nadškofije in 1000-letnico Gorice, zaupala tudi goriškim Slovencem duhovne pobude za celo krajevno goriško Cerkev s posebno krepitevjo zavesti, da se v njej zrcali lepota vesoljne Cerkve.

S tem namenom prosimo in vabimo vse verne mlade, da duhovno pospremijo skupino mladih, ki bo šla v Rim, da se v sredo, 12. decembra, duhovno pridružijo papeževemu blagoslovu, ki bo njim namenjen, in da otipljivo znamenje papeževega blagoslova - to je ikona Bogorodice - sprejmejo najprej v svoje srce, potem pa po domovih ali pri skupnih molitvenih srečanjih.

V IMENU ODBORA
ZA MLADINSKO PASTORALO
V DEKANII ŠTANDREŽ
P. MIRKO PELICON DJ,
KAPLAN V DUHOVNIJI
SV. JANEZA KRSTNIKA
V GORICI

AVDIENCA PAPEŽA JANEZA PAVLA II. UDELEŽENCEM SIMPOZIJA OB
10-LETNICI RAZGLASITVE KODEKSA KANONOV VZHODNIH CERKVA

PRAVO CERKVA-SREDSTVO LJUBEZNI

P. MIRKO PELICON SJ

"Pot sprave med Vzhodom in Zahodom mora za vse postati prioritarna skrb". S temi besedami je papež v Klemeninski dvorani apostolske palače v Vatikanu pozdravil udeležence mednarodnega simpozija, ki sta ga priredila Kongregacija za Vzhodne Cerkve in Papeški Vzhodni inštitut v Rimu. Simpozij, ki je imel za temo "Ius ecclesiarum-vehiculum caritatis" (pravo Cerkva-sredstvo ljubezni), je potekal v sinodalni dvorani v vatiškem mestu. Poleg številnih patriarhov, kardinalov, nadškofov in škofov se je zvrstilo za mikrofonom veliko število pro-

fesorjev iz vsega sveta, ki so s svojo briljantnostjo uokvirili veljavnost, aktualnost in problematičnost sedanjega kodeksa za Vzhodne Cerkve, ki skupaj s kodeksom latinske Cerkve in Apostolsko konstitucijo Pastor Bonus, ki ureja pravno strukturo države Vatikan, tvori ves cerkveno pravni "korpus" vesoljne Cerkve. Posebno pronicljivo so odmevali posegi p. Ivana Žužka DJ, bivšega tajnika komisije za nastanek vzhodnega kodeksa, msgr. Klavdija Gugerottija, podtajnika Kongregacije za Vzhodne Cerkve, Dimitrios Salachasa, profesorja rimskega Vzhodnega Inštituta ter univerze Urbana. V bistvu je šlo za posege,

iz katerih je bilo razvidno prizadevanje ponovnega napora sinteze med teološkim, zgodovinskim, duhovno-življenjskim ter pravnim poglobljanjem. Pravo ne more biti zato zakon sam sebi, ampak je podvrženo organskim spremembam znotraj življenjskega tkiva Cerkve. Tako lahko razumemo napore, da bi razumeli nove in sveže navdih Sv. Duha, kako pomagati papežu izvrševati v Cerkvi Petrovo službo (papežev priamt), ki je po svoji naravi božji dar Cerkvi, vendar z ozirom na čas, v katerem Cerkve živi, podvržen možnim spremembam v načinu izvajanja (pomislmo na razliko med prvim in drugim tisočletjem).

Pri avdienci je papež nadaljeval s svojim govorom takole: "V apostolski konstituciji Sacri Canones sem izrazil željo, da bi bil s tem pravnim sredstvom omogočen v vseh Vzhodnih Cerkvah tisti mir reda, ki sem ga že zaželel ob promulgaciji novega latinskega kodeksa. Red, h kateremu teži Kodeks, sem takrat dejal, je tisti red, ki daje prvenstvo ljubezni, milosti in karizmi, in tako omogoča njihov organski razvoj v življenju posameznih vernikov in celotne cerkvene skupnosti".

Simpozij, ki je potekal v Vatikanu od 19. do 23. novembra, ni bil samo pomemben akademski dogodek, ampak tudi priložnost srečanja ljudi različnih kultur in cerkvenih tradicij in že nekoliko "starih" znancev.

PRVI VSEDRŽAVNI DAN VINCENCIJEVE DRUŽBE

REŠITI ČLOVEKA OSAMLJENOSTI

"Največja nesreča je osamljenost". Ta stavek iz dnevnika italijanskega pisatelja Cesareja Paveseja je ponatisnjen v zgibanki, ki jo je v slovenščini in italijanščini dala natisniti Družba sv. Vincencija Pavelskega ob svojem prvem Vsedržavnem dnevu, ki bo v nedeljo, 16. decembra. Dan bo potekal pod geslom "Rešiti človeka osamljenosti". Za člane Vincencijeve družbe je namreč osamljenost bolezen našega časa: tako "osamljenega lahko smatramo tistega mladeniča, ki prebije večino svojega časa pri internetu ali pred televizijskim ekranom, namesto da bi bil v družbi svojih sovrstnikov; osamljeni se čutijo tudi alkoholiki, brezposelni, berači, bolniki in ostarele osebe. Osamljenost čutijo tako za-

porniki kot osebe po prenehanju zaporu ter vsi zapostavljeni in odrinjeni", piše še v zgibanki Vincencijeve družbe.

Da se osamljenost, pa tudi druge številne hibe današnjega časa, odpravijo, si prizadeva Družba sv. Vincencija Pavelskega. Slednja je katoliška organizacija laikov, ki si prizadeva dati človeku njegovo dostojanstvo s tem, da si prizadeva odpraviti revščino in pomagati zapostavljenim. Družbo je leta 1833 ustanovil blaženi Friderik Ozanam s pomočjo študentov pariške univerze Sorbone, deluje pa po celem svetu in je razdeljena na 41.000 konferenc z 800.000 člani. Glavni sedež je v Parizu, v Rimu pa je sedež Vsedržavnega sveta za Italijo, kjer deluje 17 deželnih svetov s

1.900 konferencami in 19.000 člani. V tržaški in goriški pokrajini deluje Osrednji avtonomni svet slovenskih Vincencijevih konferenc s sedežem v Trstu. Slovenski zamejski del Družbe sv. Vincencija Pavelskega je nastal kmalu po drugi svetovni vojni in je pred nekaj leti praznoval svojo 50-letnico. Duša njegovega delovanja in dolgoletna predsednica je bila pok. prof. Laura Abram, danes pa mu predseduje prof. Aldo Stefančič.

Člani Družbe sv. Vincencija Pavelskega, piše še v priložni zgibanki, so možje in žene, mladi in odrasli, ki se trudijo moralno in gmotno pomagati osebam v težavah. Delovanje je na prostovoljni podlagi, brez dobičkonosnih namenov. Po-

moč gre zlasti družinam v finančni stiski, osamljenim ostarelim osebam, bolnikom, prizadetim osebam, zapostavljenim, osebam brez stalnega bivališča in zasvojenim z mamili. Za članstvo v Vincencijevi konferenci je dovolj, da človek želi pomagati ljudem v stiski. Na področju dela z mladino gre omeniti prirejanje poletnih kolonij in poletnih centrov, pošolski pouk in nudenje pomoči pri opravljanju šolskih obveznosti. Ostarelim se skušajo nuditi dnevna pomoč, spremstvo in pomoč pri vsakodnevnih opravilih. Pomoč se nudi tudi družinam z bolniki ter se prireajo krajše počitnice in izleti. V okviru Slovenske Vincencijeve konferen- ce na Tržaškem in Goriškem deluje tudi Klub prijateljev, ki skrbi za rekreacijo, družabnost in skupinske izlete starejših slovenskih članov Družbe.

NL

RAZSTAVA IKON NA MIRENSKEM GRADU

SVETE PODOBE KOT ODSEV VEČNOSTI

MARKO VUK

Še do 17. t.m. je v dvorani Gnidovčevega doma na Mirenskem Gradu odprta razstava ikon, ki je na ogled že od letošnje Kvatrnice. Njihov avtor je Mihajlo Jozafat Hardi, po narodnosti Rusin, sicer pa katoliški duhovnik grškega obreda, ki pripada škofiji Križevci na Hrvaškem. Rodil se je 24. novembra 1948 v Ruskem Krsturu v Vojvodini, deluje pa v Metliki, kjer je odgovoren za grkokatoliške vernike v Sloveniji. Njegovo umetniško nadarjenost dokazuje dejstvo, da že od leta 1970 piše poezijo, z ikonami pa se ukvarja dobri dve desetletji.

Težko je z merili zahodnoevropske umetnosti, na katero smo predvsem navajeni, pisati o ikonah, kljub temu pa je potrebno opozoriti na dejstvo, da gre za umetnost, domačo zlasti v pravoslavni verskem in kulturnem območju, ki se je razvila iz oblik pozne antike in se pravzaprav v tisoč letih v formalnem pogledu skoraj ni spremenila. Na drugi strani pa gre pri ustvarjanju teh svetih podob za tesen naslon na vzhodno krščansko duhovnost s specifičnimi razlagami verskih resnic ter za češčenje svetih oseb in svetnikov, na poseben način priljubljenih v vzhodnem svetu, kar prihaja do izraza tudi na razstavi na Mirenskem Gradu.

Njeno ogledovanje ponuja različne občutke, na ikonah ob-

čudujemo na prvem mestu njihovo duhovno naglašeno umirjenost, zmerno ekspresiven izraz in barvno harmonijo. Pred nami se vrsti mistični svet Svete Trojice, Kristusa Pantokratorja, Bogorodice, nadangelov Mihaela in Gabrijela, različnih verskih resnic, kot sta npr. Marijino Oznanjenje (v vzhodni različici Blagovest) in Gospodovo spreminjenje, prav tako so pogoste podobe Križanja, štirih evangelistov, Janeza Krstnika ter različnih svetnikov, priljubljenih zlasti na krščanskem Vzhodu (sv. Jurij, sv. Nikolaj iz Mira, sv. Pantelejmon, sv. Pelagija, sv. Ksenija, sv. Anastazija, sv. Evfemija, sv. Prakseda), ikonopisec Hardi pa jim je pridružil tudi znana svetnika evropskega Zahoda sv. Frančiška in sv. Antona Padovanskega.

Brez vsaj bežnega poznavanja posebnih prvin vzhodne krščanske duhovnosti se je zelo težko približati ikonam - svetim podobam, prvo, kar opazimo, pa je njihova shematičnost, negibnost, kot prispodoba večnosti. To razpoloženje še poudarjajo barve, na pr-

vem mestu zlata, ki ponavadi tvori ozadje figuram ali prizorom, hkrati pa nam s svojo bleščavostjo približuje lepoto nebes. Ostale barve nekoliko manj izstopajo, a so skladne med seboj, tako svetlo in temnomodra, rdeča, zelena, oker, rjava v različnih odtenkih. Svete osebe, predmeti in pokrajina so shematično oblikovani, značilna je igra grafično oblikovanih gub oblačil, kljub sorodni tipologiji pa so obrazi rahlo individualno naglašeni, z umerjeno nakazanim ču-

stvom. Upodobljene božje osebe in svetniki izžarevajo navzven močno duhovnost in notranji mir brez nepotrebne patosa, morda je ta rahlo prisoten le v ekspresivni drži rok. Pri naslikanih ikonah barve niso same sebi namen ali le dekorativna prvina, na obrazih skoraj ne občutimo individualnosti zahodnega tipa, pomembna je občestvena religiozna zavest s poudarkom na večnih resnicah in odrešenjskem sporočilu. Podobe govori o skrivnosti učlovečenja, božjem materinstvu ter o povečevanju božje in nebeske slave, ponazorjene s podobami božjih oseb in svetnikov.

Ikone Mihajla Jozafata Hardija niso velikih dimenzij, ampak v glavnem manjše, a kljub temu s svojo duhovno močjo učinkujejo monumentalno. Njihov avtor se strogo drži tradicionalne tehnike slikanja na les, slog pa je ploskovito grafičen, ki bi ga po Izidorju Cankarju lahko poimenovali kot idealističen. Te umetnine tudi dandanes v svetu krize vrednot delujejo skladno in pomirjujoče.

SVETNIK TEDNA

4. DECEMBER

SILVESTER ČUK

BARBARA, MUČENKA

Preprosta ljudska vera pozna včasih drugačen red vrednot kot pa razum, ki hoče vsemu priti do dna. Ena takih vrednot je zaupanje - v ljudi, v Boga in njegove prijatelje svetnike. V tem zaupanju je naš narod z mnogimi drugimi evropskimi narodi vred uvrstil današnjo svetnico Barbaro v skupino štirinajstih pomočnikov v sili. Priporoča se ji zlasti za srečno zadnjo uro. Pa tudi v drugih zadevah se ji priporočajo. Ko se bliža huda ura, se kmet obrača k svetnici, naj odvrne šibo strele od njegove domačije. Tudi rudarji, ki so v globokih rovih pod zemljo v stalni nevarnosti, so si jo izbrali za zavetnico; prav tako tudi vojniki-topničarji, zidarji, ranjenci in vsi, ki jim grozi nagla smrt. Sveta Barbara je našemu ljudstvu znana po številnih upodobitvah, ki jo kažejo s stolpom, kelihom in hostijo, večkrat tudi v družbi s sv. Katarino in sv. Marjeto. Spomin nanjo je živ v ljudskih pesmih vseh slovenskih pokrajin. Na naših tleh ji je posvečenih precej cerkev, zlasti podružnic.

Kakor za mnoge svetnike iz zgodnje krščanske dobe, moramo tudi za sv. Barbaro priznati, da o njenem življenju in smrti nimamo zanesljivih sporočil, marveč smo navezani na legendo, ki je nastala mnogo pozneje. Po davnem izročilu je bila svetnica doma iz Nikomedije v Mali Aziji. Za krščanstvo jo je pridobil znameniti učenjak Origen. Živela je v drugi polovici 3. stol. in bila hči poganskega kralja Dioskura, ki se je zanj zaradi njene lepote bal, zato jo je zaprl v stolp z dvema oknom. Ko se je nekega dne vrnil s potovanja, je videl, da ima stolp še tretje okno, pred vrati pa je našel križ. Barbara mu je priznala, da je sama dala prinesiti križ in narediti še tretje okno, da bi "skozi vsa tri okna prihajala k njej milost troedinega Boga". Oče je sklenil, da bo poslej stolp njena trajna ječa. Toda vrata so se sama od sebe odprla. Oče je zahteval, naj se poroči s kraljevičem Fabricijem in daruje poganskim bogovom, kar pa je Barbara odklonila. Vrgli so jo v ječo in jo mučili. Ponoči so prišli k njej angeli in jo krepili. Naslednji dan so jo še bolj mučili. Obsodili so jo na smrt in oče ji je lastnoročno z mečem odsekal glavo, za kar ga je takoj nato ubila strela.

Stolp, s katerim upodablja svetnico, je simbol vsakega ujetništva; vrata, ki se nenadoma odpro, so podoba čudežne rešitve iz vsake stiske, iz katere človeku pomaga Bog. Kelih, ki je tudi eden od simbolov sv. Barbare, pa pomeni okrepljeno, ki ga je njej dajala trdna vera. Barbara naj bi umrla mučeniške smrti okoli leta 306, za vlade cesarja Maksimina Daja.

Kar veliko število Slovencev nosi ime po današnji svetnici. Različice imena Barbara so: Barbika, Barbka, Barba, Bara, Barica. Ime Barbara razlagajo z grško besedo "barbaros", ki pomeni "tuj, tujec, neomikan, neveden, krut, divni". S temi pomeni imamo v slovenščini izposojenki barbar in barbaski.

PREJŠNJO NEDELJO NA SVETI GORI

BLAGOSLOVITEV KIPA NADŠKOFA SEDEJA

Različnim pobudam, ki so se v teh dneh zvrstile ob 70-letnici smrti goriškega nadškofa Frančiška Borgia Sedeja, moramo pridružiti tudi blagoslovitev njegovega doprsnega kipa na Sveti gori na prvo adventno nedeljo, 2. t.m. Slovesnost je v baziliki potekala takoj po glavni jutranji maši s pričetkom ob desetih, ki jo je daroval koprski pomožni škof dr. Jurij Bizjak, ob njem pa je somaševal gvardijan svetogorskega samostana p. Pashal Gorjup. Kljub mrzlemu vremenu se je slovesnosti udeležilo lepo število ljudi, zlasti iz bližnjih goriških krajev, tudi iz zamejstva, nanjo pa so prišli tudi nekateri Sedejevi rojaki s Cer-

kljanskega. Na koro je ubrano prepeval mešani pevski zbor svetogorske bazilike pod vodstvom Joška Hareja, tako stalne dele iz *Misse seraphice* p. Hugolina Sattnerja, prav tako nekaj znanih slovenskih adventnih pesmi.

Pomožni škof Bizjak se je v pridigi po evangeliju osredotočil predvsem na dve lastnosti nadškofa Sedeja: versko gorečnost ob stalni skrbi za moralno

stanje večkrat hudo preizkušene goriškega ljudstva, prav tako njegovo modrost in preudarnost pri vodenju goriške nadškofije, v kateri se je srečeval z občutljivimi razmerji med različnimi narodi. Ob koncu maše je kratko spregovoril še p. gvardijan, ki se je vsem zahvalil za prisotnost, prav tako tistim, ki so pripomogli k postavitvi kipa.

Nadškof Sedej počiva v grobnici za glavnim oltarjem svetogorske bazilike; tu je na zaključnem zidu glavne ladje že doslej stala spominska plošča z latinskim napisom. Sedaj je bila še dodatno obogatena z doprsnim kipom na marmornatem podstavku. Kip je izdelal kraški rojak, kipar Evgen Guštin, ki živi v Breznici na Gorenjskem, celoto pa je arhitektonsko uredil arhitekt Danilo Fürst, ki je v zadnjem času že prispeval nekaj pomembnih

gorske bazilike; tu je na zaključnem zidu glavne ladje že doslej stala spominska plošča z latinskim napisom. Sedaj je bila še dodatno obogatena z doprsnim kipom na marmornatem podstavku. Kip je izdelal kraški rojak, kipar Evgen Guštin, ki živi v Breznici na Gorenjskem, celoto pa je arhitektonsko uredil arhitekt Danilo Fürst, ki je v zadnjem času že prispeval nekaj pomembnih

izboljšav v kapeli prikazanja svetogorske bazilike. Po končani maši preteklo nedeljo dopoldne so se verniki in udeleženci pomaknili ob grob za glavnim oltarjem, kjer so prisostvovali

blagoslovu kipa, ki ga je opravil škof msgr. Bizjak, slovesnost pa se je zaključila s pesmijo *Marija skoz' življenje* v zborovski in ljudski izvedbi.

MV

SODOBNO IN TEHTNO O BOGU

ANTROPOLOŠKA IN TEOLOŠKA IZHODIŠČA KRŠČANSKE VERE IN DUHOVNOSTI (9)

ZVONE ŠTRUBELJ

3. VZHOD - PRAVOSLAVJE IN DIALOG Z VELIKIMI SVETOVNIMI RELIGIJAMI

Krščanski vzhod in pravoslavlje. Vzdušje je v zadnjih dveh desetletjih podobno kot v postmoderni Evropi: kriza identitete, procesi dezintegracije, versko prebujanje, ki je obetavno in obenem dvoumno. Leta 1995 je papež Janez Pavel II. izdal apostolsko pismo *Orientalis lumen*, ki vsebuje več zanimivih podatkov glede

ekumenskega zbliževanja vzhodne in zahodne Cerkve. Omenja nekaj dragocenih elementov, ki jih vzhodne Cerkve vsebujejo: globok čut, spoštovanje in gojenje tradicije, ki je živ prenos milosti razodetja v Cerkev pod vodstvom Svetega Duha; nadalje središčnost liturgije, ki izhaja iz skrivnosti Besede in pričevanja vere in krščanske ljubezni; nato močan pneumatološki čut, ki postavlja Svetega Duha, ki je bil na zahodu "pozabljen božja oseba", v središče teološke kontemplacije in duhovne izkušnje; in končno, pričevanje vzhodnega menišтва. Tudi v 20. stoletju so se, kljub globokim družbenim in političnim spremembam komunizma, ti bistveni elementi v pravoslavni Cerkev ohranili. Te Cerkve so

danes pred odločilnim izizvom: kako lastnim narodom, ki doživljajo tako globoko spremembo, omogočiti moralno in duhovno prenovu. Na Zahodu je danes v teološki literaturi veliko pričakovanj za ponovno rojstvo vzhodne ortodoksije. Sicer so ruski begunci v Evropi in v Ameriki dali pomemben prispevek k poznavanju pravoslavja in ekumenskemu združevanju. V Parizu je nastal center sv. Sergija, v New Yorku center sv. Vladimirja, v Rimu je Russicum. Pravoslavni teologi, živeči na Zahodu, kot so Bulgakov, Berdiaev, Evdokimov, Vladimir Losskij, Peter Florenskij, so tudi Zahodu odkrili veliki duhovni zaklad patristike. V njihovih neopatristskih teoloških sintezah so ovrednotili pomemben zgodovinski pre-

mik - kako se je biblija z vsem svojim bogastvom inkulturirala v grško kulturo in kako je krščanstvo zacvetelo kot zrela oblika helenizma. Ovrednotili so evharistično ekleziozologijo lokalne Cerkve in osrednji pomen škofa, predvsem N. Afanassieff in J. Meyendorff ter Jean Zizioulas, ki je dal velik prispevek ekumenskemu gibanju z osrednjim ekleziozološkim pojmom "koinonije" - komunio, občestvo.

V drugih predelih, ki jih ni oplazil bič komunizma, kot npr. v Grčiji, pa se je obdržal nekakšen konservativizem, ki še prisega na pravoslavno sholastiko, po naše na neki srednji vek. Pravoslavne Cerkve so torej pred odločilnim izizvom, kako domisliti lastno identiteto in poslanstvo, kako zaradi

avtonomije regionalnih (pogosto narodno močno obarvanih) Cerkva, avtokefalnosti, zadihati skupaj in začutiti skupaj ter se tako lažje odpreti ekumenskemu duhu časa. Proces regionalizacije in proces globalizacije je s temi problemi dosegel tudi pravoslavlje. Po mnenju opazovalcev je to za te Cerkve šokantna zadeva, popolnoma nova stran njihovega dnevnika. Kako se bo ta proces razvijal, je veliko vprašanje. Že več desetletij je v pripravi vsepravoslavna sinoda. Kdaj bo do nje prišlo? Bo to nekaj podobnega, kot koncil Vzhoda, nekaj podobnega prenovitvenemu 2. Vatikanskemu koncilu? Odvisno bo tudi od pravih in karizmatičnih voditeljev.

DALJE

MEDNARODNI POSVET ZGODOVINARJEV OB VISOKEM JUBILEJU GORIŠKE NADŠKOFIJE

250 LET ŽIVLJENJA

Na sedežu tržaške univerze v ulici Alviano v Gorici je potekal od 29. novembra do 1. t.m. odlični mednarodni posvet zgodovinarjev z naslovom: *Goriška nadškofija od nastanka do konca habsburške monarhije (1751-1918)*. Zbral se je cvet slovenskih, avstrijskih in italijanskih zgodovinarjev, ki so se še posebej poglabili v 19. stoletje na območju nekdanje velike goriške nadškofije, ki je obsegala ozemlje od Lienza do madžarske in hrvaške meje, od Drave do Jadrana.

Posvet o vlogi goriške nadškofije v našem prostoru v preteklih 250 letih je priredil goriški Inštitut za versko in družbeno zgodovino, v katerem so dejavni tako slovenski kot italijanski zgodovinarji, saj so ga tudi skupaj ustanovili. Ta inštitut že tri desetletja pod vodstvom duhovnika in zgodovinarja prof. Luigija Tavana zvesto proučuje skupno zgodovino Slovencev, Furlanov, Judov, Nemcev in Italijanov v Gorici in na Goriškem, s svojim prizadevanjem za boljše poznavanje skupne zgodovine pa je napravil veliko dobrega za boljše medsebojno poznavanje in sožitje ob državni meji. Še posebej je delo Inštituta pomembno v mestu, saj se okrog te ustanove zbirajo predvsem tisti ljudje, ki nikdar niso prisegli na take ali drugačne ideologije ali na nacionalizme, ampak so se vedno zavzemali za preraščanje in podiranje ovir in gradnjo boljše družbe, v kateri imamo vsi narodi na Goriškem od vedno svoje ustrezno in enakopravno mesto.

OTVORITEV

Slovesnega začetka posveta se je udeležilo veliko odličnih poznavalcev zgodovine iz Slovenije, Avstrije in Italije, predvsem pa vrsta ljudi iz kulturnega sveta in iz raznih ustanov z obeh strani meje. S svojo prisotnostjo so posvet počastili tudi škofje sosednjih dežel, saj so poleg gostitelja, goriškega nadškofa msgr. Dina De Antonija in nadškofa v pokoju msgr. Antonia Vitala Bommarca, spremljali posvet tudi tržaški škof msgr. Evgen Ravignani, koprski škof msgr. Metod Pirih, koprski pomožni škof msgr. Jurij Bizjak in ljubljanski nadškof msgr. Franc Rode ter vrsta drugih uglednih osebnosti; med njimi sta bila tudi goriški župan Gaetano Valenti in novogoriški podžupan Gojmir Mozetič.

Dr. Rode se je lahko udeležil le začetka posveta, saj je po prvih predavanjih moral zaradi drugih obveznosti na pot. Povedal pa nam je, da je zelo vesel tega posveta: "Rad se udeležujem vsaj začetka posveta, ker menim, da je boljše poznavanje preteklosti za vse nas bistvenega pomena. Goriška nadškofija, v kateri je nekoč živel več kot 70% Slovencev, še danes pa so v njej aktivni slovenska manjšina in v njej slovenski verniki, je imela velik pomen za mirno sožitje narodov na Goriškem. Rad bi poudaril, da so prireditelji posveta s tem dejanjem pokazali veliko odprtost in širino duha, ki je zanje značilna; to je tudi ena temeljnih lastnosti Cerkev."

Po pozdravu predsednika Inštituta prof. Cesara Scalona je prisotne pozdravil tudi goriški nadškof msgr. Dino De Antoni. O našem nadškofu seveda lahko napišemo le vse najboljše, saj je sledil dobesedno vsem predavanjem, kar kaže na dejstvo, da se sam zaveda, kako pomembno je boljše poznavanje skupne preteklosti.

Trije dnevi predavanj, ki so jih nekateri zgodovinarji pripravili po naročilu za ta posvet, so pokazali, da je goriška nadškofija odigrala pomembno vlogo tako na cerkvenem kot tudi družbenem in kulturnem ter seveda državnem področju. V tem zapisu seveda ne moremo navesti vseh zanimivih dogljanj in osvetlitev naše preteklosti, ki so jo na posvetu prikazali, lahko pa zapišemo, da je bil posvet gotovo eden

FOTO BUMBACA

tistih temeljnih kamnov za boljše razumevanje naših dni in bi lahko bil tudi boljša iztočnica, da v prihodnje ne bi več počenjali napak, ki so jih naši predniki v preteklosti žal storili. Omenimo, da bo Inštitut tudi tokrat izdal priložnostni zbornik.

PREDAVANJA

Poglejmo vsaj na kratko v vsebine obravnavanih tem. Prvi dan je prof. Giuseppe Trebbi govoril o izvoru goriške nadškofije in o razpravi v času oglejskega patriarha Francesca Barbaro. Prof. Erwin Gatz, po rodu Nemec, a ki živi in poučuje na več vseučiliščih v Rimu in Vatikanu, je govoril o reformizmu 18. stoletja v škofijah cesarstva, prof. Edoardo Bressan z milanske univerze pa o odnosu med Cerkvijo in državo v habsburškem cesarstvu v 19. stoletju. V četrtek popoldne je najprej predaval prof. Michele Cassese o kulturi in pastoralni goriške Cerkev med reformizmom in Napoleonovo dobo, torej v prvih letih življenja nadškofije.

Za njim je avstrijski zgodovinar prof. Peter Tropper govoril o delu prvega goriškega nadškofa K.M. Attensa na Koroškem, kjer si je veliko prizadeval za prenovu pastoralnih struktur in duhovščine. Dr. Arianna Grossi je nato obravnavala verski tisk v Gorici v 18. in 19. stol., temo, ki se ji je lahko približala z metodološkimi kriteriji šele v zadnjih letih. Prof. Franc Kralj, cenjen zgodovinar, ki poučuje na Škofijski gimnaziji v Vipavi, je govoril o goriških misijonarjih. Povedal je, da je goriška nadškofija imela v preteklosti dovolj moči in pristne vitalnosti, da je junaško pričala svojo vero. Obstajajo viri o prvih misijonarjih s področja nadškofije celo iz 13. stoletja, ki so delovali na skrajnem vzhodu ali kasneje tudi v Latinski Ameriki. Veliko so pozneje naredili jezuiti in franciskani tako na družbenem kot na kulturnem področju. Kot je povedal predavatelj, je pogosto težko določiti njihovo narodnost, saj je bilo področje etnično mešano; vsekakor je bilo med njimi kar nekaj gorečnejšev slovenske, drugače pa nemške in furlanske narodnosti.

Tudi prof. Slavko Bratina iz Gorice je imel zelo zanimivo predavanje, in sicer o doprinosu slovenske duhovščine pri vzgoji. Začel je v daljnem 8. stoletju, ko so pod škofom Virgilom v Karantaniji oznanjevali verske resnice v domačem jeziku. Tudi kasneje so se cerkveni dostojanstveniki in njihovi svetovalci zavedali pomena vzgoje v verskih in nravnih resnicah v domači govorici. Prof. Bratina je v tem smislu omenil več zaslužnih mož, od učenja-

ka Alkuina, patriarha Barbara, škofa Attensa do kanonika Valentina Staniča in dekana Jožefa Stibiela.

O evangeličanski skupnosti v Gorici v letih 1861-1915 je govorila strokovnjakinja za judovsko in protestantsko zgodovino v naših krajih prof. Orietta Altieri. Gre za zanimivo zgodbo o podjetni družini Ritter in njenih sporih s katoliško večino.

V petek zjutraj je vodil omizje prof. Jože Pirjevec. Zgodovinar Italo Santeusano je govoril o goriški škofiji med Dunajem in Rimom v letih 1818-83 in zlasti o treh (slovenskih) škofih, ki so tedaj vodili obširno področje; to so bili Jožef Walland, Francišek Ksaverij Luschn in Andrej Gollmayr. Prof. Karl H. Frankl z Dunaja je govoril o pomembni vzgojni ustanovi Frintaneum (Augustineum), kjer so se oblikovali duhovniki iz vsega cesarstva, in njenih odnosih z goriško škofijo. Prof. Metod Benedik iz Ljubljane je govoril o redovnikih in samostanih v goriški škofiji, zlasti o jezuitih in kapucinih, a tudi o drugih redovih in bratovščinah; marsikaj zanimivega je povedal o liku zgodovinarja p. Martina Baucerja. Prof. France M. Dolinar z ljubljanske univerze je govoril o prijateljskih odnosih med goriškim nadškofom Franciškom B. Sedem in ljubljanskim škofom Antonom B. Jegličem. Oba sta delovala v politično razburkanem obdobju in se zaradi hudih pritiskov tudi odpovedala svojemu poslanstvu. Prof. Tomaž Simčič iz Trsta je obravnaval skoraj tridesetletno nadškofovanje Slomškovega in Baragovega dalekovidnega sodobnika msgr. Andrea Gollmayra (1855-83), zavednega Slovenca. To je bil čas, ko se je družba postopoma sekularizirala in je bil zato nadpastirjev napor zlasti s pastoralnimi obiski in oblikovanjem duhovščine usmerjen v strogo ohranjanje zvestobe vernikov; sredi 19. stol. je tako dosegel pravi verski preporod škofije, veliko je naredil tudi za njeno kulturno rast in bil hkrati občutljiv do družbeno šibkejših slojev.

Niz bogatih in zanimivih predavanj se je nadaljeval s prispevkom prof. Giampaola Valdevita o Cerkviji in narodnostih v habsburškem Primorju med 19. in 20. stoletjem. Za njim je prof. Assunta Esposito govorila o imenovanjih goriških nadškofov med Rimom in Dunajem (1883-1906). Prof. Ferruccio Tassin, eden izmed ustanoviteljev Inštituta za družbeno in versko zgodovino Gorice, je govoril o škofih goriškega izvora med 19. in 20. stoletjem. Prof. Michaela Kronthaler iz Gradca je poglobljeno poročala o vlo-

gi škofov goriške cerkvene province na avstrijskih škofovskih konferencah. Prof. Marco Grusovin je predaval o stikih med goriško Cerkvijo in judovstvom v 19. stoletju; pri tem je govoril o zgodovinarju Štefanu Kociančiču in njegovem dopisovanju v hebrejskem jeziku.

V soboto, 1. t.m., je prof. Liliana Ferrari s tržaške univerze predavala o osebnosti in kulturni liniji profesorja v osrednjem semenišču, rektorja v malem semenišču, publicista, ustanovitelja revije *Rimski katolik* in na koncu krškega škofa Antona Mahniča v času velikih trenj med verniki in narodnimi oz. nacionalističnimi gibanji. Mahnič, po rodu iz Kobdila na slovenskem Krasu, je kot človek načel in ploden pisec zoral globoko ledino med katoliškimi Slovenci.

Steber Inštituta in odlični poznavalec goriške zgodovine prof. Luigi Tavano je zadnji dan mednarodnega simpozija posvetil razmišljanje zgodovini in smernicam lista goriške nadškofije, ki izhaja že več kot 120 let in nosi naslov *Folium ecclesiasticum Archidioeceseos Goritensis*. To je pomembno sredstvo za "kulturno združevanje" duhovščine, saj vsebuje teološke in pastoralne razprave, uradne dokumente in drugo. Zaradi vsega tega je nepogrešljiv vir v proučevanju družbenega in verskega življenja škofije. Isti dan je o furlanskem pridiganju v škofiji v 19. stol. in še največ o zaslužnem msgr. Adamu Zanettiju govoril prof. Gabriele Zanello. Dr. Marjeta Kranner je imela zelo zanimivo predavanje o odnosih med Italijani, Slovenci, Furlani in Hrvati v osrednjem teološkem semenišču ter o Janezu Nepomuku Hrastu, rektorju omenjene ustanove v letih 1864-74. Semenšče je bilo prava kovnica vodilnih izobražencev, pripadnikov več narodov, ki so odločilno posegli v kulturno in družbeno tkivo Primorske. Hrast je govoril vse štiri omenjene jezike; veliko je naredil za narodno ozaveščanje Slovencev, sploh pa je spodbujal k sožitju in odkrivanju bogastva med različnimi na etnično mešanem ozemlju. Vseh deset let opravljanja svoje službe je pisal dnevnik o življenju v semenišču, odlični vir poznavanja obdobja in odnosov med različnimi družbenimi dejavniki. Zadnje predavanje je bilo posvečeno goriški duhovščini med prvo svetovno vojno. Prof. Paolo Malni je namreč govoril o duhovnikih, ki so bili skupno z verniki internirani ali so skrbeli za begunce in tako doživeli hudo preizkušnjo; so pa ostali za ljudi ena redkih opornih točk in tako pripomogli k ohranjanju verskih vrednot in družbenega ravnesoja.

KONEC

Ob koncu posveta je med prisotnimi zaživel razprava, pri kateri so prišli na dan zanimiva dognanja in utemeljene opazke. Marsikdo je ugotavljal, da so predavanja osvetlila le nekatere like in vidike, zanemarila pa druge pomembne teme, kot so npr. skrb za duše, šolstvo, evangelizacija ter sploh odnos med duhovščino in verniki. Več pozornosti za pravilno razumevanje konteksta bi morali posvetiti tudi vzporedni in podrobnejši analizi družbe in preprostih ljudi. Zato je marsikdo izrazil željo, da bi se vse to poglobilo na drugem simpoziju. Sam L. Tavano kot član organizacijskega odbora posveta, ki se je pripravljala četrta leta, je bil mnenja, da je bil cilj posveta - napredek v spoznavanju preteklosti - le delno dosežen. Vsekakor je - vsaj z našega zornega kota - že velik uspeh dejstvo, da so se udeleženci posveta, tudi izobraženci, italijanske narodnosti pošteno načudili, ko so slišali in spoznali, kakšen delež je v 250 letih goriške nadškofije odigrale markantne slovenske osebnosti. Posvet je tudi zato gotovo pomenil mejnik in korak naprej na poti zbliževanja in medsebojnega razumevanja na naši zemlji, bogatem stičišču narodov, tradicij in kultur.

JURIJ PALJK in DANIEL DEVETAK

ČETRTE ŠTEVILKA PASTIRČKA

BOŽIČNE MISLI IN RAZNOLIKE ZANIMIVOSTI

Kratki dnevi in jutranja slana opozarjajo, da je starka zima že za durmi. Prinaša jo december, ki ga imajo otroci še posebno radi, saj jih v tem mesecu obišče in obdara sv. Miklavž, predvsem pa zato, ker se vsako leto obnavlja praznovanje betlehemskega čudeža, rojstva Jezusčka, našega Odršenika. Prav temu najljubšemu prazniku v letu posveča četrta, decembrska številka priljubljenega Pastirčka prvo stran. Na njej je namreč pesmica V. T. Arharja Božična, ki prepeva o tihi noči, polni skrivnosti. Tudi drugi prispevki priključijo bralcem v spomin Božič, toplino družinske ljubezni ter adventne in božične navade. Marljiva Pika ima v mislih že božične praznike, saj svetuje malim bralcem, naj letos pripravijo nekoliko nenavadne okraske za tradicionalno božično drevesce: iz jogurtovih lončkov bodo z dobro voljo in dobrišno merico domišljije napravili prav lepe zvonce. O Miklavžu, ki je skupaj z otroki ponesel darila dedkom in babicam, pripoveduje zgodba Marize Perat Miklavževo presečenjenje. Tudi pesmica Prišli smo, prišli smo, ki ne sme romati v zaton, opeva božični čas; je namreč stara kolednica, ki jo pojejo koledniki, ko hodijo od hiše do hiše in voščijo srečo vsem domačim. Božični motivi, poleg seveda običajnih z raznovrstnimi vsebinami, so prisotni med enajdvajsetimi risbicami, ki so tokrat popelsale osem središčnih strani, namenjenih, kot ponavadi, Pastirčkovi pošti, ki je zelo bogata v svoji pestrosti. Med mladimi pisci se je ta mesec najbolj izkazala Lea Ušaj, petošolka OŠ J. Jurčič iz Devina, s spisom Sreča, ki ga prezarjajo plemenite misli o nesebičnosti in prijateljstvu. Prejela je Pastirčkovo časnikarsko izkaznico s podpisom glavnega urednika g. Marjana Markežiča. Iskrene čestitke! Danila Komjanc je za najmlajše Pastirčkove prijatelje pripravila dve strani o Hvaležnem medvedu, slovenski ljudski pripovedki, ki jo bodo malčki dopolnili in pobarvali v tople jesenske barve. O rojstnem dnevu govori drobena, priska povestica Zlate Volarič. V rubriki Ali nas poznaš? je veliko zanimivih podatkov o osmih različnih žužkojedih; te bodo učenci lahko pridno uporabljali pri pouku naravoslovja. Pastirček je namreč prav pripraven "priročnik" za marsikateri šolski predmet, ne samo za verouk. Pridni slovnice in pravopisci bodo z užitkom popravili Packove spake, ki jih je tako radodarno natrosil v svojem razmišljanju o naših hudih časih. Zavzeti učenci bodo veseli tudi pravilnih izrazov, ki jih slovenski jezik uporablja za zimske športe. V teh se bo gotovo poizkusil marsikateri učenec med božičnimi počitnicami. Rubrika Varno na poti opominja in uči, kako se morajo kolesarji pravilno ravnavati na enosmerni cesti. Gledališke polčke bo brez dvoma pritegnil gledališki kviz o Saprmiški, novembrski predstavi Goriškega vrtljaka. Pravilni odgovori bodo nagajeni. SuperkuharHari vošči čudovite božične počitnice vsem bralcem, zraven pa dodaja vabljive hitre štruklje, ki jih bodo otroci lahko skuhalili z "absolutno mamino pomočjo". Na knjižni polici stoji lepo ilustrirana knjižica Hiša, ki bi rada imela sonce, Mojce Osojnik.

Seveda je v decembrskem Pastirčku še veliko drugega poučnega, zabavnega in razvedrilnega branja, poleg tega pa že v tretji številki napovedano presečenjenje: Božiček bo prav gotovo prinesel pesmarico, kaseto in zgoščenko Eno si zapojmo ali pa vse, da jih bodo prelistavali, poslušali in zraven še zapeli navdušeni pevci.

IVA KORŠIČ

PREJELI SMO

ŠE O SSG

Cenjeno uredništvo, sprašujem se, zakaj čutim za vašimi besedami priokus tiste slasti po zmagi, ki se morebiti rodi vsakomur izmed nas, ko je prepričan, da pozna vso resnico tega sveta in ni sposoben podvomiti vanjo, samo zato, ker se mora postaviti v bran svojih somišljenikov, ki se kot plaz razbesnelih zaganjajo v podobe sveta, ki s tistimi resničnimi nimajo nič skupnega. Sploh pa se sprašujem, zakaj na moje pismo odgovarja uredništvo, ko pa je bilo naslovljeno osebi, sicer še zmeraj brez obraza.

Velika odgovornost za uredništvo, ki zastopa svoj tednik v celoti. So bile potemtakem inicijalke IBV-ja izmišljene? In če temu ni tako, dragi(a) IBV, mar potrebujete pomoč uredništva, da odgovorite na moje pismo. Ste morda zabredli tako daleč v vaš strah, da bi kdo prepoznal vaš resnični obraz?!

In nadalje: obžalujem, da mi odgovarja uredništvo v celoti, ker poznam kar nekaj novinarjev Novega glasa in cenim njihovo delo.

Zelo rad gledam v resničen obraz ljudi, kajti svojega nosim na pladnju že vsaj dvajset let in verjemite, mnogokrat sem tudi podvomil in še zmeraj podvomim vanj. Vselej pa utihnem, ko se sočam s problemi, ki jih ne poznam dovolj dobro in v tem smislu ne morem razumeti, kako si uredništvo Novega glasa lahko dovoli duhovničenja v povezavi z Afganistanom.

Če preproste in banalne prisposode zakritega obraza ne razumete, obžalujem.

Nadalje: Ne vidim, kje bi bil moj poskus obrambe in pred čim. Slovenskega stalnega gledališča nisem in ne bom nikdar doživljal kot hram folklorne (pa z vsem spoštovanjem do slednje), ne kot hiše za obešanje visečih gorejskih nage-ljnov, ker bi zdaj tudi ne vedel, kam naj jih obesim, ko se pa pročelje Kulturnega doma ruši in se že štiri leta, ob redni nelahki dejavnosti, ukvarjamo s tem. Vsi pa vemo, da je Kulturni dom od vseh nas in poznamo, kakšno kulturno in politično vrednost ima za celotno našo skupnost. SSG ima le domicil v Kulturnem domu in je ustanova, ki predstavlja že desetletja temelj kulturnega in umetniškega bogastva naše stvarnosti.

Prav zagotovo nisem človek, ki bi dejal, da opravljam svoje delo brez napak, vem pa, da se vsakodnevno hranim z dvomi in slednji so včasih moje največje bogastvo. Ko se pa odločim, da stopim na določeno pot, vanjo verjamem do konca, tako kot ustvarjalec, ravnatelj, pa tudi kot človek, ki živi v tem prostoru in ve, da slednjega ne opredeljuje zgolj slovenstvo pa tudi ne samo ljudskost, sproščenost, plemenitost, ampak še marsikaj trpkega, o čemer smatram, da moramo kot sodobno gledališče spregovoriti.

Vaša ironija žal podpira pritlehna razmišljanja in naše gledališče spravlja v vrečo ubogih nevednežev in zapravljivcev.

Drago uredništvo, dejstva so dejstva in naša dvorana je v zadnjih letih skoraj zmeraj polna.

Delo v našem gledališču je izjemno težavno in ohraniti to ustanovo na nogah pomeni vsakodnevno težko borbo maloštevilnega osebja, ki pa globoko verjame, da ga je naša skupnost vredna.

S spoštovanjem

MARKO SOSIČ

P.S.: Glede zaključne "grožnje", ki jo omenjate v vašem dopisu in ki je po vašem ne gre komentirati, pa še to:

So dejanja ali izjave, ki naši ustanovi lahko škodijo. Vi resnično mislite, da si lahko kar koli izmislite, ne da bi to imelo posledice? In še ironizirate?!

Lep pozdrav!

Za nas je zadeva zaključena. Objavili smo še ta sicer dolgi zapis ravnatelja SSG, s čimer pa stvari ne menjajo. Oseba, ki je pisala dopis v našem listu, je seveda uredništvu dobro znana in uživa vse naše zaupanje. Zato pa s tem zaključujemo vso zadevno polemiko. (URED.)

S PROSLAVE V KULTURNEM CENTRU LOJZE BRATUŽ V GORICI

70. OBLETNICA SMRTI NADŠKOFA DR. FRANČIŠKA B. SEDEJA

TOMAŽ PAVŠIČ

FOTO BUMBAGA

Spoštovani! Tudi le kratko premišljevanje o velikem človeku, katerega spomin danes obhajamo, nujno zaja-me pogled v polpreteklo zgodovino, ki se še posebej tiče vseh primorskih ljudi in Slovencev sploh. Iz razdalje sedemdesetih let, ki so bila občasno silno težka in hudo nevarna za naš narod, danes jasno razločimo in občudujemo tiste vrednote in vrline, ki jih je izkazoval nadškof Sedej v svojem škofovanju, za poslanstvo katerega se je nevede temeljito pripravljaval od začetka svoje duhovniške poti. Deseti nadškof na častitljivem sedežu sv. Hilarija in Tacijana, ki je to visoko službo zvesto opravljal četrto stoletje, je šel v zgodovino kot cerkveni knez, ki ga je bil izbral zadnji pomemben Habsburžan na oblasti, kot pravičen škof, tako za Slovence kot za Italijane ali Furlane.

Slovenska Cerkev je škofa Sedeja že zdavnaj umestila med zaslužne ljudi, vredne zgodovinskega spomina in občudovanja. Pred petnajstimi leti je Papeški zavod Slovenicum v Rimu o njem priredil odmevni simpozij, ki so se ga dejavno udeležili tudi tu prisotni goriški rojaki, sam papež pa je na splošni avdienci 10. septembra 1986 spregovoril v slovenščini tele pozdravne besede: "Pozdravljam udeležence simpozija o nadškofu Francišku Sedeju iz Gorice, ki je v začetku tega stoletja z apostolsko gorečnostjo vodil svojo škofijo in znal v težkih časih pravično in očetovsko skrbeti za različne narodne skupnosti svojih vernikov".

Za nas je bil nadškof še mnogo več kot skrbni dušni nadpastir. Primerjamo ga lahko s svetniškim blaženim Antonom Martinom Slomškom zaradi zvestobe do materne jezika; zaradi vloge, ki jo je imel v hudih časih za primorske Slovence, pa bi ga smeli postaviti ob bok nekaterih slovanskih škofov mučenikov, pa tudi tistih duhovnikov in škofov v Južni Ameriki, ki so se zavzemali za socialno pravičnost, pa jih je zaradi tega oblast ostro in kruto preganjala.

Nadškof Sedej je zadnjih trinajst let škofovanja vodil "Noetovo barko" narodno zatiranih ljudi, ki so se krčevito oklepali svojega jezika, katerega jim je varovala edinole cerkev. Odsel je, ko so čez to ladjo že pljuskali valovi in ji je grozil potop. Toda spomin na vzornega cerkvenega vladiko, ki je dobil svoj zemski večni mir pri "svetogorski Kraljici", je vlivljal ljudem srčnosti tudi v najhujših preizkušnjah.

Kot rečeno, je rimski simpozij pred petnajstimi leti celovito orisal Sedejevo življenje in začrtal njegov pomen, tako za Cerkev kot za slovenski narod. Po zaslugi prof. Franca Kralja je obsežno in natančno predstavljen tudi v PSBL Goriške Mohorjeve družbe. Le v zelo skromni meri je bil našim raziskovalcem dan na vpogled tajni vatikanski arhiv, ki bo, ko bo popolnoma dosegljiv, morebiti še prinesel kako novo zanimivo dejstvo ali vsaj podrobnost.

Letos, ko obhajamo sedemdeseto obletnico njegove smrti, se je in se bo še zvrstilo nekaj spominskih slovesnosti, ki bodo ne le oživile nadškofov spomin, temveč ponekod tudi pustile za sabo vidno znamenje, njegov doprinski kip. A vendar je prav, da nocoj, ko poteka natančno sedem desetletij od tistega 28. novembra, ko je nadškof zatisnil trudne oči in se prepustil božjemu usmiljenju, le obudimo, četudi v skromnih besedah, spomin na nekatere postaje na njegovi življenjski poti. Rodil se je 10. oktobra leta 1854, na god svetega Franciška Borgia, kar je po tedanji tradiciji pomenilo, da bo nosil to ime. Bilo je le pet dni več kot natančno deset let po rojstvu Simona

Gregorčiča, poznejšega njegovega zvestega prijatelja. Čeprav so se pred njim in za njim v Cerknem ali okolici rodili pomembni ljudje (na primer matematik Močnik, pisatelj Bevk in vrsta drugih), je v začetku druge polovice predprejšnjega stoletja nekako osamljeno, v preprosti, a trdni kmečki hiši Anžigovcev prišel na svet bodoči najvišji predstavnik Cerkve na Goriškem.

Odhod v šole v deželno središče z namenom, postati duhovnik, - na pobudo domačega župnika in kakega strica duhovnika - to je bil v 19. stoletju znan in preizkušen vzorec za nadarjene in ukaželjne dečke in fante, ki se je uresničil tudi pri mladem Frenčku, kot so ga klicali sovrstniki v takrat še čisto kmečkem malem središču med cerkljanskimi griči na severu goriške dežele. Kdove kolikokrat je mladi sholar prehodil dolgo pot po sicer najkrajši smeri, najprej ob Idrjici navzdol, potem pa čez gore nad Čepovom, da je zagledal Sočo in mesto ob njej šele po sestopu iz Grgarja. Tudi lačen je bil večkrat, a vendar je bil vskozi odličen, tako v takratni goriški nemški gimnaziji kot tudi potem v latinskih šolah goriškega bogoslovja. Slišali bomo, kako je bil zakoreninjen v domačem jeziku, ki ga je obvladal bodisi v pristni narečni obliki ali v njegovi knjižni, literarni obleki. Pred še neizpolnjenim triindvajsetim letom ga je v mašnika posvetil goriški nadškof Andrej Gollmayr. Sedej je postal cerkljanski kaplan, a le za eno leto, saj ga je škof poslal na nadaljnji študij na dunajski Augustineum (ali Avguštinij), ugledni cerkveni visokošolski zavod, kamor je Sedej čez dvanajst let prišel z višjo nalogo: postal je v Avguštiniju študijski ravnatelj bibličnih ved, knjižničar in ekonom, hkrati pa je dobil še zelo ugledni naslov: dvorni kaplan.

V letih med dvema dunajskima obdobjema in potem je bil močno zavzet z raznimi pomembnimi cerkvenimi in proforskimi službami v osrčju goriške Cerkve, ki so mu jih poverjali škofje zaradi njegovih vsestranskih sposobnosti. Bil je namreč izjemno širokih obzorij, med drugim več cel vrste starih in novih jezikov, življenjepisci trdijo, da je poznal čez deset jezikov. Nekaj časa je bil tudi kaplan v cerkvi na goriškem Travniku, ki je vedno imela tudi simbolni pomen za slovenske Goričane. V bogoslovju je po vrsti zasedal mesta, ki so jih poprej imeli ugledni profesorji, ko sta bila Kocijančič in Pavlica. Držal se je strogih, a poštenih načel, častno je nosil naslov nadškofa in metropolita, pri tem pa je ohranil vso svojo prisrčno domačnost in bil dostopen za navadnega človeka.

Tudi on je bil primer človeka, ki izhaja iz naših gora in v mestu ob Soči razvije svoj talent ter z uspešnim javnim delovanjem pomaga graditi slovensko in splošno kulturo na teh zahodnih slo-

venskih tleh. Gore, ta zemljepisni - in za ljudi, ki so prihajali iz krajev iznad Solkana vse gor do alpskih vrhov - občestveni izraz, sta še s posebno simpatijo rada uporabljala zemljepisec Bednarik in zgodovinar Juvancič. Sedeja njegov slovenski kmečki izvor ni prav nič oviral, da se ne bi z lahkoto in suverenostjo gibal med najvišjo družbo in dostojno predstavljal svojo večnarodno škofijo, naslednico slavnega Ogleja, kjerkoli, tudi na cesarskem dvoru. Naravni um in čut sta mu vlivala srčnosti in jasno neposrednost, o čemer priča tale primer: v času misijona, ki ga je o Božiču leta 1930 vodil pater Anton Zdešar, so goriški škvaristi vdrl v cerkev, prepovedali so slovensko pridigo, sramotili vernike in jih nekaj celo pretepli; ko je Sedej ostro protestiral pri kvestorju Modestiju, je slednji zahteval, da se misijon ukine, češ da on ne more jamčiti za varnost vernikov. Nadškof ni klonil, ampak je kvestorju odgovoril, naj raje on odstopi, če ni sposoben vzdrževati reda!

Vsekakor je bil nadškof Sedej pravi Goričan. V Gorici je bil za škofa do brega četrto stoletje, od leta 1906 do svoje smrti 1931., ki ga je dohitela v tem mestu natančno pred sedemdesetimi leti. Od doma je šel v Gorico z dvanajstim letom, razen trinajstih let, ki jih je v dveh obdobjih preživel na Dunaju ob lastnem študiju ali pa v vodstvu Avguštinijeja, je dobrih 52 let od 77, kolikor mu jih bilo dano preživeti, prebil pod starodavnim goriškim gradom. Sedejevo delovanje je bilo tako razvejano, da v tem kot škof ni imel tekmeča, ne prej ne pozneje. Med drugim mu gre zasloga za dokončno postavitev mogočne stavbe malega semenišča, kjer se sedaj razvija goriška univerza. Ko je soška fronta, tako kot je bil štiri desetletja prej v pesniškem slavonspevu Soči videnjsko napovedal njegov prijatelj Simon, strahotno vsekala po ozemlju njegove škofije, je stal ob strani svojemu ljudstvu. Svojim duhovnikom je ukazal, naj odidejo s svojimi župljani v begunstvo.

Ko je bil škofijski sedež skoraj razrušen, je še sam zapustil Gorico in naprej skrbel za svojo škofijo in razkropljene begunce. Po vojski, zlasti po izraz narodne istovetnosti, je nadškof Sedej s svojo veliko avtoriteto, z energičnim zagovarjanjem pravic slovenskih ljudi na Primorskem, hrabil vse, da so vztrajali v neenakem boju, ko jim je italijanska fašistična oblast tako rekoč vzela že vse narodne pravice.

Kot goriški nadškof-metropolit je Sedej častno in junaško opravil zgodovinsko poslanstvo s tem, da je s sredstvi, ki jih je imel na razpolago - ob svoji modrosti in poznavanju teoloških in jezikoslovnih ved je imel tudi razvit pravniški čut - predvsem pa s svojim moškim tveganjem, zavrl italijansko asimilacijo tistega primorskega rodu, ki je bil odločen za ohranitev sloven-

stva v nastopajočem še hujšem obdobju. Če je primorska duhovščina, ostala zvesta opora rojakom v težkih časih, je v veliki meri Sedejeva zasloga. In goriška kvestura o tej duhovščini ni zaman zapisala v svojem poročilu: "Il clero allogeno sempre compatto et intransigente". Načrtno je skrbel za narodnostno vzgojo duhovnikov in laikov. Njegovi duhovniki niso učili otrok le verskih resnic, ampak tudi slovenskega branja in pisanja. Tudi sam, ki sem se rodil mesec dni po njegovi smrti, prav v njegovi rojstni občini, sem bil tega deležen; na to se še danes s hvaležnostjo spominjam. Tudi z današnjih vidikov je Sedej še vedno aktualen, saj mu je treba priznati, da se je ob svoji nekoliko konservativni nastojenosti doslednega in poštenega legitimista goreče zavzemal za tiste pomembne vrednote, ki jih danes kot pogoj zahteva združujoča se Evropa in kot jih najlepše in najgloblje razglša papež Janez Pavel II. - to je spoštovanje in enakopravnost za narodne manjšine. Sedej pa pri svoji narodni gorečnosti ni videl samo svojega naroda, ampak vse skupnosti, ki so mu bile izročene v cerkveno in versko vodenje. To dokazujejo zapisane besede goriškega Furlana Guida Magheta: "I furlans lu jan sintut e considerat veramentri el 'lor' arcivescul".

Sedej je osnoval številne kulturne in narodno koristne ustanove, kot bomo še slišali. Zaradi vsega tega so mu sovražniki slovenstva in s tem Slovencev delali neverjetne težave in hude krivice. Grobo so ga žalili in sramotili po časniki; grozili so mu celo s smrtjo, kar so napisali na zid škofijskega dvorca. Posebno huda gonja proti njemu, s pritiski na visokih mestih, se je razbelsnela v času tik pred njegovim uradnim umikom z nadškofijskega sedeža. Zaradi vseh pritiskov se je nadškof Sedej, dober mesec pred smrtjo, odpovedal svoji službi in odstopil kot doslej zadnji goriški nadškof slovenskega rodu. Sedejev odhod z odra naše zgodovine in s tega sveta so Slovenci občutili kot tragični poraz junaka in njegovih ljudi pod nasiljem zavrtnega in mogočnega narodnega sovražnika.

Spoštovani rojaki! Čez štiri dni poteče šestdeset let, ko se je v Trstu začel drugi proces proti slovenskim rodoljubom, čez osemdeset dni bo že petinšestdeset let od dne, ko je po mučenju, zastrupljen, izdihnil Lojze Bratuž, Sedejev sodelavec in prijatelj; prav nocoj pa tu zbrana družba obhaja sedemdeseto obletnico smrti nadškofa Sedeja.

Iz obletnic bolečega spomina nam raste hvalažnost in ponos do ljudi, ki so odkupili našo narodno prostost. Nadškof in metropolit dr. Francišek Sedej bo ostal zapisan v naši zgodovini kot branitelj slovenstva v težkih časih.

NOVO VODSTVO TRŽAŠKE SSK

MOČNIK TAJNIK, PREMOLINOVA PREDSEDNICA

Prejšnji teden je tržaški pokrajinski svet Slovenske skupnosti izvolil tajnika, izvršni odbor in predsedstvo. Tržaški Slovenski skupnosti bo še naprej načeloval dosednji tajnik Peter Močnik, v izvršnem odboru pa bodo sedeli Andrej Berdon, Edvin Forčič, Nadja Maganja, Boris Slama, Marko Šav-

ron, Igor Švab, Alojz Tul in Vladimir Vremec.

Nova predsednica pokrajinskega sveta je dolinska podžupanja Fulvia Premolin. Za podpredsednika je bil izvoljen Sergij Petaros, medtem ko bo funkcijo tajnika predsedstva opravljal Livij Valenčič.

DOLINA / NOVI ODBOR SEKCIJE SSK

POZITIVNO O DELU OBČINSKE UPRAVE, MAHNIČ TAJNIK

Pred dnevi se je sestal vodstveni odbor dolinske sekcije Slovenske skupnosti, izvoljen na nedavnem kongresu, za obravnavo krajevnega političnega položaja in izvolitev sekcijskega tajnika ter notranjo porazdelitev nalog. V razpravi je bilo ugotovljeno, da koalicija Skupaj-Insieme kljub birokratskim in finančnim težočam pozitivno upravlja občino, kar je razvidno iz opravljenih del in tistih, ki se trajajo oziroma so načrtovane v proračunskih dokumentih za leto 2002 in naslednji dve leti. Omenjena je bila tudi potreba po domu za ostarele občane, za kar bo potrebno preskrbeti ustrezna finančna sredstva.

Izčrpana razprava se je razvila okrog vprašanja pristopanja v narodnoobrambno stranko, kakršna je SSK, novih in zlasti mlajših sil, kar je pomembno za vsako organizacijo nasploh. Upoštevajoč dejstvo, da je upravnica koalicija na občinski ravni na polovici mandata, se je oblikovalo stališče, da se potrdi tajniška funkcija Sergiju Mahniču, ki jo je tudi doslej odgovorno opravljal.

Na seji je bil govor tudi o pobudi za uradno povrnitev imena Dolina istoimenski vasi, ki jo sekcija Slovenske skupnosti brez pridržkov podpira v prepričanju, da se bo na tem področju še kaj naredilo.

"Evropska širitev na vzhod - Posledice za obmejno gospodarstvo, za srednja in mala podjetja": tako se je glasilo geslo deželne kongresa ob 55-letnici Slovenskega deželnega gospodarskega združenja, ki je potekal v ponedeljek, 3. t.m., v veliki dvorani tržaške Trgovinske zbornice. To je bil tudi predmet razmišljanja navzočih, ki so posegli, od predsednika in podpredsednika SDGZ Marina Pečenika in Marka Stavarja do gostov, v prvi vrsti predsednika deželne vlade Renza Tonda, tržaškega župana Roberta Dipiazze, poslance Riccarda Illyja, predsednika tržaške Trgovinske zbornice Antonia Paoletti in sežanskega župana Miroslava Kluna, ki je tudi podpredsednik Obrtne zbornice Slovenije (na kongresu pa je bil prisoten tudi predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Joško Čuk).

Osnovno sporočilo kongresa, ki sta ga v svojih poročilih podala zlasti Pečenik in Stavar, je temeljilo na poudarku pomena pravih ekonomskih izbir na obmejnem področju ob širitvi Evrope proti vzhodu. Gre tu za preustroj industrije, za razvoj sodelovanja med pristanišči, za cestne in železniške povezave ter druge potrebne infrastrukture, pa tudi za smotno oživitve obstoječih resursov, kot je npr. staro tržaško pristanišče. Nekatera vprašanja pa še vedno čakajo na odgovor. Tako trgovina na drob-

DEŽELNI KONGRES SDGZ OB 55-LETNICI USTANOVITVE

ŠIRITEV EVROPE IN POTREBE OBMEJNEGA GOSPODARSTVA

FOTO KROMA

no pričakuje enake pogoje na obeh straneh meje, obrtni sektor pa potrebuje prost pretok delovne sile, ki je za obmejni prostor nujno potrebna. Na turističnem področju bi moralo priti do skupne ponudbe krajevnih gostincev, odprta meja pa bo sprostila nove možnosti za razvoj in preplet storitev v obmejnem prostoru. Pri tem so pomembni vsi aspekti: davčni (davek na dohodek in DDV), nezgodni, zdravstveni, zaposlitveni, finančni itd. Odpravljati bi morali dolgo čakanje na meji za opravljanje raznih kontrol, javne uprave pa bi lahko začele usklajevati regulacijske načrte, vsaj kar zadeva cestne povezave in infrastrukture.

Za rešitev odprtih vprašanj bi bilo potrebno iskati skupne interese sfer, spodbujati skupna javna in zasebna vlaganja ob meji, senzibilizirati javno mnenje, pripraviti ljudi, da se ne bi bali katerekoli pobude, nazadnje pa še odpraviti obstoječe ovire, ki so posledica družbene ureditve ali zakonodaje. Lahko bi ustanovili tudi mešano telo, ki bi združevalo slovenske in italijanske gospodarske organizacije in predstavnike javnih uprav z obeh strani meje. To telo naj bi usklajevalo iniciative in zbiralo smernice za skupen razvoj.

Kongres je bil delovnega, a istočasno tudi slavnostnega značaja, saj so podelili 23 priznanj najzaslužnejšim zamejskim go-

spodarskim operaterjem. Priznanja so tako prejeli gostilna Valerija z Opčin, draguljarna Malalan z Opčin, društvena gostilna Prosek, gostilna Gruden iz Šempolaja, Lino Doljak, trgovina jestvin Legiša iz Cerovelj, podjetje Požar Sas iz Trsta, urarna in zlatarna Mikolj iz Trsta, Marija Marc, Egon Meden, Vinko Ozbič, Stevo Kosmač, Danijel Ferneti, Dionisio Gherbassi, konzorcij Adriatrans s Fernetičev, Adriano Garjup iz Srednjega v Benečiji, trgovina jestvin Kukanja iz Nabrezine, delavnica Mucci iz Gorice, podjetje Pahor Group iz Sesljana, podjetje Parovel Group iz Doline, Drago Ota, Jure Stavar in Vinicio Stupar.

LEPA POBUDA SKD BARKOVLJE

DRUŠTVENI KOLEDAR IN PREDPRAZNIČNI SEJEM

Bolj kot se bližamo božičnemu in novoletnemu času, bolj se množijo raznovrstne predpraznične pobude, ki jih oblikujejo številna naša društva. V ta okvir je treba dati tudi lepo in prigrizno novost, za katero je v soboto, 1. t.m., poskrbelo Slovensko kulturno društvo Barkovlje. Tisti večer se je na prenovljenem društvenem sedežu zbralo kar lepo število domačinov in drugih prijateljev, ki so prisostvovali predstavitvi prvega društvenega koledarja. Koledar je nastal po zamisli Sandre Poljšak in Vittoria Puccija, ki sta ga tudi oblikovala, izid pa so podprli številni sponzorji. "Atrakcija" tega koledarja je skok v barkovljansko preteklost izpred pol stoletja, kot jo je v svoj objektiv ujel fotoreporter Mario Magajna. Dvanajst črno-belih fotografij, povečanih iz prve polovice petdesetih let, nam prikazujejo Barkovlje, ki jih v bistvu ni več, čeprav je, vsaj med avtohtonim slovenskim prebivalstvom, duh skupnosti še vedno živ. Panoramski pogled na Barkovlje izpred petdesetih let lahko primerjamo z današnjim videzom. Isto velja za barkovljanski portič z ribiški čolni in za posnetke barkovljanskega brega, kjer se sušijo ribiške mreže, ali pa za

FOTO KROMA

slovito Napoleonsko oz. Štefano cesto brez zaščitnih zidkov in se bi lahko naštevati.

Poleg koledarja pa je društvo poskrbelo še za prigrizni predpraznični sejem, ki je nastal po zamisli Lidije Starec in na katerem je človek naletel preprosto na vse: tako si lahko dobil domače potice, stare predmete, domače pletenine, okraske, rabljene knjige, še zlasti pa lepe božične voščilnice, ki so jih prispevali otroci barkovljanskega vrtca in osnovne šole Fran Saleški Finžgar. Barkovljane je na sobotnem srečanju ogrel tudi nastop mladega domačega pianista Claudia Nardina, ki si nabira znanje na Glas-

beni matici v razredu prof. Aleksandra Rojca.

Sicer je dejavnost SKD Barkovlje tudi drugače posebno bogata. Samo nekaj dni pred predstavitvijo koledarja so v društvu v sodelovanju s Slovensko prosveto predstavili novo knjigo Zore Tavčar Ko se ptički prebude. Kot nam je povedala "duša" društvenega delovanja, gospa Vera Poljšak, pa bodo čez dve nedelji, 16. decembra, Barkovljani počastili spomin na nekdanjega dušnega pastirja msgr. Matijo Škabarja, po katerem so pred kratkim tudi poimenovali park na barkovljanskem nabrežju.

iz

BLAGOSLOVITEV BO NA PRAZNIK BREZMADEŽNE 8. DECEMBRA

CERKEV NA PESKU V NOVI PREEBLEKI

Veliko vasi vzhodne Krasa na tej in na oni strani meje je v preteklosti spadalo pod staro davno župnijo sv. Tomaža. Središče te župnije je bila zdaj že več desetletij podrta cerkev sv. Tomaža nad Gročano, tik ob meji.

Ko so to cerkev med drugo svetovno vojno porušili, so vasi Gročana, Pesek in Draga ostale brez lastne cerkve in pokopališča. V letih 1951-54 je bila tako zgrajena sedanja cerkev Marije Brezmadežne (na sliki, foto Kroma), ki je postavljena na lepem mestu, tik ob državni cesti, ki pelje k mednarodnemu prehodu Pesek/Kozina. Za cerkev je takrat denarna sredstva prispevala tudi država, veliko dela pa so opravili sami župljani. Načrte za to cerkev je napravil arhitekt Čekuta. Ves prezbiterij in križev pot je poslikal slikar Tone Kralj. Cerkev smo v zadnjih dveh letih skoraj popolnoma znotraj in zunaj prenovili. Zamenjali smo skoraj vse zunanje omete, popravili streho in jo povečali, dali nove zlebove, na novo postavili pločnik okrog cerkve, v cerkvi smo namestili novo električno napeljavo in

ogrevanje, postavili alarmno napravo in ozvočenje, zamenjali nekaj vrat in oken, jo celo pobelili. Slikarja Piero Fabro in Anita Nemanini sta naredila nekaj novih slik. Okrog cerkve imamo namen posaditi še nekaj lip in postaviti še električne stopnice za premagovanje arhitektonskih ovir, saj je vstop v cerkev možen le preko 12 stopnic. Prvemu župniku, pokojnemu Marijanu Živicu, ki je cerkev dal zgraditi, bomo postavili spominsko ploščo. Hvaležni smo vsem, ki so to našo cerkev zgradili, vsem, ki vanjo zahajajo in zanjo še danes skrbijo. Hvaležni smo deželi, občini Dolina in škofiji Trst ter vsem

dobrim ljudem za denarni prispevek in pomoč.

V soboto, 8. decembra, bo ob 15. uri praznična maša, ko bo maševal in cerkev blagoslovil tržaški škof msgr. Evgen Ravignani. K sv. maši so še posebej vabljeno vabljeni vsi delavci (obrtniki in podjetja), ki so cerkev obnavljali, in seveda vsi župljani ter gostje od blizu in daleč. Zaman obnavljamo namreč cerkevne stavbe, če sami kot kristjani nismo ali več ne čutimo, da so bivališče skrivnostnega in nevidnega Boga. Po stari slovenski navadi bo seveda po maši t.i. "likof", kot je v navadi po vsakem večjem končanem delu. Vsi vabljeno vabljeni.

RK

POZITIVEN VTIS OB UDELEŽBI ŠTEVILNIH MLADIH PEVCEV

Zborovska revija Pesem jeseni v organizaciji Zveze cerkvenih pevskih zborov in PD Mačkolje, ki je v nedeljo, 2. decembra, v boljunškem gledališču France Prešeren zbrala kar 14 pevskih zborov iz vse tržaške pokrajine, je ponovno potrdila, da je to važno srečanje, ki zborom in njihovim pevovodjem nudi priložnost, da že na začetku sezone resno poprimejo za delo in se čim bolj pripravijo, ker je nastop vedno določen izziv ter priložnost za samo preverjanje opravljenega dela. Za občinstvo, ki pride na tako srečanje, pa je nastop pevskih zborov lahko lepo doživetje in užitek ob poslušanju znanih, a tudi neznanih pesmi.

Nastopajoče, zbrano občinstvo in organizatorje je po uvodnem nastopu mešanega zbora PD Mačkolje, ki ga vodi Ivo Lešnik, pozdravil tržaški škof msgr. Evgen Ravignani. Lepo je poudaril vlogo in pomen pevskih zborov kot oblikovalcev liturgije in bogoslužja, s hvaležnostjo pa je tudi omenil delo, ki ga opravlja ZCPZ pri usklajevanju tega dela in sodelovanju pri pobudah slovenskega pastoralnega središča ter pomembnejših verskih slovesnostih v škofiji.

Kdor je sledil sporedu, je lahko ugotovil nekaj pozitivnih premikov. Lepo je bilo na primer ugotovljati, da je pri zborih opaziti določeno generacijsko preno, saj je bila pri vseh opazna prisotnost mlajših pevcev. V danih razmerah je tudi pozitivno dejstvo, da so se nekateri cerkveni zbori za ta

FOTO KROMA

nastop povezali. Za tako rešitev sta se na primer odločila ženska zbor s Proseka in Kontovela in nastopila pod vodstvom Marka Štoke. Uspešno sta povezala moči tudi zbor Sv. Jernej z Opčin in Sv. Florijan od Banov ter z zanimivim sporedom nastopila pod vodstvom Janka Bana. Predstavljeni spored pesmi kaže, da so nastopajoči v glavnem sprejeli povabilo organizatorjev in izbirali sebi primerne in zanimive slovenske pesmi različnih avtorjev in krajev. Pozitivno se nam tudi zdi, da smo lahko prisluhnili pesmim mnogih primorskih skladateljev ali prirejevalcev. Slišati je bilo pesmi, ki so jih napisali pred kratkim umrli Ignacij Ota in še Karel Boštjan-

čič, Adi Danev, Zorko Harej, Stanko Jericijo, Emil Komel, Pavle Merku, Milan Pertot, Dina Slama in Ubald Vrabec, da omenimo le tiste, ki so in še delujejo v našem zamejskem prostoru. V glavnem pevovodje skrbno izbirajo programe, da z njimi zadostijo poustvarjalnim in sporočilnim potrebam, a tudi s stopnjevanjem zahtevnosti postopno dvigajo raven pevske kulture, nevarno pa je, ko se pevovodje odločajo le po merilu dopadljivosti ali v obratnem smislu prevelike zahtevnosti pesmi, ki ji pevci niso kos.

Na sporedu, ki ga je lepo povezovala Rossana Paliaga, so nastopili še naslednji zbori: MePZ Repentabor, ki ga vodi Tone Bedenčič, MePz Igo Gru-

den iz Nabrežine, ki ga vodi Adi Danev in je bil številčno najbolj mogočno pevsko telo. Sledila sta še ženski zbor Devlin, ki ga vodi Herman Antonič, in Mešani zbor Višava s Ferlugov pod vodstvom Martina Vremca. Drugi del sporeda je uvel MePZ Skala iz Gropade pod vodstvom Hermana Antoniča. Sledila je podelitev priznanj ZCPZ repentabski organizaciji Mileni Guštin in pevovodji Albinu Verginelli iz Svetega Križa, za 50. oz. več kot 40-letno delovanje na domačih korih. V spomin so prejeli Hrovatinov umetniški kamnarski izdelek z napisom. Po podelitvi teh priznanj je nastopil prav svetokriški cerkveni zbor pod vodstvom samega Albina Verginelle, nato pa so zapeli še MoPZ Fantje izpod Grmade, ki jih vodi Ivo Kralj in so bili do sledi edini prisotni na vseh revijah ZCPZ, Komorni MePZ Fran Venturini od Domja, ki ga vodi David Žerjal, MePZ Lipa pod vodstvom Tamare Ražem ter še Dekliška mladinska pevska skupina Vesela pomlad, ki jo vodi Franc Pohajač, in na koncu Tržaški mestni zbor, ki je povezal pevce nekaterih mestnih župnij in ga vodi Dina Slama.

Splošno in zaključno mnenje je ob povedanem in po premisleku pozitivno, saj je bilo pri vseh čutili veliko dobre volje in zavzetosti za delo. Če bodo pevci in njihovi pevovodje vztrajali in se naprej pridno učili, bo zborovska kultura na Tržaškem gotovo napredovala.

MT

SV. IVAN / NOVA PREDSTAVA GLEDALIŠKEGA VRTILJAKA

IGRA ČUDEŽNA URA IN PRIHOD SV. MIKLAVŽA

Na prvo adventno nedeljo se je v Marijinem domu pri Sv. Ivanu zbralo veliko mladih družin. Njim so namenili namenjene igre, ki si jih lahko starši, predvsem pa njihovi otroci, ogledajo v sklopu abonmaja Gledališki vrtljak. Ker je december mesec, v katerem ne manjka prazničnih trenutkov, se je tudi igra na programu, z naslovom Čudežna ura, navezala na to tematiko. Pripoveduje namreč zgodbo o Mikiju, ki mu sv. Miklavž podari robota Krompirčka, ki ni igračka, ampak se premika in govori. Zato lahko svojemu zemeljskemu gospodarju pove, kako je naneslo, da se je znašel med Miklavževimi darili: potepal se je z očetovo vesoljsko ladjo med oblaki, pa ga zagleda angelček in namigne sv. Miklavžu, da bi bil tak robotek fantastično darilo za Mikija. Tako se Krompirček znajde na Mikijevem domu, a bi se zelo rad vrnil na svoj planet. Preden se poslovi, pa Mikiju podari uro, ki ni navadna, ampak čudežna: ko bo deček pomaknil njene kazalce, se bo tudi čas z njimi pomaknil naprej ali nazaj.

Igro, ki je domača produkcija in je doživela svojo krstno uprizoritev, si je zamislila in re-

FOTO KROMA

žirala profesorica in bivša predsednica Radijskega odra Lučka Susič, ki se posebno v božičnem času rada posveča otroškim odskrim postavitvam. Nastopali so igralci Slovenskega odra, to so mlajši člani Radijskega odra (Nadja Roncelli, Peter Rase- ni, Tomaž Susič, Aleksij Štoka) in še mlajši "zunanjji sodelavci" (Danijel Simonettig, Helena Pertot, Julija Berdon). Za glasbene vložke je poskrbel Aljoša Saksida, za sceno Štefan Pahor, za luči pa Paolo Biancuzzi.

Mesečno gledališko srečanje Gledališkega vrtljaka je

dodatno popestril prihod svetnika, ki ga ima mlada publika najraje. Čeprav je do njegovega godu manjkalo še nekaj dni, je sv. Miklavž rad sprejel vabilo organizatorjev, da bi obdaril zveste gledalce Gledališkega vrtljaka, ki se mesečno zbirajo v svetoivanski dvorani. Igro Čudežna ura si je ogledalo in pridno spremljalo približno 130 otrok različnih starosti in prav vsak izmed njih je dobil tudi svoje darilce, za katero je pri nebesnih poštarjih posredovala Zadruga Kraška Banka.

AL

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

OTROŠKI PREDSTAVI

Slovensko stalno gledališče je za mesec december pripravilo za svoje najmlajše gledalce dve novi otroški produkciji. Ravno danes, na dan sv. Miklavža, bo SSG otroke iz svetoivanskega didaktičnega ravnateljstva presenetilo in razveselilo s premiero gledališkega stripa *Uh kakšen dan!* in z miklavževanjem, ki bo v tržaškem Kulturnem domu ob 10. uri. Režiser in kreator giba je Branko Zavrsan, igrajo pa Nikla Petruška Panizon, Barbara Cerar in Boris Mihalj. Predstava bo gostovala tudi drugod: tako bo v nedeljo, 9. t.m., ob 11. uri v Finžgarjevem domu na Opčinah, v nedeljo, 16. t.m., pa ob 11. uri v Ljudskem domu v Trečah. V petek, 7. decembra, pa bo na osnovni šoli Josipa Ribičiča pri Sv. Jakobu ob 10. uri premiera klasične režijanske pravljice *Lisica in volk* iz zbirke *Zverinice iz Režije*. Pripovedovalec in interpret basni je igralec Stojan Colja, delo je režiral Marko Sosič, pri oblikovanju predstave pa je sodelovala kostumografinja Marija Vidau, ki je poskrbela za originalni režijanski kostum. S predstavo *Lisica in Volk* bo Stojan Colja 17. decembra obiskal tudi dvojezično šolo v Špetru Slovenov.

OBVESTILA

V PONEDELJEK, 10. t.m., bodo v Društvu slovenskih izobražen- cev predstavili novo pesniško zbirko Miroslava Košute *Pomol v severno morje*, ki je izšla pri založbi Mladika. Večer bo v Peterlinovi dvorani, Donizettije- va 3, ob 20.30. Pred tem pa bo- do odprli razstavo grafičnih del Matjaža Hmeljaka.

PRIJAZNO STE vabljeni, da pri- dete v sredo, 12. t.m., ob 16. uri k šolskim sestram pri Sv. Ivanu, ul. Delle Docce 34, in se udele- žite duhovne priprave na Božič, povezane z molitvami za duhov- ne poklice, mladino in družine. Vodil jo bo g. Jože Špeh. Sledila bo družabnost ob odličnem čaju in okusnih slaščicah, ki jih požrt- vovalno pripravljajo šolske se- stre. Naj jim Bog povrne!

DRUŠTVO FINŽGARJEV dom z Opčin vabi v petek, 14. decem- bra, ob 20. uri v dvorano Finž- garjevega doma na Opčinah, Dunajska 35, na okroglo mizo *Ob šestdesetletnici Drugega Tr- žaškega procesa*. Okroglo mi- zo bosta uvedla zgodovinar Mi- lan Pahor in odvetnik Peter Močnik. Vljudno vabljeni!

CELODNEVNO GOSTOVANJE Ko- mornega zbora Slovenicum v Rojanu v nedeljo, 16. decem- bra. Komorni zbor Slovenicum

iz Ljubljane bo ob 9. uri sprem- ljal s slovenskimi liturgičnimi pesmimi sv. mašo, ki jo prenaša slovenska tržaška radijska po- staja. Na koncertu ob 16. uri, vedno v rojanski župnijski cer- kvi, bo zbor izvajal skladbe Gal- lusa, Merkuja, Močnika, Ada- miča, Kogoja, Srebotnjaka, Uk- marja, Mokranjca, Rahmani- nova in Rossinija. Zbor vodi Tomaž Faganel, orgelska spre- mljava Primož Malavašič. Go- stovanje zbora Slovenicum pri- reja Koncertna pobuda Rojan.

SLOVENSKO DOBRODELNO dru- šтво v Trstu razpisuje svojo pet- najsto študijsko podporo iz sklada Mihael Flajban. Podro- bejša pojasnila in razpis dobi- te na sedežu Slovenskega do- brodelnega društva v Trstu, ul. Mazzini 46, prvo nadstropje, tel. 040 631203, ob četrtkih od 16. do 18. ure. Rok zapade 20. decembra 2001.

V sredo, 12. decembra, bo v župnijski dvorani v Na- brežini ob 20. uri mesečna konferenca na temo:

KATOLIŠKA VERA IN DRUGE VEROIZPOVEDI.

Predaval bo prof. Jože Špeh. Sledijo razgovor, petje in se- veda družabnost.

Ob svojem prazniku prireja Marijina družba Marije milostljive iz Trsta na sedežu v ul. Risorta 3 v Trstu

TRADICIONALNO SREČANJE,

ki bo 8. decembra, na praznik Brezmadežne.

Ob 14.30 bodo v kapelici slovesne večernice, sledila pa bo prire- ditev v poklon duhovniku in pesniku Alojzu Kocjančiču ob 10. ob- letnici smrti. O njem in njegovem delu bo spregovorila prof. Ma- rija Česčut, nekaj njegovih pesmi pa bo prebrala prof. Majda Ci- bic. Nastopil po združenju zbor ZCPZ pod vodstvom Edija Raceta.

TRŽAŠKA KNJIGARNA IN GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabita na predstavitev

KNJIŽNE ZBIRKE GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE ZA LETO 2002

v sredo, 12. decembra 2001, ob 18. uri v prostorih Tržaške knjigarne, ul. sv. Frančiška 20 - Trst.

DOPOLDNE MAŠA, POPOLDNE KONCERT

ZBOR SLOVENICUM V ROJANU

V nedeljo, 16. decembra, bo v rojanski župnijski cerkvi sv. Mohorja in Fortunata izreden zborovski nastop. Komorni zbor Slovenicum iz Ljubljane bo pod vodstvom Tomaža Faganela ob 9. uri spremljal s slovenskimi liturgičnimi pesmimi sv. mašo, ki jo oddaja Radio Trst A. Na po- poldanskem koncertu ob 16. uri pa bo zbor, vedno v rojanski cerkvi, izvajal dela Gallusa, Mer- kuja, Adamiča, Kogoja, Srebot- njaka, Ukmarja, Mokranjca, Rahmaninova in Rossinija. Ko- morni zbor Slovenicum se je pr- vič zbral pozimi 1999 za izved- bo Bachove kantate *Actus tragi- cus*. Od sezone 1999/2000 je na abonmajskih in na drugih kon- certih Komornega ansambla Slovenicum sodeloval pri izved- bi Bachovih in drugih velikih kantatnih del. V njem projek- tno sodelujejo poklicni glasbe- niki, solopevci, pedagogi, sicer zborovodje in pevci izbranih slo-

venskih zborov. V zadnjem času se zbor uveljavlja tudi s samo- stojnimi "a cappella" nastopi ali koncerti s spremljavo in na sne- manjih. Njegov dirigent Tomaž Faganel je študiral orgle, solope- tje in violino v Ljubljani, kjer je diplomiral in magistriral iz mu- zikologije. V Gradcu pa je dip- lomiral iz dirigiranja. Po študi- ju se je izpopolnjeval pretežno v Avstriji (Swarowsky, Harnon- court, Ericson), 14 let je vodil Akademski pevski zbor France Prešeren iz Kranja. Z njim je na- stopal doma in v evropskih dr- žavah. Zbor bo na orglah spreml- ljal Primož Malavašič, ki je na Akademiji za glasbo v Ljublja- ni diplomiral na oddelku za cer- kveno glasbo in od leta 1995 na- daljuje s študijem orgel na kon- servatoriju v Celovcu.

Gostovanje zbora Sloveni- cum organizira Koncertna po- buda Rojan.

HM

V ČETRTEK NA POKRAJINSKEM SVETU

NOVO VODSTVO SSK

V četrtek se je na strankinem sedežu sestala novoizvoljena pokrajinski svet stranke Slovenske skupnosti, ki je izšel iz kongresa. Pokrajinski svet je imel nalogo, da izvoli iz svoje srede novega predsednika in tajnika stranke ter pokrajinskega tajništva, tako da se je lahko stranka na pokrajinski ravni predstavila na kongresu z novim vodstvom. Po tajnem glasovanju članov pokrajinskega sveta, ki so se udeležili seje v polnem številu, je bil za predsednika izvoljen profesor Ivan Černic. Izbira predstavnika iz Doberdoba ni bila naključna, saj je bilo na zasedanju rečeno, da je pomembno, da odgovorne funkcije stranke sprejmejo tudi zastopniki iz drugih predelov Goriške. Novoizvoljeni predsednik je nato stopil za mizo in vodil

zasedanje sveta. Sledilo je ponovno tajno glasovanje za tajniško mesto, za pokrajinskega tajnika pa je bil izvoljen dr. Mirko Špacapan. Novi tajnik se je zahvalil prisotnim za izkazano zaupanje ter v svojem prvem posredu obljubil smernice, na katerih bo odslej vodil strankino življenje. To so zvestoba najsvetlejši tradiciji slovenske stranke, obenem pa tudi prilagajanje novim časom in novim potrebam. Prisotni na seji so nadalje potrdili predloženo listo novega tajništva, ki ga sestavljajo ob predsedniku in tajniku še Aleš Figelj, Dorjana Devetak, Dimitrij Brajnik, Mucci Carlo, Ivan Vogrič, Bernard Špacapan, Dimitrij Tabaj, medtem ko je bil za podpredsednika imenovan Silvan Primožič.

OB 50-LETNICI MePZ LOJZE BRATUŽ

JUBILEJNI KONCERT

Velika dvorana KC Bratuž si bo v četrtek, 13. t.m., nadela praznični obraz. MePZ Lojze Bratuž, edini mešani zbor v goriškem mestu, bo imel slavnostni koncert ob visokem jubileju. 50 let je že minilo, odkar se je prvič v l. 1951 predstavil širšemu občinstvu pod taktirko Mirka Fileja, ki je bil njegov ustanovitelj in vodja do prerane smrti l. 1962. Zbor se je pod njegovim vodstvom krepil in se zvil v homogeno skupino; sicer je nastopil tudi v različnih zasedbah, mešani, moški, ženski in celo kot oktet, pa tudi z orkestrom in solisti. Po Filejevem odhodu je prazno brazdo na dobro posejanem polju zapolnil njegov učenec Ivo Bolčina, ki je zbor vodil le tri leta (1962-65). To obdobje je zaznamovalo predvsem cerkveno petje, saj je zbor na prošnjo stolnega kapitlja sodeloval pri mašah nadškofa Pangrazia v goriški stolnici. L. 1965 je vodstvo zbora prešlo v roke profesorja in skladatelja Stanka Jeričija. Nad trideset let (1965-97) je svoja glasbena poustvarjanja Jeričijo po-

svetil prav slovenskemu zboru. V repertoar je uvedel polifonsko glasbo. Sam je, poleg izvirnih skladb, priredil marsikatero slovensko narodno pesem. V tedanjih letih je zbor imel odmevne nastope po Italiji in v tujini. Izmed teh je ostalo še zmeraj najbolj živo v spominu gostovanje v Parizu. Ker je poleg zbora L. Bratuž vodil in ga še vodi - zbor S. Ignazio, je združil oba in izvedel z njima vrsto skladb za dva zborovska sestava, s katerima je imel veliko uspehov. L. 1997 je vodstvo prevzel Stojan Kuret in odstrl pomlajenemu zboru povsem drugačna glasbena obzorja. Žal so bila le-ta kratkotrajna. V letošnji sezoni namreč vodi zbor Bogdan Kralj. Pod njegovo dirigentsko palčico bo nastopil tudi na jubilejnim koncertu. Vsi ljubitelji lepega zborovskega petja, predvsem pa nekdanje pevci in prijatelji MePZ L. Bratuž, prisrčno vabljeni na ta pomembni dogodek, ki bo gotovo ostal zapisan v zlati knjigi domače glasbene ustvarjalnosti.

IK

SREČANJE DRUŽIN SONČNICE Z GORIŠKIM NADŠKOFOM

KAKŠNO DRUŽINO SANJAMO?

HARJET DORNIK

Odkar je pred dvema letoma msgr. Dino De Antoni prevzel duhovno vodstvo goriške nadškofije, smo si v krogu družin Sončnice želeli, da bi se posebej srečali tudi z njim. To nam je uspelo v letošnji sezoni, ko smo lahko vključili med štiri predavatelje tudi nadškofa. Njegovi iskri v duhoviti, hkrati globoki besedi smo lahko prisluhnili v četrtek, 29. novembra. Za predavanje smo izbrali avditorij Fogar, saj če povemo s pisateljem Pahorjem, "Gorica je moje mesto". Na predavanju, ki je potekalo v italijanskem jeziku, se nam je pridružilo še nekaj družin italijanske narodnosti in z roba goriške nadškofije. Nadškof je sam predlagal temo za srečanje, in sicer "Kakšno družino sanjamo?" Svoja izvajanja o družini je osnoval na budnem spremljanju današnje stvarnosti, na svojih dolgoletnih pastoralnih izkušnjah in na sedemindvajsetletnem delu pri cerkvenem sodišču za razveljavitev katoliških zakonov. Najprej je kratko spregovoril o raznih nerealnih modelih družin, ki jih danes "vdihujemo z zrakom": to so porazna družina telenovel, idealna družina reklam in tragična družina televizijskih dnevnikov. Večina družin pa je navadnih, se ukvarja s čisto vsakdanjimi zadevami in ne zbujajo nobenega zanimanja v javnosti. Dva duhovna raka prežita nad današnjo družino. Na prvega je opozoril že režiser Bergman, in to je ljubezenski alfabetizem. Ta ovira človeka, da bi lahko vstopil v skrivnost dru-

FOTO BUMBACA

gega, ki je nedoumljiva in neizrekljiva, in v njegov neizčrpn prostor. Ljubezensko nepismenost spremljajo tudi razne oblike skepticizma, tako da so številne družine "anemične, astenične, anoreksične, afazične, kardiopatične ..." Največjo zapreko vidi predavatelj v nesposobnosti človeka, da prvo izkušnjo ljubezni, ki jo dobi kot otrok pri starših, razvije v zrelo odraslo ljubezen. Oblike infantilne ljubezni prenese človek dostikrat v zakon in s tem vnese vanj tveganje. Velikokrat, tudi nevede, skuša s partnerjem namestiti enega od staršev ali pa sam prevzame v zakonu eno od starševskih vlog; obojuje sebe ali drugega, kot se dogaja v večini primerov; ponavlja do ljubljene osebe infantilne drže, ker v drugem vidi otroka, ne pa odrasle osebe. Taka translacijska ljubezen lahko traja tudi vse življenje, njena razpoznavna znaka pa sta samovšečnost in egocentričnost. To zapre partnerjevo ljubezen v prislilni jopič in ji nadene verige, ki jih današnji človek slejkoprej pretrže.

Njej nasproti je nadškof postavil zrelo ljubezen. Človek odraste, ko zazna in se nauči odkrivati prostor in željo ter ne ostaja v "materinem telesu", kjer bi se udobno izogibal času in prostoru. Kdor želi rešiti tako spojitveno življenje, bo izgubil svoje človeško življenje. Zrelo ljubezen odraslega človeka se zna spopasti s prostorom in časom. Tak spopad zahteva vedno odpovedi. Odpovedati se je treba najprej predstavi in zahtevi po perfektnem svetu (in sočloveku) in torej sprejemati tudi lastne polome in meje. Odreči se je treba želji, da bi dobili "vse in takoj". Odpovedati se moramo predstavi o vseomogočnosti: ljubljena oseba ni vsega sposobna, saj smo kot ljudje omejeni in odvisni od tisočih stvari, in v tem svetu ne morem narediti vsega. In končno se je treba odreči lastnemu "izvoru" in tarnanju, da je bilo "prej in tam" bolje, zdaj pa ...

Danes se veliko družin razbija tudi, ker nima zunanje opore. Nekdanja patriarhalna struktura, ki je v preteklosti obdržala

mlajšo družino, je s svojim razpadom pustila družine osamljene. Nadomestno vezivo za današnje družine je lahko prijateljstvo, ki se vzpostavi med njimi. "Zato vidim v tej vaši skupnosti Sončnice še en globlji pomen", je pristavil nadškof. Nato je navedel kot zgovorno prisposodo žensko, ki se rada odeva v krzno, ker meni, da bo s krznom bolj ugajala, v resnici je to le znamenje, da se taka ženska ne ceni. Tudi nezrel človek prekriva lastne strahove z raznimi "krznimi", med katerimi je eno lahko tudi partnerjeva ljubezen. Človek pa je vreden že zaradi sebe, ker obstaja in ker ga je hotela najvišja Ljubezen. Kristjan najde opravičilo za svoj obstoj prav v svojem absolutnem Bogu. Tako zasidran človek ne potrebuje "krzna", nekakšne absolutne ljubezni drugega.

Kakšno družino naj torej sanjamo? Tako, kjer lahko ljubimo in kjer smo ljubljani. "Diligo, ergo sum; diligor, ergo sum". Obstajam, v kolikor ljubim. Obstajam, v kolikor sem ljubljani.

Nadškof je s svojimi neposrednimi izjavami, v kateri je vpeljal več osebnih spominov in doživetij kot dvanaesti sin ribiške družine iz Chioggie, in s svojo predavateljsko bistro in hkrati globoko besedo ustvaril prav prischno vzdušje, tako da tega večera še dolgo ne bomo pozabili. Nazadnje se je zadržal s prisotnimi v sproščenem pogovoru, nam prijateljsko zaupal še marsikaj osebnega in še enkrat izpričal, kako odprto je do sočloveka. Med drugim je izrazil pripravljenost, da bi še kdaj v našem krogu pogledal kak vidik te neizčrpane teme, ki je ostal nedorečen na tem večeru. Imeli bomo torej priložnost, da ga bomo lahko ponovno poslušali v naši sredi.

RAZSTAVA V KULTURNEM DOMU

SILVESTER KOMEL

Do konca leta bo v Kulturnem domu na ogled razstava likovnih del Silvestra Komela, ki so jo organizatorji priredili ob 20-letnici delovanja Kulturnega doma in ob 70-letnici rojstva pokojnega slikarja iz Rožne doline. Lepi pregledni razstavi so prireditelji dali naslov *Poklon slikarju Silvestru Komelu*. Ob razstavi je izšel tudi ličen katalog razstave, v katerem je likovni kritik prof. Joško Vetrh v sodelovanju z družino pokojnega slikarja predstavil likovni opus 1983. leta umrlega slikarja iz bližnje Rožne doline pri Gorici. Na razstavi v je na ogled štirideset likovnih del pokojnega Silvestra Komela, vse so v tehniki akril in olje na platno. Kot zanimivost razstave moramo gotovo opozoriti na niz platen, ki so ostala v umetnikovem majhnem umetniškem ateljeju, ki ga je Silvester Komel imel pri sorodnikih v italijanski Gorici; nekatera med njimi so ostala nepodpisana, morda tudi nedokončana in so tudi prvič na ogled v javnosti, kar seveda daje razstavi še dodatno privlačnost. Silvester Komel se je rodil l. 1931 v Rožni dolini pri Gorici, od l. 1947 dalje je v Ljubljani obiskoval šolo za umetno obrt na oddelku za uporabno grafi-

ko, nakar se je vpisal na Akademijo za upodabljanje umetnost v Ljubljani, študij na akademiji je zaključil l. 1958, a diplomiral šele deset let pozneje pri prof. Gabrijelu Stupici. Veliko je slikal in postal znan širši javnosti l. 1971, po zelo odmevni razstavi v ljubljanski Mestni galeriji, s katero je opozoril na svoje delo. Veliko je razstavljal doma in v tujini, bil je tudi član skupine 2XGO, ki je preko državne meje združevala likovne umetnike obeh Goric, pravzaprav po svoje oralna ledino kulturnega sodelovanja na državni meji. Za svoje delo je l. 1975 slikar Silvester Komel prejel Bevkovo nagrado, l. 1981 pa nagrado iz Prešernovega sklada. Veliki goriški umetnik je umrl nenadno in to med pripravo velike retrospektivne razstave, ki jo je pripravljala za Goriški muzej.

DRUŠTVO ARS - KNJIGARNA LIBRIS - KATOLIŠKA KNJIGARNA

Vljudno vabijo na predstavitev zbirke

Alojza Kocjančiča

ŠAVRINSKE PESMI

ob deseti obletnici njegove smrti.

Avtorja in zbirko bo predstavila Ines Cergol Bavčar, pesmi bo bral igralec Alojz Milčič. Nastopil bo tudi družinski kvartet Batista. Komorna dvorana KC Lojze Bratuž. Sreda, 12. decembra 2001, ob 18. uri

SLOVENSKO KULTURNO DRUŠTVO IGO GRUDEN

pod pokroviteljstvom in v sodelovanju s
TRŽAŠKO POKRAJINO, OBČINO DEVIN-NABREŽINA,
KRAŠKO GORSKO SKUPNOSTJO,
ZVEZO SLOVENSKIH KULTURNIH DRUŠTEV,
SLOVENSKO PROSVETO,
SKUPNIM PODPORNIM SKLADOM SKGZ IN SSO

ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA

"KAMEN..."

X. razstava kamnitih izdelkov in skulptur

od petka, 23. novembra, do nedelje, 9. decembra 2001

ODPRTJE RAZSTAVE je bilo 23. novembra ob 18. uri.

URNIK: delavniki od 17. do 20. ure,
prazniki od 15. do 20. ure

Kamnarska hiša "Igo Gruden", Nabrežina center 158

ZDRUŽENJE
CERKVENIH
PEVSKIH
ZBOROV
GORICAREVUJA
OTROŠKIH IN
MLADINSKIH
ZBOROVGORICA,
8. DECEMBRA
2001,
OB 15.30KULTURNI CENTER
LOJZE BRATUŽ

V PETEK, 30. NOVEMBRA

MAŠA ZA F.B. SEDEJA

V petek, 30. novembra, je bila v goriški stolnici maša ob sedemdeset letnici smrti goriškega nadškofa Frančiška Borgia Sedeja. Obred je vodil goriški nadškof Dino de Antoni ob sodelovanju lepega številca duhovščine in vernikov. Maša je bila tudi v okviru simpozija ob 250-letnici goriške nadškofije, ki je prav v tistih dneh potekal v prostorih nekdanjega Malega semenišča (ki ga je postavil prav msgr. Sedej), sedaj sedeža tržaške univerze v Gorici.

Msgr. De Antoni je v svoji homiliji lepo orisal podobo nadškofa Sedeja in podčrtal njegovo vlogo v takratnem obdobju ter istočasno spomnil na njegov prisilni odstop s sedeža nadškofije in Ilirske metropolije.

Pri vsem tem pa bi vseeno nekaj pripomnili. Pričakovali bi, da pride prav ob maši za zadnjega slovenskega nadpastirja v Gorici do uveljavljanja slovenskega jezika. Tega pa sploh ni bilo, če izvajamo začetni nagovor gosta koprškega pomožnega škofa msgr. Bizjaka. Nedopustno je namreč, da prav v cerkvenem okviru, danes pri taki slovesnosti izpade vsaj kratka slovenska beseda, izrečena s strani predstavnikov naše nadškofije.

Upajmo, da se kaj takega ne bo več ponovilo.

ŠTEVILNE POBUDE OB PRAZNOVANJU FARNEGA ZAVETNIKA SV. ANDREJA

V ŠTANDREŽU JE BILO NADVSE SLOVESNO

Čeprav se praznik farnege zavetnika sv. Andreja ujema z istoimenskim sejmom v Gorici, poskrbi štandreška skupnost, da je tudi v domačem kraju več pobud, ki ustvarjajo pravo praznično razpoloženje. Uvod v letošnje praznovanje je bil družabnega značaja. V nedeljo, 25. novembra, so se namreč posebno izkazale domače gospodinje in ljubitelji peciva, ki so napekli več kot sto metrov jabolčnega zavitka in z njim poslali celo Brajdo. Za pikolovce naj zabeležimo, da je štrukturalizem izmeril geometer in ugotovil njegovo dolžino v 111 metrih in 93 centimetrih. Poleg župnije so pri tej pobudi sodelovala tudi domača društva. Stokla je tudi nabiralna akcija za nakup magnetske resonance za goriško bolnišnico; v ta namen se je nabrala vsota 2.260.000 lir.

O vlogi goriške nadškofije, ki obhaja letos 250. obletnico ustanovitve, in o njenih misijonarskih postojankah v Afriki je spregovoril g. Giuseppe Baldas na srečanju, ki je bilo 27. novembra v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. Mladim, ki pa se niso dovolj številno odzvali, je bil namenjen koncert mladih kantavtorjev iz Slovenije Saše in Robija, ki sta se v soboto, 1. decembra, predstavila s skupino Nova zapoved in izvedla vrsto lastnih skladb, predvsem verske vsebine. Višek cerkvenih obredov je bil v nedeljo, 2. t.m., s slovesno sveto mašo, ki jo je ob so-maševanju domačega župnika

FOTO: HUMARCA

ca, OŠ Fran Erjavca in sovrstniki šole Ivan Rob iz Vrtojbe. Predsednik štandreškega rajonskega sveta Marijan Breščak je v petek, 30. novembra, podelil nagrade mladim udeležencem natečaja in se jim zahvalil za sodelovanje. Risbe so na ogled v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. Mladim, ki pa se niso dovolj številno odzvali, je bil namenjen koncert mladih kantavtorjev iz Slovenije Saše in Robija, ki sta se v soboto, 1. decembra, predstavila s skupino Nova zapoved in izvedla vrsto lastnih skladb, predvsem verske vsebine.

Višek cerkvenih obredov je bil v nedeljo, 2. t.m., s slovesno sveto mašo, ki jo je ob so-maševanju domačega župnika

vodil g. Franci Trstenjak, urednik Radia Ognjišče. Po sveti maši je župnik Karel Bolčina blagoslovil prapor štandreškega rajonskega sveta, ki ga je razvil predsednik Marijan Breščak. Na njem so upodobljeni tradicionalni štandreški simboli, ki so bili še na koleku štandreške občine iz leta 1923: v sredini je vržot, obdan z dvema puranoma in z žitnim klasjem. Napis na praporu je dvojezičen in se glasi: *Krajevna skupnost Štandrež - Sant' Andrea fraz. di Gorizia*. Praznovanja je zaključilo predavanje dr. Simona Spazapana na temo *Kako živeti z rakovo boleznijo*, v prostorih župnijskega doma Anton Gregorčič.

OBVESTILA

SEDEŽ DRUŠTVA Tržič je odprt za javnost ob četrtkih od 10. do 12. ure. V telovadnici OŠ Duca d'Aosta poteka tečaj telovadbe pod vodstvom prof. Lorethane Kralj. Dobivamo se ob sredah od 18.15 do 19.30.

DRUŠTVI SLOVENSKE upoko-jencev in sovojenjskih krvodajalcev prireja tradicionalno silvestrovanje v Gaglianu pri Čedadu v soboto, 29. t.m., ob slavnostni večerji s torto in penečim se vinom, glasbi ter zabavnih presenečenjih. Vpis in info. pri poverjenikih, na sedežu društva v ul. Croce 3 (ob sredah od 10. do 11. ure), pri Ivi (0481 882024) in pri Vincenzi (0481 882526) do zasedbe mest.

DRUŠTVO F.B. SEDEJ iz Števerjana vabi na občni zbor društva, ki bo v petek, 7. t.m., v prostorih Sedejevega doma. Začetek v prvem sklicanju ob 20. uri, v drugem sklicanju ob 20.30.

ODBOR ZSKP se bo sestal v torek, 11. t.m., ob 20.30 na sedežu v Gorici.

TONE MIHELIC: v letih po vojni je v naših krajih ustvarjal slikar Tone Mihelič. Galerija Ars se želi ob 20-letnici smrti pokloniti njegovemu spominu, prirediti razstavo in izdati katalog s slikami, ki so nastale oz. ostale v naših krajih. Prosimo vse, ki imajo kako njegovo sliko, da to javijo na tel. št. 0481 536455 ali 0481 82040. Lastniki so tudi naprošeni, da organizatorjem razstave sporočijo velikost in tehniko slike, morebitno letnico, njen naslov in po možnosti tudi mesto, na katerem stoji podpis.

DAROV

ZA CERKEV v Rupi Ciril Juren 50.000; N.N. za cvetje 50.000 lir. **ZA CERKEV** na Vrhu: 60-letniki 204.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjah: Leopolda Maraž Dottoni v spomin na moža Ignacija 200.000 lir.

ZA SLOVENSKO škofijsko Karitas v Kopru U.K.B. 800.000 lir.

ZA OBJAVO darov v letu 2001 v Novem glasu: župnija Gabrje/Vrh, Rupa/Peč 100.000 lir.

V KULTURNEM DOMU V GORICI

SRAJCA DOPETAJCA OB MIKLAVŽEVANJU

Glasi živžav je napolnil veliko dvorano goriškega Kulturnega doma v četrtek, 29. novembra, popoldan. Zveza slovenskih kulturnih društev, Dijaški dom S. Gregorčič, Kulturni dom in ŠZ Dom so poskrbeli za gledališko predstavo ob sicer predčasnem pričakovanju prihoda radodarnega bradatega svetnika Miklavža.

V goste so povabili mladinsko skupino SDD Jaka Štoka s Proseka-Kontovela, ki je odigrala igrice *Čudežna srajca dopetajca* Leopolda Suhodolčana. Pravljica je bila nagrajena v kategoriji otroških iger na četrtem zamejskem festivalu amaterskih skupin v Mavhinjah. Zrežiral jo je Gregor Geč, član Slovenskega stalnega gledališča, ki je zamejskim obiskovalcem gledaliških dvoran še posebno znan po izrazitem oblikovanju močno tipiziranih likov. Geč je priskrbel tudi primerne kostume in maloštevilne scenske elemente, ki pa so zadostno ponazarjali različna prizorišča. Ker je to plesno-pevska igrice, so otroci tudi peli, včasih malce pretiho, in plesali. Ubirati plesne korake jih je naučila Ivana Ban, glasbeno opremo je sestavil Tom Hmeljak. Alenka Verša (ravnatelj gledališča), Terza Pertot (krojaček Hlaček), Irina Bukavec (zmaja), Jaruša Makovski (kralj Violin), Peter Lisjak (minister Polž), Ilja Bufon (minister Vijak), Jernej Bufon (minister Štor), Jarmila Kodrič (kraljična Vijolica), Emil Bukavec (general Zguba), Jan Sossi (Matjaž), Martina Lisjak (slepec Vid), Neža Kapun (srajca dopetajca), Valentina Vescovi (kmetica) in

Alex Vescovi (debeluh požeruh) so prikazali kar dolgo zgodbo o srajci dopetajci, ki je imela čudežno moč: zlobnež, ki je z njo zaplesal, se je popolnoma izmučen zgrudil na tla in postal ubogljiv in pokoren dopetajčinemu gospodarju. Le-ta je bil preprost kmečki mladenič, ki si je z bistrostjo in s hrabriimi dejanji zaslužil roko kraljične Vijolice. Mladi igralci so dobro obvladali dolgo besedilo, nekoliko manj pa smeh, ki se je nezačuden in nenapisan prikadel na oder med ključnimi replikami. Kljub dobro vidnemu spodsljaju so mladi igralci privedli pravljico srečno do konca. Med njimi se je z živahno in sproščeno igro najbolj odlikovala Terza Pertot v vlogi povezovalca pri-zorčkov, včasih jecljavega krojačka Hlačka. Zadnji plesni sliki je sledilo toplo otroško ploskanje, nato pa se je izza kulis pojavil sv. Miklavž z angelčkom. S sabo je prinesel veliki vreč; v njih je bilo dovolj vrečic s sladkimi, hrustljavimi dobrotami za vse prisotne otroke, ki so pohiteli k njemu, da bi jih obdarili. Tako so mali četrtkovi gledalci že teden pred Miklavževim goddom odšli veseli domov z darilcem v rokah.

IK

SREČANJE GORIŠKIH PEVSKIH ZBOROV

V petek, 23. novembra, je bilo v cerkvi na Travniku v Gorici tradicionalno srečanje pevskih zborov in skupin, ki delujejo v Gorici.

Na koncert se je prijavilo sedem pevskih skupin, od teh dve slovenski, in sicer vokalna skupina Musicum, ki jo vodi mladi zborovodja David Bandedli, in mešani pevski zbor Podgora, ki ga vodi dr. Mirko Špacapan. Večer, ki ga je priredil mešani pevski zbor S. Ignazio, je bil v cerkvi sv. Ignacija na Travniku dan po liturgičnem godu sv. Cecilije, zavetnice duhovne glasbe. Program koncerta za vsak zbor je obsegal tri samo nabožne skladbe. Vokalna skupina Musicum je izvedla zelo zahteven program, in sicer kar tri Galusove motete. Zdi se, da Jacobusa Gallusa naši pevci preveč zanemarjajo, medtem ko so goriški slovenski pevci za-peli omenjene skladbe dostojno in plemenito. Vtis goriške skupine je bil nadvse pozitiven.

Mešani pevski zbor Podgora je pa zapel najprej Haydnovo skladbo *Libera me, Domine*, nato pa še dve slovenski pesmi. Zbor je naredil na prisotne poslušalce res ugoden vtis. Vedno lepe so skladbe z nabožno vsebino. Zdi se pa, da je doba teh skladb že mimo in petje tega ne more prezreti. Čeprav v tradicionalnem tonu in slogu je Jerbova pesem *Marija morska zvezda* lepo iz-zvenela. Mnogo je k temu pri-spevala tudi solistinja, ki je svojo vlogo opravila brez posebnih težav. nazadnje pove-jmo še, da je večer uvel, povezoval in pesmi predstavljaj L. Brumat. 51

ADVENTNI VENČKI

V soboto popoldne so se številni otroci zbrali v župnišću sv. Ivana, da bi s pomočjo staršev, nonotov in prijateljev izdelovali adventne venčke. Idej je bilo mnogo. To se je tudi izkazalo pri nedeljski maši, saj so bili vsi navdušeni nad izdelanimi venčki. To je bil zelo lep uvod v adventni in božični čas in upamo, da bi takih srečanj in pobud bilo še veliko!

MAJDA IN BOŽO V BILJAH

V mrzlem večeru in v ne preveč ogrevani dvorani sta žlahtna komedijanta Majda Zavadlav in Božo Tabaj, gostovala v Biljah v nedeljo, 2. t.m. Še kar številni, v glavnem nekoliko starejši publiki, ki se je izredno zabavala in na glas komentirala dogajanje na odru, sta predstavila komedijo z grenkim nadihom iz svoje-ga železnega repertoarja, enodejanko Roberta Andersona *Jaz sem Berto*. Spet sta z veliko natančnostjo in prepričljivo neposrednostjo podala v tancu pozabe ovite ljubezenske spomine starejših zakoncev, ki jima ime-na ljubimcev in mož oz. žen iz prejšnjih zakonskih zvez popolnoma zamotajo misli. Tudi to-krat sta povsem osvojila publi-ko in gostitelje, ki so njima in teh-ničnemu osebju (Marinki Leban, Snežici Černic, Franku in Jošku Kogoju), ki zvesto spremlja go-stovanje dramskega odseka PD Štandrež, pripravili topel spre-jem in pogostitev. V tem mese-cu bodo štandreški ljubiteljski igralci imeli več nastopov pri nas in onkraj meje. Prvi bo že 8. t. m. v Zalogu pri Ljubljani. Božo in Majda bosta z zgoraj omenje-no komedijsko enodejanko vr-nila obisk dramski skupini DKD Svoboda, ki je v oktobru gosto-vala v štandreški župnijski dvo-rani v abonmaju Štandrež 2001.

MEŠANI PEVSKI ZBOR LOJZE BRATUŽ

vključno vabi na

KONCERT

OB 50-LETNICI USTANOVITVE

Velika dvorana KC Lojze Bratuž
V četrtek, 13. decembra 2001, ob 20.30

Posebno vabljeni vsi bivši pevci

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

11

ČETRTEK,
6. DECEMBRA
2001

V ŠPETRU SE KONČUJE USPELA POBUDA JEZIKI SE SREČUJEJO

DECEMBRSKA SREČANJA

TERÓR NIKDAR NIKOLI NI PRAVICA

SONET V ČAST ŽIVEČIMA JUNAKOMA
PREČ. MSGR. MARINU QUALIZZI
IN PREČ. G. BOŽU ZUANELLI

*Morje me spremlja, ko to pesem pojem,
Akord z akordom valovi v nebo.
Rjavi griči, polni starih bojev,
In epski veter me poslušajo.*

*Naš narod, narodom enakovreden,
Ujet v propad je, če se ne bori,
Bori za svoj obstoj! Sam Bog Besede
Obljublja Raj zvestobi do krvi.*

*Železo zgodovine je – resnica.
Ulito v stavke do podrobnosti
Človeka dela čvrstega srcà.*

*Abstraktni stavek ne dojamem zla,
Sformiranega v skupine ljudi...
Terór nikdár nikogar ni pravica.*

VLADIMIR KOS

(Prve črke vsake vrstice dajo posvetilo:
Marinu, Božu v čast!)

VISOK JUBILEJ GORIŠKEGA KULTURNEGA DOMA

20 PLODNIH LET

V četrtek, 29. novembra, so na tiskovni konferenci v Kulturnem domu v Gorici predstavili niz prireditev, ki bodo do konca leta v tem slovenskem kulturnem domu v Gorici v znamenju 20. obletnice začetka delovanja.

Ravnatelj Igor Komel je s sodelavci predvsem poudaril, da so izjemno veseli, ker so v Kulturnem domu v dvajsetih letih priredili ogromno kulturnih prireditev in dejansko zares postali slovenski kulturni hram, a tudi most in mesto srečevanj med dvema narodoma, ki živita v Gorici; večkrat pa v njihove prostore zahajajo tudi ljudje iz bližnje Nove Gorice in okolice. Prav na dan tiskovne konference so se pred dvajsetimi leti v Gorici v Kulturnem domu končala tridnevna slava ob odprtju Kulturnega doma. Tudi zato je Kulturni dom odprl veliko likovno razstavo Poklon Silvestru Komelu ob 70-letnici rojstva 27. novembra letos, na dan, ko je bilo pred dvajsetimi leti slovesno odprtje Kulturnega doma.

Sicer pa bodo 14. decembra letos člani športnega združenja Dom iz Gorice, ki deluje v okviru Kulturnega doma, priredili telovadno akademijo, pri kateri bodo sodelovali najmlajši.

Prav gotovo pa bo največji dogodek praznovanja dvajsetletnice kulturnega dela trojezična gledališka predstava Jubilejno srečanje z Gorico, ki jo Kulturni dom pripravlja v sodelovanju s Slovenskim stalnim gledališčem iz Trsta. Scenarij za predstavo Jubilejno srečanje z Gorico je ob tisočletnici prve pi-

sne omembe Gorice napisal Filibert Benedetič, režiral pa bo predstavo Marko Sosič. Predstava bo v slovenskem, italijanskem in furlanskem jeziku, in sicer premierno izvedena v torek, 18. decembra letos, ponavljali pa jo bodo tudi 19. in 20. decembra.

Kulturni dom tudi pripravlja v sodelovanju s krajevno televizijsko postajo VI-TEL in Goriškim muzejem iz Nove Gorice dokumentarni film z naslovom Goriška skozi stoletja, ki ga bodo v mesecu decembru premierno predstavili v Gorici.

Ob dvajsetletnici delovanja Kulturnega doma so izdali tudi informativni bilten Kulturnega doma, v katerega so vključili tudi fotografski pregled dogajanja v hiši v minulem letu; izšla pa je tudi posebna številka biltena Kulturnega doma, ki je celoti posvečena dvajsetletnici delovanja Kulturnega doma.

Pripravili so tudi priložnostni lepak o 20-letnici Kulturnega doma, ki ga je izdelal slikar Silvan Bevčar. Prav tako pa bodo pripravili tudi trojezični plakat za predstavo ob tisočletnici Gorice. Pred dnevi je goriški župan Gaetano Valenti že sprejel in čestital vodstvu Kulturnega doma ob 20-letnici delovanja, prav tako pa je bilo minuli teden tudi srečanje na goriški pokrajinski upravi med predsednikom goriške pokrajine Giorgiom Brandolinom in vodstvom Kulturnega doma, kar tudi kaže na ugled, ki ga slovensko kulturno središče uživa pri večinskem narodu.

ERIKA JAZBAR

Gre za sklop srečanj in večerov, ki si, kot iz naslova lahko jasno razberemo, prizadevajo spoznavanje med različnimi kulturnimi in jezikovnimi stvarnostmi, ki živijo v našem širšem prostoru. Pri KD Ivan Trinko se namreč zavedajo, da je ravno medsebojno spoznavanje in poznavanje nujna podlaga za katerokoli obliko učinkovitega sodelovanja ter seveda kvalitetnega sožitja. V sodelovanju s študijskim centrom Nediža, ki odigrava ravno tako pomembno vlogo na raziskovalnem in publicističnem delovanju, so v Špetru v zadnjih tednih izvedli pobudo z naslovom Jeziki se srečujejo, ki spada v sklop iniciativ Spoznajmo se in jo je prinesel marsikatero zanimivo in pomembno srečanje med tu živječimi stvarnostmi.

Tako so v Beneški galeriji otvorili neobičajno razstavo publikacij, ki so izšle v slovenskem, furlanskem in italijanskem jeziku in se neposredno tičejo območja, v katerem nam je dano živeti. Razstava je tako nadvse zanimiva, saj nudi pogled na svet knjige, raziskav in publikacij, ki so izšle v zadnjih letih na to temo. Razstavljene publikacije zajemajo najrazličnejša področja, od otroških do zgodovinskih in poljudnih spisov; na slovesnem večeru pa so spregovorili špetrska županja Bruna Dorbolo, ravnateljica Dvojezičnega šolskega središča Živa Gruden in deželna svetovalka Bruna Zorzini Spetič.

Pravzaprav o tistih ljudeh, ki osrečujejo naše življenje že s tem, da so taki, kakršni so. Seveda tokrat že zaradi naslova naše glose govorimo o radodarnih ljudeh, o tistih, ki radodarnost živijo tako, da z njo osrečujejo bližnjega in samega sebe. Gre za tiste ljudi, ki znajo živeti velike stvari v malem, ki radodarnost zares živijo in jih poznamo že po odprtem nasmeju, prijazni, topli besedi, predvsem pa po srčni kulturi, ki označuje vse njihovo življenje. Takim ljudem smo pripravljeni odpustiti marsikatero napako, tudi površnost in niti sami ne vemo, zakaj je tako. Nekje v sebi pa čutimo, da imamo opravka z dobrimi ljudmi.

Njihova radodarnost se ne kaže v velikih darilih, ampak predvsem v dejstvu, da so odprti, topli, dobri ljudje, ki pogosto najdejo čas, da nam prisluhnejo, nam pomagajo takrat, ko smo pomoči najbolj potrebni. Največkrat se s takimi ljudmi niti ni potrebno veliko pogovarjati, ker se z njimi razumemo že na prvi pogled. Radodaren človek nas največkrat že osreči s svojo prisotnostjo, ker je ponavadi tudi strpen, razumevač človek, kateremu se ni potrebno opravičevati za naše napake. Običajno je to človek, ki skuša razumeti tudi tiste, ki sami radodarni niso, in sam v sebi globoko čuti in ve, da so neradodarni ljudje nesrečni, katerim je bilo že s tem, da so neradodarni, odvzeto v življenju veliko.

O neprecenljivi vlogi, ki jo v slovenski Benečiji in v Čedadu odigrava KD Ivan Trinko, smo že večkrat pisali. Spregovorili smo že večkrat tudi o uspešni pobudi, ki jo poznamo pod naslovom Spoznajmo se in jo pri društvu prirejajo že vrsto let.

Ob sami razstavi, ki bo v Špetru na ogled vse do 10. januarja vsak dan razen nedelje (za informacije in urnik se lahko obrnete na dvojezično šolsko središče v Špetru, na tel. številko 0432 727490), pa so poskrbeli tudi za vrsto večerov, na katerih so predstavili publikacije, ki so bile temeljni povod za diskusijo o stopnji medsebojnega poznavanja, nespornosti in stvarnosti nasplošno.

Po otvoritvi razstave so tako spregovorili o zadnji pesniški zbirki beneškega novinarja in priznanega pesnika Mihe Obita z naslovom Leta na oknu. Večer sta ob protagonistu oblikovala še Ace Mermolja in Miran Košuta. Teden kasneje pa je bila na vrsti furlanska kulturna stvarnost. V domači špetrski gostilni, v kateri so se odvijala srečanja, sta večer sooblikovala Živa Gruden in Antonio Buiari, ki sta spregovorila na temo Mladi na poti k jeziku: besedila in orodja. Predstavila pa sta furlanski pravopis na zgoščenki in preglednik besedil Cemut si scriva! V nadaljevanju pa je Alessandra Kersevan za založbo Kappa-vu iz Vidma spregovorila o zbirki za otroke Amalars, ki je namenjena srednješolcem. V sredo, 28. novembra, je bil na vrsti tretji zanimiv večer. Univerzitetni profesor in vestranski kulturni delavec Hans Kit-

zmüller, ki odgovarja in je glavna duša založbe Braitan iz Bračana, je predstavil italijanske in dvojezične publikacije o slovenskih avtorjih, ki so izšle pri omenjeni založbi, in sicer Alojza Gradnika, Ljubko Šorlijevo, Janika Ferka, Gustava Januša in Žarka Petana. Prisotni na večeru so bili nad predavanjem profesorja nadvse navdušeni, saj je Hans Kitzmüller objel omenjene avtorje v tehten oris goriške zgodovine in stvarnosti, v kateri so delovali. Velja povedati, da so v Beneški galeriji na ogled tudi publikacije založbe Braitan iz Bračana. Posebno praznično je bilo v nedeljo, ko so v sklopu pobude Jeziki se srečujejo priredili nadvse prirčno srečanje. V popoldanskih urah je bilo v špetrski občinski dvorani v sklopu praznovanja sv. Miklavža nagrajevanje 28. priljubljenega slovenskega narečnega natečaja za otroke Moja vas, ki ga že vrsto let prirejajo v Špetru slovenski prostvetni delavci. Obenem najvsi smo še zadnje srečanje, ki bo v sredo, 12. t.m. Sveta Lucija prihaja s knjigami za otroke: Živa Gruden bo predstavila Pravce iz Benečije, za katero je poskrbel skrivnostna Mjota Povsnica, in ki je izšla pri zadrugi Novi Matajur, ter knjigo Le tre anatre, za katero so poskrbeli pri pordenonski založbi C'era una volta.

KONCERTI IN DEVETICA

Bliža se božični čas in z mesecem decembrom nekatera tradicionalna in prirčna srečanja, ki jih prirejajo v Nadiških dolinah. Tokrat bomo omenili najbolj poznane iniciative, ki jih prirejajo že vrsto let, in sicer Devetico božično in Božične koncerte v organizaciji domače Gorsk skupnosti. Začnimo s koncerti, ki bodo trije in bodo stekli v nedeljo, 16. decembra, ob 16. uri v Matajurju. Zborovski popoldan bodo oblikovali zbori Pomlad iz Podbonesca, Matajur iz Klenja, Rečan z Les in La voce della valle iz Špetra. Naslednji koncerti bodo še v soboto zvečer, 22. decembra, v Roncu, naslednji dan pa bo na vrsti tretji in zadnji koncert, in sicer v podutanski cerkvi. Posebno zborovsko srečanje bo tudi v soboto, 15. decembra, na Lesah, v organizaciji ZSKD in USCI, oblikovali pa ga bodo slovenski zbori iz Slovenije in zamejstva.

Tudi o Devetici pišemo vsako leto bred božičnim časom. Gre za tradicionalno in zelo zanimivo ljudsko navado, ki jo bodo tudi letos priredili na Lesah v organizaciji domače župnije in KD Rečan. Prvi od devetih večerov, ki se bodo odvijali v devetih vaseh grmiške občine, bo, kot običajno, 14. decembra, na programu pa bo vse do 23. decembra. Ljudje se bodo zvečer zbirali v dani hiši, peli in molili, medtem ko bo gospodinja sprejela jaslice, ki bodo v naslednjih dneh romale iz vasi v vas do vigilijskega večera.

EJ

GLOSA JURIJ PALJK

O RADODARNOSTI

Razlika med radodarnim in škrtim človekom, je očitna. Prvi je vedrega in odprtega značaja, v družbi rad reče tudi kakšno preveč odprto besedo, morda je tudi (pre)glasen človek, medtem ko je škrti navadno vase zaprt, tih, tudi zahrbtn, saj svoje skopuštvu živi tudi v družbenem življenju predvsem tako, da se bližnjega izogiba. Skopuh namreč ne more živeti lepega družbenega življenja, ker mu skopuštvu preprečuje, da bi drugim daroval kosček sebe, kaj šele, da bi zanj živel. Gre ponavadi za zagrenjene, vase zagledane osebe, ki "se vrtijo okrog svojega popka", kot se ponavadi zgovorno reče vsem tistim, ki se sučejo le okrog svojega jaza in svoje, največkrat male osebnosti. Dejstvo je, da so skopi ljudje ponavadi dosti sami tudi zato, ker se njihove skoposti največkrat zavejo tudi ljudje, ki jih sicer ne poznajo dobro in z njimi ne živijo. Skopuštvu ima namreč za posledico, da naredi skopega človeka samega, osamljenega, zagrenjenega, predvsem pa nikdar zadovoljnega, ne s samim seboj in ne s svetom, v katerem je skopuh dano živeti. In naj si noben skopuh ne dela utvare, da mu bo uspelo svoje skopuštvu, ki gre ponavadi odlično vstric z zavistjo, v družbi prikriti. O ne, tega se ne da, saj skopuha takoj spoznamo po tem, da družba od

njega nikdar ničesar ne bo imela, razen mrkih pogledov, pikrih in uničevalnih opazk seveda.

Naši predniki, ki so živeli v kmečkem okolju in zato v neposrednem in stalnem stiku z zemljo in naravo, so imeli navado reči, da je v življenju poleg grabel potrebno imeti tudi vile. Za vse tiste, ki ne vedo, kaj to pomeni, in teh je več, kot si tisti, ki smo uporabljali tako vile kot grablje, mislimo, povejmo, da so kmetje s to trditvijo mislili povedati predvsem to, kako je v življenju res potrebno prejemati, a tudi in predvsem dajati.

Radodarnost se, kot skoraj vse dobre, lepe in plemenite stvari, kaže v majhnih stvareh, ki gredo od toplega pozdrava do iskrenega in odprtega nasmeha, od majhnih pozornosti, ki lepšajo življenje, do velikih človeških dejanj. Niti enega samega velikega človeka ne boste našli v človeški zgodovini, za katerega se ne bi moglo reči, da ni bil tudi radodaren. Vsakdo, ki se je kdajkoli odpravil na zahtevno, a tudi zato zelo lepo pot do samega sebe in je to pot našel predvsem preko sočloveka, je bil radodaren, kajti s sočlovekom je delil svoje stvari in samega sebe.

Že sama beseda radodarnost govori o tem, da nekdo rad daje, da se v bistvu razdaja drugim, in to na vseh področjih, gotovo še najbolj na osebnem in

medosebnem področju.

Zato imamo radi tiste, ki dajejo, in to ne samo zato, ker radi prejemamo, ampak predvsem zato, ker vidimo, da je to človeško, lepo, plemenito dejanje. Radodarni ljudje so v današnjem hitrem, predvsem pa v našem dobičku in kopičenju sredstev, zavezanem in podrejenem življenju, pravi blagoslov, resnična sreča. Osrečujejo nas in nas s svojo radodarnostjo vlečejo v človeka vreden, lep in plemenit svet, ki ni kričav, kajti radodarnosti ne obešamo na veliki zvon. Radodarnost namreč človeka odpira sočloveku, ga vodi k bližnjemu in ga dela plemenitega, ga naredi bolj človeka, lepšega, boljšega.

Že stari pesnik je namreč pred več stoletji zapisal, da noben človek ni otok, da je del celine, saj človek ni sam sebi namen. Vsakdo od nas je namreč rojen za drugega in tudi drug brez drugega ne moremo. Prav zato cenimo radodarnost in radodarne ljudi in prav zato se izogibamo tistih, ki radodarni niso in to tudi nočejo postati.

Že res, da je nekaterim radodarnost položena v zibelko ob rojstvu, a prav tako je res, da vsakdo od nas lahko postane radodaren, da se radodarnosti lahko nauči prav tako, kolikor se nauči drugih lepih stvari v življenju. Velja poskusiti, saj živimo le enkrat in življenje je odločno prekratko, da bi ga metali stran!

ODNOSI S HRVAŠKO NAJ BI BILI NAJBOLJŠI DOSLEJ

V MUZEJU NOVEJŠE ZGODOVINE V LJUBLJANI

POMEMBNA VPRAŠANJA OSTAJAJO ŠE VEDNO NEREŠENA

MARJAN DROBEŽ

Politika in dogodki v Sloveniji kot da ne poznajo zastoja, morda tudi zaradi tega, ker si politiki in tudi t.i. navadni ljudje ob bližnjih božičnih in novoletnih praznikih radi privoščijo nekaj dni brezdelja in počitka. V prejšnjem tednu je bil zagotovo najpomembnejši dogodek prvi uradni obisk predsednika države Milana Kučana v sosednji Hrvaški, ki je bil sicer poln blišča, nasmehov in vladnostnih fraz, a ni privedel do konkretnih sklepov o tem, kako naj državi rešita pomembna vprašanja, ki bremenijo njune odnose. V tem tednu pa je bil na Hrvaškem na uradnem obisku tudi zunanji minister dr. Dimitrij Rupel.

Državni zbor je v petek, 30. novembra, sprejel državna proračuna za leti 2002 in 2003, ki pa sta po mnenju opozicije, in kar zadeva predvideno gospodarsko rast in gibanje inflacije, tudi guvernerja centralne banke Mitje Gasparija, preveč optimistična ter ju bo zaradi tega treba kmalu prilagoditi dejanskemu stanju in razmeram v Sloveniji. Poslanci iz strank vladne koalicije niso sprejeli skoraj nobenega od 49 dopolnil k proračunoma, ki so jih predložili poslanci iz opozicijskih strank. Pri tem je največ razprave povzročil spreminjalni predlog (amandma) skupine poslancev s prvopodpisanim Andrejem Vizjakom, iz SDS, o ustanovitvi sklada za tiskane medije, za kar bi namenili 40 milijonov tolarjev. Cilj

sklada naj bi bil tudi nastanek novih medijev v Sloveniji, s čimer bi "znatno odprli možnosti za predstavitev drugačnih mišljenj in drugačnih pogledov v slovenski javnosti. Sedaj je namreč slovenski medijski prostor neuravnotežen, desnica pa nima svojega časopisa". Štirideset poslancev je glasovalo proti omenjenemu dopolnilu, zanj pa jih je bilo šestnajst.

Med že omenjenim obiskom Milana Kučana v Zagrebu, kjer je bil gost hrvaškega predsednika Stipeta Mesića, je govoril tudi v tamkajšnjem Saboru, to je v parlamentu. Poudaril je, da imata Slovenija in Hrvaška najboljšo odnose v vsem času od razglasitve njune neodvisnosti, nato pa pozval poslance Sabora, naj sprejmejo že parafirani sporazum o meji med državama. Kučan je zagovarjal sporazum, kot sta ga dosegla predsednika obeh vlad, dr. Janez Drnovšek in Iviča Račan, pri čemer je poudaril, da se bo s tem ustvarilo primerno vzdušje tudi za doseg sporazuma o drugih dveh spornih vprašanjih: dolgu nekdanje Ljubljanske banke hrvaškemu varčevalcem ter o jedrski elektrarni Krško. Na hrvaški strani so stališča glede državne meje ostala nespremenjena oz. še bolj nepopustljiva. Predsednik države Stipe Mesić, ki je prej podpisal sporazum, kot sta ga dosegla predsednika vlad, sedaj meni, "da bi del dogovora o morski meji morali spremeniti v korist Hrvaške". Tudi politične stranke iz opozicije, ki predlagajo, da bi o meji med Slovenijo in Hr-

vaško odločilo mednarodno razsodišče (arbitražo), niso spremenile svojega stališča. Stanje je zdaj tako, da so vsi problemi v odnosih med državama "zamrznjeni" in ni videti, kdaj bi jih nemara lahko ponovno začeli.

POZIV ZA VAROVANJE NARODNIH INTERESOV

V LDS, največji in najbolj vplivni politični stranki poteka evidentiranje kandidatov za vodilne funkcije kot del priprav na strankin kongres, ki bo 26. januarja 2002. Predsednik LDS in premier dr. Janez Drnovšek kot običajno ob takih prilikah pušča svoje sodelavce in javnost v negotovosti in dvomih, in še ni povedal, ali bo ponovno kandidiral. Neuradno pa v vladi in tudi opozicijska voditelja Janez Janša in dr. Andrej Bajuk zatrjujejo, da bo dr. Drnovšek pred januarskim kongresom opravil nekatere spremembe v kabinetu, in tudi navajajo ministre, ki naj bi izgubili svoj položaj. Približuje se tudi čas, ko bo državni zbor pričel razpravo o resoluciji zoper ministra za okolje in prostor Janeza Kopača, kar je zahtevala opozicija.

V parlamentu je 76 poslancev iz vseh političnih strank podpisalo predlog za spremembo 44. člena ustave, s katero bi postavili temelje za enake možnosti sodelovanja moških in žensk pri kandidiranju za voljene organe predstavniških oblasti na državni in lokalni ravni. V Sloveniji ženske predstavljajo 51,13% prebivalstva, kljub temu pa je sedaj njihov delež na najvišjih položajih v držav-

nih organih oz. v procesih odločanja nizke.

Varuh človekovih pravic Matjaž Hanžek se je v petek, 30. novembra, sestal z vodilnimi predstavniki slovenske policije. Dejal je, da bo policija tudi v prihodnje deležna njegove posebne skrbi in pozornosti, "saj gre za velik in oborožen aparat". Omenjeni pogovor naj bi se nanašal predvsem na reševanje pritožb, ki jih posamezniki vlagajo pristojnim organom zaradi ošabnosti (arrogance) in nevljudnosti nekaterih policistov.

Ob vseh dogodkih tekoče politične kronike pa slovensko javnost čedalje bolj pretresa privatizacija državnega premoženja, tuji prevzemi v slovenskih bankah in lastninski boj za pivovarno Union v Ljubljani. Strasti se razvnamajo, soočanja med politiki, bankirji in drugimi poslovniki oz. strokovnjaki pa so čedalje bolj ostra. Marjan Starc s slovenske obale je v osrednjem slovenskem časniku *Delo* objavil plačani oglas, v katerem slovensko vlado in državno pravobranilstvo poziva, "da naj tako kot Italija tudi Slovenija varuje svoje javne, državne in nacionalne interese ob strateških ciljih, z dosledno zaščito celotnega obalnega pasu kot javno dobro. Zaradi tega morata tako kot Nova ljubljanska banka in Nova kreditna banka Maribor tudi banka Koper in statusno urejeno koprsko pristanišče ostati v slovenski lasti, saj Primorci ne želimo nove rapalske pogodbe".

RAZSTAVA O POJAVU IZSELJEVANJA SLOVENCEV

V muzeju novejše zgodovine v Ljubljani je na ogled prva velika razstava o izseljevanju Slovencev, o poteku in vzrokih tega pojava, ki ga zgodovinarji in strokovnjaki z drugih področij še niso celovito preučili v značilne demografske in druge tokove v naši preteklosti.

Direktorica muzeja novejše zgodovine mag. Marjeta Mikuž je v uvodu v vodnik oz. katalog po razstavi zapisala, da so ulice, jezera, razni izdelki, imena gorskih vršacev v Argentini ali oprema za kampiranje, pa drugi predmeti imenovani po Slovenceh, dokaz za kar pogosto trditev, da Slovence najdeš na vseh koncih sveta, kamor se le odpraviš. "Kadar v tujini sklepaš nova poznanstva, prav gotovo kdo pozna nekoga, ki je Slovenec". Ob tem je pomembna tudi trditev, da se je v preteklosti, posebej v devetnajstem in dvajsetem stoletju, iz rodne dežele izselilo toliko Slovencev, da bi bilo danes število prebivalstva pri nas, glede na naravni prirastek, enako, denimo, številu prebivalcev Danske.

Sodobni razstavniki koncepti v svetu se osredotočajo na prikazovanje osebnih pričevanj, posameznih zgodb in pogledov na zgodovinsko dogajanje skozi oči posameznikov. Temu sledijo tudi slovenski muzeji. Težijo k identifikaciji obiskovalca z dogajanjem na razstavi. Tako v muzeju lahko vidimo originalne predmete in še pričevanja, zapise resničnih ljudi, ki so te dogodke doživeli, in še žive pričee dogajanja. Organizatorji in urejevalci razstave - odprta bo do aprila naslednje leto - so ugotovili, da je gradiva, ki ga hranijo posamezniki, bodisi v Sloveniji ali pa v novih domovinah izseljencev, ogromno. Spričo omejenih prostorskih možnosti vseh razpoložljivih dokumentov oz. predmetov o veliki temi izseljenstva med Slovenci niso mogli razstaviti.

Tisti, ki so razstavo denarno podprli, med njimi je bil tudi Urad Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, opozarjajo, da izseljenci niso le tisti, ki so neposredno po drugi svetovni vojni zaradi zmage revolucije odšli v svet, pač pa tudi tisti, ki so se izselili že prej ali pa pozneje. Vsi bi se morali zavedati svojih korenin in biti še posebej ponosni na to, da sta na primer dve jezeri na divjem severu Kanade imenovani po Novomeščanu Janezu Planinšku, da je vrh v argentinskih Bariločah imenovan po Slovenki Bari Remec in da se pod zaščitno znamko brazilske opreme za kampi-

ranje skriva ime Janeza Hlebanje iz Srednjega vrha nad Jesenicami. V omenjenem vodniku po razstavi je objavljenih veliko podatkov o obsegu izseljevanja Slovencev, o vzrokih tega pojava in o državah, kjer so se naselili. Precej podatkov se nanaša tudi na izseljence iz Primorske in iz Trsta. Najpogostejši vprašanja o izseljenstvu sta, koliko Slovencev se je izselilo in koliko jih danes živi po svetu. Odgovora nista lahka in bolj ali manj temeljita na ocenah in različnih statističnih oz. demografskih izračunih. Vzrokov za to je več. Večina statističnih spremljanj gibanja prebivalstva pri odhajanju ali prihajanju v novo okolje je namreč temeljilo in še zmeraj temelji na državljanstvu in ne na narodnosti. Redki so primeri, da v priseljenih državah sprašujejo po narodnosti, materinem jeziku, prednikih ipd.

Po nekaterih podatkih je pred nekaj leti živelo v ZDA 250.000, Kanadi 3.000, Argentini 26.000, Braziliji 3.000, Afriki 3.000, Avstraliji in Novi Zelandiji po 3.000, Nemčiji 25.000, Franciji 10.000, Belgiji 1.000 in na Nizozemskem 1.000 slovenskih izseljencev, skupaj torej 322.000 izseljencev. Leta 1990 je po uradnih podatkih prebivalo v ZDA 124.437 oseb slovenskega rodu. Maja 1945 je v Avstrijo in Italijo pobegnilo okrog 20.000 do 25.000 oseb. Okrog 10.500 domobranskih vojnih ujetnikov in okrog 600 civilistov so Angleži vrnil v Jugoslavijo. Ostali so se po letu 1947 iz begunskih taborišč razselili po svetu, npr. okrog 6.000 v Argentino, precej v ZDA, Kanado in Avstralijo. V letih 1946-48 pa se je iz čezoceanskih držav vrnilo domov v Slovenijo okoli 3.000 oseb, iz evropskih držav pa 38.355 Slovencev. Vodnik po razstavi omenja, da je prebivalstvo Trsta v petdesetih letih, zaradi negotove prihodnosti Tržaškega ozemlja, množično odšlo za odhod v Avstralijo. Po nekaterih ocenah se je izselilo nad 27.000 ljudi, med katerimi naj bi bilo 15.000 Tržčanov, ostalih 12.000 pa iz vrst istrskih beguncev in drugih vojnih priseljencev v Trst. Med izseljenci naj bi bila tretjina Slovencev. V obdobju prejšnje skupne države, SFRJ, je obstajalo ostro uradno ločevanje med emigrantom, izseljencem in delavcem na začasnem delu v tujini. Prvi je bil pripadnik sovražne emigracije, povojni begunec ali samo nenaklonjen komunističnemu režimu v Jugoslaviji; drugi je bil član starega in novi državi naklonjenega izseljenstva, npr. v ZDA; tretji, novi izseljenec (zdomec) pa je bil, praviloma, naklonjen oz. vsaj lojalni svoji državi. V Sloveniji so opustili stare opredelitve, ki so jih uveljavili iz političnih in ideoloških razlogov. Zdj uporabljajo enoten naziv izseljenec. To pa je vsak, ki začasno ali za stalno zapusti dom in iz najrazličnejših vzrokov odide v svet oz. na tuje.

13

ČETRTEK,
6. DECEMBRA
2001

PRODAJA KOPRSKE BANKE

NALIJMO LJUDEM ČISTEGA VINA

MILAN GREGORIČ

Kot pozornega opazovalca dogajanj v tem prostoru me v zvezi s prodajo koprške banke moti, med ostalim, tudi vrsta protislovnih izjav in prezrtih okoliščin. Prvič, sedanji lastniki banke zatrjujejo (PN, 16.11.01), da je NLB v svoji ponudbi za odkup koprške banke postavila zahtevo, "da Banka Koper vstopi v sistem NLB in v končni fazi postane njena podružnica, z območnim poslovanjem, omejenim na južno in severno Primorsko", kar naj bi bilo nesprejemljivo tako za lastnike banke kot tudi za samo regijo. Po drugi strani pa smo v sporočilu NLB (PN, 9.11.01) prebrali, da je v svoji ponudbi "zagotovila ohranitev pravne samostojnosti Banke Koper, ki naj bi postala nosilka dejavnosti skupine NLB za območje severne Primorske in obalno kraške regije, poleg tega pa tudi Notranjske ter tržaške in goriške regije v Italiji. Hkrati bi imela Banka Koper tudi primerno vlogo pri širitvi skupine NLB na Hrvaško, in sicer predvsem preko njenega vstopa na področje Istre in hrvaškega Primorja". Torej povsem protislovne izjave, za katere bi se spodobilo, da bi nam jih kdo pojasnil, ker bomo sicer morali misliti, da nam nekdo laže.

Drugič, ob zagotavljanju sedanjih lastnikov, da bo Banka Koper pod italijanskim lastništvom ohranila svojo samostojnost in zaposlene ter celo dosegla hitrejši razvoj, pa v isti sapi zvemo (PN, 2.11.01), da veljajo te koncesije, po določbah pogodbe, za obdobje petih let oz. vse, dokler bodo prodajalci imeli v rokah vsaj 5% delnic. Kar bi lahko pomenilo, ob očitni ihti po čimhitrejši prodaji delnic, da bo ta samostojnost in razvoj zelo kratkega diha. O tem pa lastniki previdno molčijo. Še bolj zgovoren je v zvezi s tem zagoneten molk dosedanjega vodstva banke, ki nam ne slika prav nobenih svetlih perspektiv koprške banke v naročju novega lastnika, kar je morda še najbolj pošteno.

In, tretjič, se prodaja koprške banke obravnava povsem iztrgano iz širšega konteksta vsakršnih italijanskih pritiskov na ta prostor, ki zgovorno kažejo na obstoj načrta za vzpostavitev čimvečjega nadzora nad njim. Naj ob diverziji dvojne državljanstva, "kupovanja duš", pritiskih v zvezi s istrsko čezmejno regijo itn. opozorim na okoliščino, da so inspektorji naskočili goriško Kmečko in Tržaško kreditno banko ter ju tudi pomagali sesuti ravno v času prve kratkotrajne

Berlusconijeve vladavine. Pa da Narodna banka Italije ni dovolila NLB prevzema (in sanacije) goriške Kmečke banke in da so italijanske oblasti našle način in sredstva, da na pogorišču dveh slovenskih bank obnovijo njuno poslovanje, vendar ne več v slovenskih rokah. In končno je Italija nedavno tega poskusila vzpostaviti nadzor nad tremi največjimi hrvaškimi bankami (zagrebško, reško in splitsko), kar ji je uspelo le delno (v Splitu), tako zaradi revolta hrvaške javnosti kot tudi zaradi modrega ravnanja hrvaških oblasti, ki so npr. na Reki dale prednost avstrijsko-nemškemu interesu in kapitalu. Končno je razvoj severnojadranskega luka in njegovih mest odvisen od blagovnih tokov iz srednje Evrope, ne pa toliko od Italije. Zato je interes srednjeevropskega gospodarstva po močnejši prisotnosti v tem prostoru povsem legitimen ter ga je treba upoštevati. Da ne govorimo o tem, da ta interes ne ogroža nacionalne identitete tega prostora, kar za italijansko stran ne bi mogli reči. Vse povedano velja tudi za Koper, ki pa, zgleda, tega ni dojel, oz. so pri prodaji koprške banke prevladali ozki poslovni interesi nad nacionalnimi, predvsem nizka

cena delnic in plačilo v gotovini.

Končno predstavlja obvladovanje finančnih centrov pomemben vzvod moči in posledno tudi oblasti, zato jih ne bi smeli tako lahkomišlno prepuščati v roke sosedom, o katerih iz naših dolgih zgodovinskih izkušenj, vse do današnjih dni, ne moremo povedati prav nič dobrega. Stane Valant, direktor Nacionalne finančne službe, meni, npr., da je prodaja kontrolnega paketa večjih slovenskih bank tujcem tako pomembna odločitev, da "zahteva širše soglasje javnosti, morda celo referendum". Tudi sicer smo iz podatkov dnevnega tiska lahko razbrali, da na primer v Evropi česa takega skoraj nihče ne počne. Še najmanj Italija! Z veliko skepsjo sprejemam tudi zagotovila lastnikov, da prinaša italijanska banka v naš prostor hitrejši razvoj. Oni sami namreč najbolje vedo, da je osnovni motiv kapitala profit, ne pa kaka človekoljubnost ali solidarnost do okolja. Zato nam preostaja upanje, da se bodo Primorci (varčevalci in podjetniki) uprli temu in da bodo s prenosom svojih vlog na druge banke preprečili, da bi se bančni dobiček začel pretakati iz siromašne Primorske na bogato Padanijo.

OBVESTILO

TRETJI KONCERT iz niza Hitove muze z naslovom *Kontrapunk od Bacha do Piazzole* bo v petek, 7. decembra, ob 20. uri na gradu Dobrovo. Mednarodno oblikovan godalni kvartet bo izvajal skladbe J.S. Bacha, W.A. Mozarta, D. Milhauda, I. Stravinskega, A. Piazzole in R. Schumann.

V SOBOTO, 8. decembra, ob 20.15 bo v veliki dvorani Kulturnega doma v Novi Gorici na sporedu izvenabonmajski koncert ob 20-letnici delovanja okteta Vrtnica.

ITALIJANSKO PRAVO

ZAVAROVANJE ALI JAMSTVO NAMESTO GLAVNICE?

DAMJAN HLEDE

Ukrep "stotih dni" (zakon 383/2001, ki odpravlja davek na dedovanja in darila, o čemer smo pisali v prejšnjih tednih), uvaja, mimo zakona o reformi družbenega prava, kateremu smo posvetili celo vrsto nadaljevanj, veliko novost v delovanju kapitalističnih družb. 6. člen tega zakona določa namreč, da podpis glavnic v delniških družbah, v komanditnih delniških družbah in v družbah z omejeno odgovornostjo, lahko nadomestimo s podpisom v ta namen sklenjene zavarovalne police ali bančnega jamstva.

Presežena je torej nujnost izpolnitve obveznosti, ki izhajajo iz podpisa določene vsote družbenega kapitala v trenutku ustanovitve družbe ali dviga njene glavnice, z denarnim, blagovnim ali kreditnim vložkom. Možno ga bo nadomestiti z omenjenima alternativama: podpisom zavarovalne police ali bančnega jamstva.

S tem ukrepom, kolikor ga bo praksa trgovinskih družb izkoristila in uresničila in kolikor bo to prakso trg potrdil, bo dejansko prišlo do ošibitve načela učinkovitosti družbenega kapitala kot jamstva v prid družbenih upnikov. Res je, da predstavlja v družbah prvo in najbolj stvarno jamstvo za upnike družbeno premoženje, ki pa je praviloma spremenljivo, ravno zato pa predstavlja glavnicista minimalno mero jamstva, ki so jo družbeniki vložili v idejo, ki jo predstavlja namen družbe in ki jo za časa družbenega delovanja ni mogoče preusmeriti v druge namene.

Več je neznan, do katerih bo lahko ta novost privedla v vsakdanje družbeno delovanje: če je trajanje police npr. kratkoročno, je zelo možno, da v primeru tudi rahlih težav družbenega podjetja, zavarovalniška družba ne bo več obnovila pogodbe, kar pomeni, da bo vse

tveganje padlo na upnike, ki ne bodo imeli več niti jamstva, e-fektivno vložene glavnice. Če bo zavarovalna pogodba dolgoročna, bomo v primeru postopnega plačevanja premije (plačilo premije una tantum na začetku verjetno ne bi imelo smisla, ker bi bilo ekvivalentno denarnemu vložku v družbeno glavnicu), bo stanje isto kot v primeru kratkoročne police, ker nominalna vsota podpisane glavnice dalj časa ne bo odgovarjala dejansko izplačanim premijam. Kaj se bo potem zgodilo v primeru denarnih izgub, ki po zakonu obvezujejo družbo k znižanju glavnic za njihovo kritje ali, alternativno, k spremembi družbene oblike ali k likvidaciji družbe? Bo ta sistem nagnil tehtnico k tretji, radikalnejši izbiri?

Precej je torej praktičnih vprašanj, ki so vezane na to novost. Njen razlog pa verjetno obstaja v prilagoditvi sistema vlaganja v družbe k vse bolj pogostim sodobnim in manj materialnim predmetom podjetniške dejavnosti. Pomislimo samo na to, da je danes na trgu vse bolj vredna "ideja" kot taka, t.i. know how (torej specifične tehnike, mehanizmi za proizvodnjo, organiziranje, reklamiranje, itd.). Gre za ideje, ki ne potrebujejo osnovnega kapitala zato, da lahko pridejo do finančnih posojil ali investicij. Z novim sistemom vlaganja bi se lahko te ideje lažje uresničevale, ampak ne brez negativnih posledic, ko stvari ne bi šle tako kot po želji.

Za dokončno operativnost te novosti bo vsekakor treba počakati še izjavni odlok, ki bo moral izdelati primerne oblike ekvivalenc med podpisano glavnicu in novimi oblikami vlaganja. Iz teh novih možnosti pa so v vsakem primeru po zakonu izključene banke in druge finančne ter zavarovalniške družbe.

SLOVENIJA

V PRIČAKOVANJU VKLJUČITVE V EU

TOLAR LE PREHODNA VALUTA

V Sloveniji se ob bližnji uvedbi evra v skupini dvanajstih evropskih držav nadaljuje ugotovitev, kdaj bo nova evropska valuta lahko uvedena tudi v Slovenijo. Javnost je seznanjena z ugotovitvijo izvedencev iz centralne banke (Banke Slovenije), da je tolar le prehodna valuta, ki jo bodo čez nekaj let nadomestili z evrom. Opozarjajo, da v EU ne predvidevajo, da bi katera izmed držav kandidatka za vstop v to povezovalno tako ob vstopu že lahko uvedla tudi novo evropsko denarno enoto, saj menijo, da nobena za to ne bo pripravljena. Poleg tega bo morala lede na sedanja pravila vsaka nova članica po sprejemu v EU na vključitev v gospodarsko denarno unijo počakati vsaj dve leti. Gre za vključitev v ustroj de-

viznih tečajev, ki je rezerviran za polnopravne članice EU.

Sicer pa bodo nove članice EU lahko vključene v območje evra šele, ko bodo izpolnjevale stroga t.i. maastrihtska merila o nizki stopnji inflacije, zdravih javnih financah, nizki stopnji obrestnih mer in o stabilnem denarnem tečaju. Ta merila so, kot zapisano, zelo zahtevna in omejevalna, zato poznavalci pričakujejo, da bodo prihodnje članice EU, torej tudi Slovenija, sposobne uvesti evro šele po letu 2008. Medtem bančni strokovnjaki s prispevki v javnih občilih in na druge načine še naprej opozarjajo ljudi, naj bodo ob bližnji uvedbi nove denarne enote, evra, pozorni pred možnimi ponaredki.

M.

PRVA SEJA "ZELENEGA OMIZJA"

ZDRUŽITI MOČI V KORIST TRŽAŠKEGA KMETIJSTVA

EDI BUKAVEC

V torek, 27. novembra, se je na sedežu tržaške pokrajine odvijalo prvo zasedanje t.i. "Tržaškega zelenega omizja". Organ je neformalno nastal leta 1994 za izdelavo Posebnega načrta za razvoj kmetijstva in okolja v tržaški pokrajini, ko je pokrajino vodil takratni komisar Mazzurco.

Omizje koordinira sedaj odbornik za kmetijstvo tržaške pokrajine Giorgio Reti, ki je na dnevnem red dal sledeče predloge: gradnjo infrastrukture na Tržaškem, možnosti razvoja oljčnega sektorja, program vodenih integriranih fitofarmaceutskih posegov za leto 2002, pobude v zvezi z Dnevi kmetijstva, predvidenimi v septembru l. 2002 na tržaškem velesejmu, ter poročilo o srečanjih v zvezi z uresničevanjem projektov Interreg 3.

Na zasedanju so poleg Reta bili prisotni še župana Boris Pangerc (Dolina) in Marino Vocci (Devin-Nabrežina), odbornik za kmetijstvo zgošniške občine Rado Milič, za tržaško občino dr. Bonis, za Trgovinsko zbornico dr. Walter Stanissa, za Kraško gorsko skupnost dr. Vitjan Sanci, za zavod Ersa dr. Del Zan, za Deželno združenje rejcev dr. Micolini in dr. Boret, za Konzorcij DOC Kras Silvano Ferluga, za Konzorcij kraških čebelarjev dr. Dorigo, za tržaško zvezo Coldiretti Dimitrij Žbogar in Paolo Bertoli, za Kmečko zvezo Edi Bukavec ter dr. Degenhardt in dr. Covari, načelnika Kmetijskega in gozdarskega nadzornišva v Trstu.

Zasedanje je, glede na točke na dnevnem redu, zahtevalo precej časa, da so se argumenti osvetlili z raznih strani. Vsi prisotni so potrdili veljavnost Kra-

jevnega zelenega omizja, ki hoče združiti moči v korist tržaškega kmetijstva. Na koncu je bil sprejet sklep, da bodo vsi člani omizja, vsak po svojih pristojnostih in možnostih, skrbeli in si prizadevali za uresničitev pobud, ki so bile postavljene v razpravo na dnevnem redu ter da se za-prosi za srečanje predsednika deželne vlade Tonda, ki naj Posebnemu načrtu za kmetijstvo in okolje v tržaški pokrajini zagotovi finančno podporo dežele.

FINANČNI SVETOVALCI & ZAVAROVALNI AGENTI
SLOVENSKO DEŽELNO GOSPODARSKO ZDRUŽENJE
SEKCIJA SAMOSTOJNIH POKLICEV

1. **BARINI MASSIMO**
NUOVA MAA ASSICURAZIONI
Prosek 282
tel./fax 040 225046
348 3057533

2. **DURIAVIG CLAUDIO**
INA - INASIM
Ul. Centrale 23/a Srednje/Stregna (UD)
0432 724002
339 7599105
cduravig@tin.it

3. **GARBAZ CLAUDIO**
CREBERG SIM, Gruppo Bancario popolare di Verona
Oblizza 3 Srednje/Stregna (UD)
0432 725078
339 2726149
garbaz.claudio@interfree.it

4. **GODINA WALTER**
LLOYD ADRIATICO Assicurazioni
Ul./via di Prosecco 2
040 214524
040 212753
348 2442556
godwal@xnet.it

5. **GRUDEN IVAN**
COPERNICO SIM
Ul./via Roma 28 (TS)
040 660001
fax 040 632711
347 4400895
gruden.g@copernicosim.com

6. **HUSU WALTER**
Ul./via Cicerone 2
040 361899
348 7092018
fax 040 361832

7. **KOŠUTA PAOLO**
BANCA GENERALI
Nabrežina 97
040 200580
339 6951425
fax 040 2025217

8. **MAGAINA GIOVANNI**
UNIPOL ASSICURAZIONI
Ul./via di Prosecco 18 (TS)
tel 040 214744
335 6380585

9. **MARSIČ MARINO**
BIPOP - CARIRE
Corso Italia 5 (TS)
348 2257195
wmars@tin.it

10. **OBERDAN DEAN**
UNIPOL ASSICURAZIONI
Trg/p.zza Venezia 1 (TS)
348 5289451
fax 040 300665

11. **PAHOR MAURIZIO STOJAN**
UNIPOL BANCA
Trg/p.zza Venezia 1 (TS)
040 3220283
348 4440474
spahor@xnet.it

12. **PALUDGNACH ROMANO**
INTESABCI ITALIA SIM
Ul./via del Tei 18 Moimacco (UD)
335 6229144
romano@paludgnach.it

13. **SEMAN ALESSANDRO**
BANCA MEDIOLANUM
Ul./via Torrefranca 21 (TS)
trg/p.zza Unità d'Italia 3 (TS)
335 6560128
alseman@libero.it

14. **SVAB CORRADO**
ASSICURAZIONI GENERALI
Strada per Vienna 9 (TS)
Opicina/Opicina (TS)
040 211489
333 5995912
fax 040 2155000

15. **TERCICH SILVANO**
INA ASSITALIA Prosek/Prosecco 129
tel./fax 040 225329
347 8390082
ina.carso@libero.it

Eurokotiček
MARA PETAROS

Naša sodelavka odgovarja na vprašanja o evru. Bralce vabimo, naj nam pošljejo svoja vprašanja glede nove valute po e-mailu, faksu, tradicionalni pošti ali telefonu; mi bomo to posredovali sodelavki.

Vpr.: Naročen sem na večje število časopisov in revij. Po navadi je čas od decembra do februarja nekako tisto obdobje, ko je treba plačati letno naročnino, to pa storim v večini primerov s položnico na poštni tekoči račun. Zanima me, kako bo v prvih dveh mesecih prihodnjega leta, ko bo potekalo t.i. prehodno obdobje, če mi bo položnica prišla domov z natisnjeno vsoto v evrih, bom lahko plačal v lirah? Pa še to: ali bo zaradi menjave v evre potrebno kaj doplačevati? V pričakovanju odgovora se vam najlepše zahvaljujem in vas pozdravljam.

Odg.: Od 1. januarja 2002 bo večina negotovinskih plačil potekala v evrih. Založniška hiša bo morala od 1.1.2002 izdajati račune samo v evrih, naročnik pa bo lahko izbral, v kateri valuti bo račun poravnal. Naročnino bo lahko pla-

čal v lirah ali v evrih, ne da bi pri tem imel kakršen koli dodaten strošek. Pri tem se bo lahko zgodilo, da bo prišlo do minimalnih razlik zaradi zaokroževanja, nikakor pa pri tem ne boste morali plačati pristojbin, ker je to protizakonito. Ravno tako boste lahko poravnali naročnino s položnico na poštni tekoči račun. Če je položnica v lirah, lahko že danes plačate v lirah, če poravnate naročnino v gotovini, ali v evrih, če plačate preko kartice bankomat, s kreditno kartico ali s čekom, od 1.1.2002 pa boste lahko poravnali v lirah ali v evrih ali celo delno v lirah in delno v evrih, ne da bi vam pri tem pošta zaračunala dodatne stroške.

Vpr.: Kot mnogi drugi sem tudi jaz lastnik kreditne kartice in kartice bancomat. Zanima me, kako bo z le-temi, ko bo prihodnje leto vstopil v veljavo evro. Bomo avtomatično začeli plačevati preko kreditne kartice v evrih oz. bomo lahko normalno črpali evre s tekočega računa z dosedanjim kartico bancomat ali pa bo potrebna kaka posebna operacija, če ne celo zamenjava kartic? V pričakovanju odgovora se vam naj-

lepše zahvaljujem in Vas lepo pozdravljam.

Odg.: Pri kreditnih karticah in karticah bancomat bomo imeli še najmanj težav. Tudi po fizični uvedbi evra, in sicer po 01.01.2002, bomo še naprej lahko uporabljali iste kreditne kartice in kartice bancomat. Pri kreditnih karticah in pri karticah bancomat ni potrebna nobena menjava, že minuto po polnoči 1.1.2002 bomo lahko s kartico bancomat iz avtomatov

dvignili prve evre, s katerimi bomo lahko plačevali svoje nakupe. Ravno tako bomo lahko s kreditno kartico 1.1.2002 zjutraj plačali silvestrsko večerjo v evrih. Številni izvedenci celo svetujejo, naj bi v prvih dveh mesecih naslednjega leta plačevali večino svojih plačil s kreditno kartico, saj se bomo na tak način izognili številnim težavam pri pretvarjanju zneskov pri gotovinskem plačilu.

ODBOJKA / OLYMPIA
TISKARNA BUDIN -
ELTOR 3:2

SVETOVNO PRVENSTVO V NOGOMETU 2002 NA DALJNEM VZHODU

NOGOMETNI ŽREB UGODEN ZA SLOVENSKO MOŠTVO

KLJUB ZMAGI IGRA NE ZADOVOLJUJE

(Olympia: Geotti 12, J. Terpin 7, Grauner 30, Dorni 8, Pintar 4, Maraž 10, B. Šiligoj 15, F. Hlede 3, S. Terpin 0, G. Šiligoj 1, Špacapan, Bernetič.)

Tudi tokrat je Olympia že pred tekmo bila favorizirana za zmago, toda raztresenost in utrujenost so za našo šesterico spet predstavljale trn v peti. Kot vedno se je za našo ekipo tekma začela odlično, saj sta bila bodisi obramba kot napad izredno učinkovita. V drugem nizu pa je ekipa naenkrat popustila. Zaradi napetosti in živčnosti je Olympia popolnoma podlegla gostom, ki so prevzeli vodstvo in zmagali kar dva seta. Ko je že slabo kazalo, je trener Conz končno opravil nekaj menjav v vrstah Olympie, ki je izboljšala kvaliteto igre in ponovno prevzela premoč tako, da se je Eltor moral vdati.

Kljub zmagi je ekipa spet pokazala igro, ki žal še vedno ne zadovoljuje. Fizičen in psihičen padec po prvem setu je namreč postal že prava navada, ki jo bo treba čimprej odpraviti.

PETER ŠPACAPAN

Pred dnevi se je izvedelo, katere državne nogometne ekipe se bodo najprej pomerile med seboj na svetovnem nogometnem prvenstvu na Japonskem in Koreji prihodnje leto.

Od 31. maja do 30. junija prihodnje leto bo namreč v teh dveh državah na Daljnem vzhodu potekalo svetovno nogometno prvenstvo, na katerem bosta sodelovali tudi reprezentanci Slovenije in Italije in je zato v teh dveh državah kot tudi drugod v svetu vladalo veliko zanimanje za žreb tekmovalcev.

Tako Slovenci kot Italijani so takoj po žrebu povedali, da so s svojimi nasprotniki zadovoljni in zato upravičeno pričakujejo uvrstitev v drugi krog tekmovalcev, v katerem se bo za končno lovoriko pomerilo 16 najboljših nogometnih moštev z vsega sveta.

Italija, ki se ima za nogometno velesilo, bo v prvem krogu igrala z Ekvadorjem, Hrvaško in še z Mehiko, medtem ko se bo Slovenija v prvem krogu tekmovala ponovno pomerila s Španijo, kot se je bilo to že zgodilo na nedavnem evropskem

prvenstvu, kjer so španski nogometaši za las slavili, nadalje pa še s Paragvajem in z Južno Afriko. Obe reprezentanci bosta igrali na Koreji, kar so na obeh straneh sprejeli z veseljem.

Italijanski selektor Giovanni Trapattoni je po žrebu dejal, da je uvrstitev v drugi krog tekmovalcev na Daljnem vzhodu za Italijo več kot le sprejemljiva, saj bo njen večji nasprotnik le dobro znana in nevarna Hrvaška, medtem ko bi z Mehiko in Ekvadorjem "azzurri" morali zlahka opraviti, pa čeprav je temperamentni Trapattoni tudi povedal, da na svetovnem nogometnem prvenstvu ne gre nikogar podcenjevati.

Selektor Srečko Katanec, ki izjemno uspešno vodi slovensko enajsterico, pa je povedal,

da so slovenski igralci in tehnično vodstvo ekipe z žrebom zadovoljni, sam pa da je prepričan, da bi se slovenska nogometna vrsta lahko uvrstila v drugi krog svetovnega prvenstva, kamor bosta odšli prvouvrščeni reprezentanci iz vsake skupine. Povedal je tudi, da bo zagotovo najtežji nasprotnik Slovenije Španija, ki pa jo že poznajo in bi bilo morebitno slovensko masčevanje za

poraz na evropskem prvenstvu zato več kot le sladko, medtem ko Južne Afrike in Paragvaja ne poznajo, a se bodo na prvenstvo dobro pripravili. Takrat naj bi bil nared tudi Zlatko Zahovič, ki zadnji dve tekmi proti Romuniji zaradi poškodbe ni igral.

Sicer pa v svetu vlada za svetovno nogometno prvenstvo, ki si ga bo v neposrednih televizijskih prenosih ogledalo več kot dve milijardi ljudi, velikanško zanimanje, in to še posebej v deželah, kjer imajo najbolj izrazito "nogometno" publiko. To so poleg Italije zagotovo vse južnoameriške države, a tudi Anglija, Francija in Nemčija ne zaostajajo dosti za vročerkvimi Južnolatinci.

Pa pogledajmo, koga so dobili favoriti v prvi krog tekmovalcev!

Francija, sedanji svetovni prvak, se bo pomerila s Senegalom, Urugvajem in Dansko in bi torej ne smela imeti velikih težav za nadaljevanje tekmovalcev. Brazilci se bodo pomerili najprej z vedno boljšimi Turki, nakar bodo igrali še z enajstericami Kitajske in Kostarike.

Nemčija, ki je doživela že v kvalifikacijah svoj križev pot, saj se je uvrstila na svetovno prvenstvo tik pred dvanajsto uro, se bo najprej pomerila s Saudsko Arabijo in takoj zatem še z Irsko in Kamerunom.

Japonci, ki so se na prvenstvo uvrstili kot gostitelji svetovnega prvenstva, bodo prvo tekmo igrali z Belgijci in nato še z Rusi in Tunizijci. Prav gotovo pa je najtežja skupina tista, v kateri bodo igrali nogometaši Argentine, Anglije, Nigerije in Švedske. V tej skupini, ki so jo poimenovali "jeklena skupina" in ponovno postavlja v takojšen medsebojni boj stare znance Angleže in Argentine, bosta imeli, vsaj na papirju, težjo nalogo Nigerija, ki igra vse boljše nogomet, in Švedska, ki tudi ni še rekla, da se odpoveduje napredovanju v tekmovalcu.

Vsekakor bo svetovno prvenstvo glavni športni dogodek prihodnjega leta, saj se okrog nogometa vrta ogromno denarja in seveda tudi zanimanja.

ZUT

15

ČETRTEK,
6. DECEMBRA
2001

AKTUALNO

PRIZNANJE SO PODELILI NOVEMBRA V PIRANU

DARIO MARUŠIČ KOCJANČIČEV NAGRAJENEC

MILAN GREGORIČ

V drugi polovici novembra je bila v piranskem gledališču Tartini podeljena letošnja nagrada Alojza Kocjančiča glasbeniku, etnomuzikologu in publicistu Dariu Marušiču iz Strunjane za njegove velike zasluge pri ohranjanju istrskega glasbenega izročila.

Marušiča je ljudska glasba prevzela že v otroštvu, ko je, kot pravi v intervjuju za PN (24.11.01), skoraj "uročeno" poslušal najprej nono Marijo Jakac Stornoga in kasneje ljudskoglasbene oddaje Radia Pula. Njegovo skrito željo po raziskovanju ljudske glasbe sta na piranski gimnaziji začutila in spodbudila prof. slovenščine Karmen Furlan in prof. Danilo Povh. Na kar se je potem v Franciji v 70. letih naključno srečal z gibanjem Folk Revival in v Marušiču se je sprožil plaz, ki ga ni mogoče več ustaviti.

S prenosnim kasetofonom je prepotoval Istro po dolgem in počez ter zaoral v ledino njene ljudske glasbe. V živem stiku z ljudskimi godci in pevci je tudi začutil njeno dušo in njen človeški čar. Pri tem ni delal razlik glede na narodnost in je Istro obravnaval kot celoto. Njegov rod izvira iz Marušičev pri Groznojani. Rad se pobaha, da je "mešanec" in pravi, da se hkrati počuti "člega Slovenca, Hrvata in Italijana". Kot violinist in pihalec je Marušič tudi sicer eden najbolj popularnih ljudskih godcev v Istri. Glasba mu je, kot pravi v intervjuju, "edini resnično univer-

zalni jezik", ker so "njeno razno sredstvo čustva" in je tako "dostopna in razumljiva vsem". Z leti ga je pot zanesla v svet in je danes na evropski ljudsko-glasbeni sceni njegovo ime zelo poznano ter spoštovano.

Njegovo raziskovalno delo je spremljala serija izdanih plošč, med katerimi so bile zelo odmevne tiste, ki jih je v začetku 80. let posnela Istranova, pa recimo *Istrophonia* (1997), ali *CD Bura tramontana* (1999) idr. V začetku 90. let je pri Založbi Lipa izdal zbirko istrskih ljudskih pesmi *Predi, predi, hči moja*. Nekaj let kasneje pa monografijo *Piskaj-sona-sopi*, posvečeno pestri množici istrskih ljudskih glasbil. Marušič je tudi ploden publicist, saj so njegove strokovne razprave prisotne v številnih publikacijah. Kot soustanovitelj, godec in mentor je sodeloval pri oblikovanju in nastopanju številnih skupin (Istranova, Vruja, Tolovaj Maraj, Trinajsto prase, Calicanto, Trio Kras, La Sedon Selvaie idr.).

Ko sem mu čestital ob prejetju nagrade in ga spodbudil, naj kar tako naprej ustvarja, mi je sproščeno in nasmejano odgovoril "saj ne znam drugače". V pripravi ima še celo vrsto plošč, pa zbornik o dudah s člega sveta, več razprav, sodeluje v mednarodnem projektu o posebnostih istrske lestvice in še marsikaj drugega. Skratka iz njega vre kar naprej in vse kaže, da bo v svojem plodnem življenju pustil za seboj globoko zorano brazdo.

VELIKI SEN SE ZAČENJA URESNIČEVATI

VIJUGAVA, A VZTRAJNA RAST UNIVERZE NA PRIMORSKEM

Po nekaj desetletjih visokošolske tradicije in poldrugem desetletju prizadevanj, zlasti obalnih občin, za ustanovitev Primorske univerze, se veliki sen začenja uresničevati. Občinski sveti Kopra, Izole in Pirana, ki so ob državi ter novogoriški in sežanski občini soustanovitelji Univerze, so soglasno podprli vladin odlok o njeni ustanovitvi. Predstavnik vladne komisije dr. Livij Jakomin je ob tej priložnosti dejal svetnikom, da "odločajo o projektu, kakršnega v svoji zgodovini Primorska še ni imela", in da bi "zamujevanje te priložnosti pomenilo veliko odgovornost za nas same in za generacije, ki prihajajo". Pričakuje se pritrilni sklep tudi sežanske občine, medtem ko se je v Novi Gorici resno zataknilo. Občinski svet je namreč zavrnil vladni odlok o ustanovitvi univerze, ki naj bi ga vlada v kratkem dala v obravnavo in sprejetje Državnemu zboru. Svojo zavrnitev so svetniki pospremili s sklepom o podpori za ustanovitev lastne univerze na Goriškem, češ da Nova Gorica noče biti privresek Kopra, kar naj bi se s sprejetjem vladinega odloka tudi zgodilo. Zaplet je močno odjeknil v javnosti, saj je postal na glavo vse dosedanje načrte o ustanovitvi skupne Primorske univerze.

Novogoriški župan Črtomir Špacapan je zdramatiziral dogodke rekoč, da se je pač Nova Gorica odločila za lastno, samostojno pot pri ustanavljanju univerze. Slednja naj bi se zakokozila okrog Politehnike, ki premore že danes dva dodip-

lomska (znanost o okolju, vodenje proizvodnih in tehnoloških sistemov) in dva podiplomska študijska programa (znanost o okolju, karakterizacija materialov). Ravno kar je oba podiplomska programa preselila v nove prostore obnovljenega kvadrata nega grajskega stolpa v Štanje-lu, kar je komenski župan Uroš Slamič pospremil z ambiciozno napovedjo, da "Kraški Oxford odpira svoja vrata". Obstoječim programom pa namerava Politehnika kmalu dodati še nove (arhitekturo prostorskega planiranja in restavracijsko v arhitekturi), ki jih namerava razporediti tudi v Brda in Vipavsko dolino. Predstojnik Politehnike dr. Danilo Zavrtanik je ob tem opozoril, "da se je treba proti centralizaciji boriti tudi na lokalni ravni, če se že proti njej borimo na državni". Zagnanost Novogoričanov je prišla do izraza tudi ob nedavni ustanovitvi Fundacije Edvard Rusjan, h kateri so pristopili paradni konji goriškega gospodarstva. Fundacija naj bi služila za podporo nadarjenim študentom ter za nadaljnji razvoj Politehnike. Poleg tega zorijo v Novi Gorici načrti za ustanovitev še drugih dveh fakultet, in sicer za multimedialne študije in sociologijo. Že danes nabira znanje na Politehniki okrog 500 študentov, ki bi lahko z razširjenim programom in z ustanovitvijo novih fakultet kmalu preraslo v par tisoč, kar naj bi bil, ob treh delujočih fakultetah, eden izmed pogojev za ustanovitev manjše univerze.

Tako torej na Goriškem. V Kopru pa, ki že danes premo-

re sedem visokošolskih ustanov, od tega tri s statusom fakultete in dve mednarodno uveljavljenih znanstvenih institucij, z okrog 6.500 rednimi in izrednimi študenti, ter načrtuje v kratkem nove visokošolske ustanove (npr. zdravstvene smeri), hitijo naprej z ustanovitvijo, zaenkrat okrnjene, vendar še vedno Primorske univerze. Dr. Livij Jakomin opozarja, da mora biti univerza ustanovljena pred vstopom v EZ, ker bi sicer naši sosede lahko ponovno sprožili pritiske proti njeni ustanovitvi. Novi Gorici priznava pravico, da gre po svoji poti s tem, da ne bi smela pri tem ovirati drugih pri doseganju njihovih ciljev. Danijel Božič, direktor visokošolskega središča v Kopru, tudi ne nasprotuje goriškemu načrtu, a tudi sam zagovarja pospešen tempo ustanovitve okrnjene Primorske univerze v Kopru, ki bi morala po dosedanjih načrtih začeti oktobra 2002. Kar je po njegovem mnenju dovolj dolg čas, da bi obstoječi visokošolski zavodi sprejeli sklepe o pristopu k Univerzi ter si zagotovili tudi ustrezna soglasja pristojnih organov ljubljanskih visokošolskih ustanov, h katerim so doslej pripadali.

Ministrica za šolstvo dr. Lucija Čok obžaluje, da je prišlo do tega zapleta, in meni, da je ministrstvo doslej obravnavalo obe predvideni univerzitetni središči načrtovane Primorske univerze (koprsko in goriško) enakopravno. Meni tudi, da obstajajo pogoji, da bi lahko obe središči prek nekega krovnega telesa samostojno

upravljali vsebine lastnih dejavnosti in tudi premoženje univerze. Dejstvu pa, da je "po zakonodaji lahko univerza samo ena pravna oseba z enim rektorjem in senatom, se ne da ogniti". Čokova tudi poudarja, "da kot ministrica nima mandata za dve Univerzi na Primorskem". O tem lahko odloča samo Državni zbor ter pričakuje, da se bo slednji čimprej spopadel s tem problemom ob prisotnosti prizadetih. Zganili so se tudi primorski poslanci ter poslanska skupina LDS, ki so dokaj soglasno podprli vsakršne napore, da se presežejo sedanja razhajanja. Slednja bi namreč lahko škodovala celotnemu projektu, saj se tudi iz drugih regij (predvsem Dolenjske) oglašajo prav tako resne zahteve po lastni manjši univerzi ter bi ob morebitnem odločnem in enotnem nastopu lahko odrinili neenotne primorske napore na stranski tir. Zato spremlja primorska javnost razplet dogajanja z veliko pozornostjo v pričakovanju rešitve, ki bo resnično v korist visokega šolstva na Primorskem.

MG

ČESTITKE

**BLOUDKOVA PLAKETA
PROF. IVANU PETERLINU**
Pred kratkim so v Sloveniji podelili Bloudkove nagrade in plakete za delovanje na športnem področju. Med prejemniki Bloudkove plakete je tudi tržaški šolnik in športni delavec prof. Ivan Peterlin. Številnim čestitkam prof. Peterlinu se ob prejemu pomembnega in zasluženega priznanja pridružuje tudi Novi glas z voščilom, da bi nagradjenec še naprej plodno deloval v korist našega športa in šole.

PREDSTAVITEV KNJIŽNE ZBIRKE ZA LETO 2002 V LJUBLJANI

ŠE NEKAJ DOMAČEGA

TUDI NAŠA MOHORJEVA NA KNJIŽNEM SEJMU!

Tudi Goriška Mohorjeva družba je na 17. slovenskem knjižnem sejmu v Cankarjevem domu v Ljubljani minuli teden predstavila svojo knjižno bero, tako kot večina slovenskih knjižnih založb. Med njimi velja zlasti omeniti sestrski Mohorjevi družbi iz Celja in iz Celovca kot seveda tudi predstavitev knjig založbe Družina.

V sredo, 28. novembra, ko smo se podali v Ljubljano, je bil že 17. slovenski knjižni sejem v polnem razmahu, pa čeprav so ga šele ta dan odprli publiki, saj se je v razstavnih prostorih Cankarjevega doma kar trlo ljudi, med njimi je bilo še posebej veliko mladih, kar vliva upanje za prihodnost slovenske knjige. Nekatere slovenske šole so med slovenskim knjižnim sejmom priredile celodnevne obiske sejma, kar je seveda lepo dejanje, saj so šolarjem in dijakom omogočile ogled največjega knjižnega praznika na Slovenskem. Knjiga je namreč še vedno tisti instrument za študij, a tudi hvaležna prijateljica za vse čase, a mora to najprej postati, da jo potem tudi v odraslih letih človek redno jemlje v roke. Misel nam je seveda šla tudi k našim šolarjem, ker bi bilo prav, da bi tudi naše šole kdaj načrtno obiskale tako pomembno prireditel, kot je vsakoletni slovenski knjižni sejem. Končno le gre za prvovrsten kulturni dogodek, na katerem ima človek možnost videti domala vse knjižne novosti, a tudi priložnost slediti številnim kulturnim prireditvam, ki vedno potekajo med knjižnim sejmom, pa naj gre za knjižne predstavitve, razne posvete ali srečanja z avtorji, in to ne samo domačimi, ampak tudi tujimi, katerih dela so tudi v slovenskih prevodih. Vsak obiskovalec je ob vhodu, kjer je plačal

vstopnino v vrednosti 700 tolarjev, prejel tudi bon v vrednosti tisoč tolarjev, ki ga je lahko vnovčil ob nakupu knjig na sejmu. Bon je obiskovalcem in ljubiteljem knjige podarila Gospodarska zbornica Slovenije, kar je več kot lepa gesta. Predvsem pa si je vsak obiskovalec knjižnega sejma lahko ogledal pravo razkošno bogastvo slovenskih in ne samo slovenskih knjig, ki so izšle v zadnjem času.

Goriška Mohorjeva družba se je v Cankarjevem domu predstavila skupaj s sestrskima Mohorjevima družbama na lepem razstavnem prostoru, kjer je za knjige GMD vladalo veliko zanimanja, na posebni tiskovni konferenci pa je v sredo, 28. novembra, tudi predstavila svojo zadnjo knjižno bero.

Na prijetni, uro trajajoči, tiskovni konferenci se je zbralo lepo število časnikov in prijateljev ter sodelavcev Goriške Mohorjeve družbe, o kateri je spregovoril njen tajnik Marko Tavčar. Prišli pa so tudi ljubitelji knjige in prijatelji avtorjev ter

seveda kolegi iz drugih založniških hiš. Prav časnikar Marko Tavčar je tudi vodil tiskovno konferenco, na kateri so sodelovali tudi urednik Koledarja GMD dr. Jože Markuža, urednica knjige Anton Kacin (1901-1984) Zbornik ob 100-letnici rojstva hčerke pokojnega šolnika prof. Marija Kacin, avtorica receptov za briške slaščice, Sonja Marija Maraž Bednarich in njena hčerka Kristina, ki sta predstavili knjigo *Sonjine slaščice*, ter Jurij Paljk, ki je spregovoril o knjigi *Očetovstvo malo drugače*. Dr. Mirjam Simčič in prof. Marija Česčut pa sta skrbeli, da je tiskovna konferenca tekla, kot se spodobi.

Pisci in uredniki knjig so v kratkih posegih predstavili svoja dela, Marko Tavčar pa je še posebej predstavil knjigo prof. Lojzke Bratuž Iz goriške preteklosti. Govorilo pa se je predvsem o pomenu GMD, ki ga ima za slovenske ljudi, ki nam je dano živeti v italijanski državi. Jasno je, da predstavniki GMD niso mogli mimo lepega

večera in izjemno dobro obiskane slovesnosti ob 150. obletnici ustanovitve Družbe sv. Mohorja, ki je bila pred časom v Kulturnem centru Lojze Bratuž in se je udeležilo tudi veliko prijateljstvo GMD iz domovine.

Ko ugotavljamo, kako pomembno je, da se GMD predstavlja na slovenskem knjižnem sejmu, seveda ne moremo mimo dejstva, da je knjižni sejem moral podajati bolj organizirano, in to predvsem šolniki in šolarji, ki obiskujejo slovenske šole. GMD svoje poslanstvo dobro opravlja v naših krajih in med našimi ljudmi, vse bolj pa se s svojimi knjižnimi izdajami uveljavlja tudi v matični državi, kar je prav, saj ugotavljamo, da je v Sloveniji še vedno premalo znanja in vedenja o nas, ki živimo v Italiji.

tovnega slovesa Georges Pompidou.

Na goriškem gradu je v Pokrajinskem muzeju torej na ogled nevsakdanji svet, v katerem je Pilon v Parizu živel in delal. Razstava je izjemno lepo postavljena, fotografije pa so iz Pilonove zapuščine, ki jo hranijo v po njem poimenovani galeriji v Ajdovščini. Veno Pilon je namreč veliko fotografiral in različna tematika njegovih fotografij prica o njegovem zanimanju za figurativni svet, saj je fotografiral tako tihožitja kot portrete in to tudi ljudi, katerih imen danes ne poznamo več, znal pa se je tudi poigrati s seboj in je tako zanimiva fotografija-fotomontaža, na kateri je sebe postavil na spomeniški podstavek.

Ljubitelji umetnosti pa bo seveda najbolj zanimal tisti del razstave, ki predstavlja Pilonove fotografije njegovih umetniških sovrstnikov v Parizu, pa naj gre za De Pisisa, Giorgia De Chirica, Massima Campiglijia, Osipa Zadkina ali vedute življenja na Montparnassu in pa na sloviti Rive Gauche, kjer je Pilon živel.

JUP

MIKLAVŽEVI MEDENJAKI

MAJDA ARTAČ STURMAN

December: mrzel kot led, sladek kot med! Dvostišje, kot nalašč za prve decembrske dneve, ko se mrzli veter in topli sončni žarki objemajo poigravajo z valovi drgetajočega Tržaškega zaliva. Praznična mrzlica se je že zakadila v trge, ulice in v mestni drevored. Med viharajočimi balončki in smejočimi stojnicami, ki ponujajo vsakovrstne sladkarije - od bonbonov, mandolatov, marcipana, čokoladnih Miklavčkov do suhega sadja in čokoladno-zlatih cekinov in evrov - se preriva staro in mlado, ne meneč se za ledeni mraz, ki sili za nohte, in za veter, ki preprihava zatohli smrad postanih tržaških idej. Miklavž neslišno trka na duri...

Vendar ne maram v mesto, v vrvež, raje ostanem doma, na obronkih Krasa. Z možem se podava na sprehod po čudoviti razgledni poti, ki sva jo neštetokrat prehodila ob vsakem vremenu. V zimskem mrazu, v ledu ali v snegu, ki se počasi tali v blatno brozgo, v spomladanskem dežju, ob pesmi prebujajočega se vetra, ki naznanja toploto pomladi in vročino poletja, ob neznosni vlagi v daljavi hropeče nevihte, v večernem hladu iztekajočega se avgusta in v slepečem lesku rumenordečih plamenov ruja. Pot, primerna za vsakogar, pot, primerna za vsakršen dan. Prva decembrska nedelja se nagiblje k večeru, ko po prvih korakih srečava znanko, ki se že vrača s sprehoda. Izmenjava pozdrav in nekaj besed. Pozanimam se, ali je spekla orehovo potico, in ji povem, da sem za praznične dni že napekla dve vrsti piškotov: mandeljnov in medene. Ko me prosi za recept, se sladko zasmejem in se spomnim najinega včerajšnjega srečanja v zelenjavni trgovini.

Kupovala sem pomaranče, klementine, hruške, nekaj zelenjave in orehe, za piškote seveda. V ostrem decembrskem mrazu se mi je zahotelo toplote, zahotelo se mi je peke, in kaže, da prav tako tudi njej, saj je tudi ona nakupila orehov, da

bi svoje domače presenetila z okusno potico. Slo naj bi za nekakšno generalko za božično potico! Jaz pa sem kasneje doma udeležila že večkrat preizkušen recept mandeljnovih piškotov. Orehovi bodo počakali na naslednjo nedeljo, sem si rekla, in pomislila, da moram nujno porabiti.

Še nekaj domačega, sicer dobrega, a strjenega medu, ki mi ga je podarila teta. Rečeno, storjeno. Poiskala sem kuharsko knjigo, ki mi jo je pred mnogimi leti za Miklavža darovala mama. Knjiga je zdelana, brez ene platnice, popackana in tu pa tam zamaščena, a kaj hočete, že več kot dve desetletji me spremlja v kuhinji, in četudi imam še nekaj kuharskih knjig, imam to najraje. Verjetno, ker me spominja prav na Miklavža, ker prinaša preproste domače recepte in predvsem, ker je zelo priročna. Izbrskala sem recept za medene piškote in po navodilih umesila testo.

MEDENI PIŠKOTI

SESTAVINE: 10 dag zavretega medu, 10 dag sladkorja, ščep cimeta, sesekljana limonina lupinica, 1/4 l mleka, 50 dag moke s pecilnim praškom, beljak za premaz piškotov.

V večji plastični posodi zamesimo testo iz moke, ki ji dodamo sladkor, cimet, limonino lupinico, nato pa v jamico vlijemo med in mleko. Dobro ugnetano testo naj počiva do naslednjega dne, nato pa oblikujemo kroglice in jih polagamo na pomazane pekače. Premažemo jih s stepenim beljakom in jih pečemo pri temperaturi 180 stopinj C približno 15 minut.

Spekla sem kar tri pekače medenih piškotov in jih shranila v medeninaso škaflo. Ker pa v naši hiši ni več majhnih otrok, takih medenjakov ne prinaša več sveti Miklavž, temveč bodo počakali na goste v prazničnih dneh. Da bo ves december sladek kot med!

In, upam, ne prav mrzel kot led! Čeprav si za december želim tudi nekaj snežink pa še vseh tistih drobnih stvari, ki v nas ustvarjajo pričakovanje in veselje najlepših dni v letu.

SVEŽE LITERARNO BRANJE

TRI KNJIŽNE NOVOSTI PRI ZALOŽBI MLADIKA

V prejšnji številki smo na kratko poročali o ravnokar izšli knjigi črtic Vinka Beličiča *Žolto-rdeči voziček*, ki jo je izdala tržaška založba Mladika. Črtice, ki jih je pred dvema letoma umrla pesnik Beličič napisal v osemdesetih letih in jih posvetil vnukom, prihajajo danes med slovenske bralce po zaslugi njegove žene Gabrijele in vnukinje Kristen.

Poleg te knjige pa je Mladika pravkar izdala dve drugi deli, in sicer ponatis romana Borisa Pahorja *Nomadi brez oaze* in novo pesniško zbirko Miroslava Košute z naslovom *Pomol* v severno morje. Z vsemi tremi novostmi je bila založba Mladika prisotna na nedavnem knjiž-

nem sejmu v Cankarjevem domu v Ljubljani.

Nomadi brez oaze, Pahorjeva "Afriška kronika", tak je podnaslov dela, je dopolnjen ponatis knjige, ki je prvič izšla daljnega leta 1956. Ob ponatisu, je rečeno v tiskovnem sporočilu Mladike, je strokovno spremeno besedo *Branje skozi prizma* čas napisala prof. Ivanka Hergold. Zbirka *Pomol* v severno morje Miroslava Košute prekinja desetletni pesniški molk in zaključuje tematske sklope, načete sredi sedemdesetih let v Tržaških pesmih in Pričevanju. Gre za najnovejšo zbirko "osrednjega pesnika povojnega Trsta" (Bernik).

V POKRAJINSKEM MUZEJU NA GORIŠKEM GRADU

FOTOGRAFIJE VENA PILONA NA OGLED

Na goriškem gradu je v prostorih Pokrajinskega muzeja razstava z naslovom *Veno Pilon, človek dveh svetov*, ki je sad sedaj že dolgoletnega in ustaljenega sodelovanja med Pokrajinskim muzejem in Pilonovo galerijo iz Ajdovščine, ki jo vodi dr. Irene Mislej. Prav njej gre zasluga za tesnejše sodelovanje med obema ustanovama, pravzaprav tudi za sodelovanje z Galerijo sodobne umetnosti Luigi Spazzapan, ki je sicer v Gradišču, spada pa pod okrilje goriške pokrajinske uprave.

Veno Pilon (1896-1970 na sliki) spada med najpomembnejše slovenske slikarje in velja za enega najprodnostnejših ekspresionističnih slikarjev v našem prostoru, premalo ljudi pa ve, da je bil Pilon tudi odlični fotograf, ki je s skicirko in tudi s fotografskim aparatom ujel veliko trenutkov življenja umetnikov, njihovih druženj po kavarah in tudi sicer trenutke časa, v katerem je živel in delal.

Po letu 1928 je za Veno Pilon postal fotografski aparat stalni spremljevalec, še posebej zato, ker se je tega leta preselil iz rodni krajev v Pariz in tam živel v polnosti tako umetniško kot zasebno življenje. Kot je lepo zapisala v katalog razstave dr. Irene Mislej, imamo zato Veno Pilonu upravičeno za pariškega fotografa.

Organizatorji razstave so pripravili lep katalog, ki je v italijanskem in angleškem jeziku, vanj pa so svoje prispevke o umetniku Pilonu napisali Italo Zannier, ki piše o Pilonu kot človeku, ki so ga zaznamovale avantgarde, dr. Irene Mislej, ki umesti umetnika v naš prostor in čas ter Franca Marri,

ki piše o Pilonovih fotografijah iz pariškega obdobja. Katalog razstave je izšel pri založbi Silvana Editoriale.

Vedeti namreč moramo, da se je Veno Pilon vrnil v Ajdovščino šele leta 1967, bolehen, sam in ostareel in mu je šele Slovenija dala mesto in tudi zasluzni počitek, ki takim umetnikom gre. Njegovo slikarstvo smo spoznali, stalna zbirka je na ogled v njegovi galeriji v Ajdovščini, a Veno Pilon kot fotografa smo Slovenci spoznali šele po letu 1992, in to tako v Sloveniji kot tudi drugod, med drugim je bila pred leti razstava njegovih fotografij tudi v pariškem kulturnem centru sve-

